STÂNCILE PRUTULUI

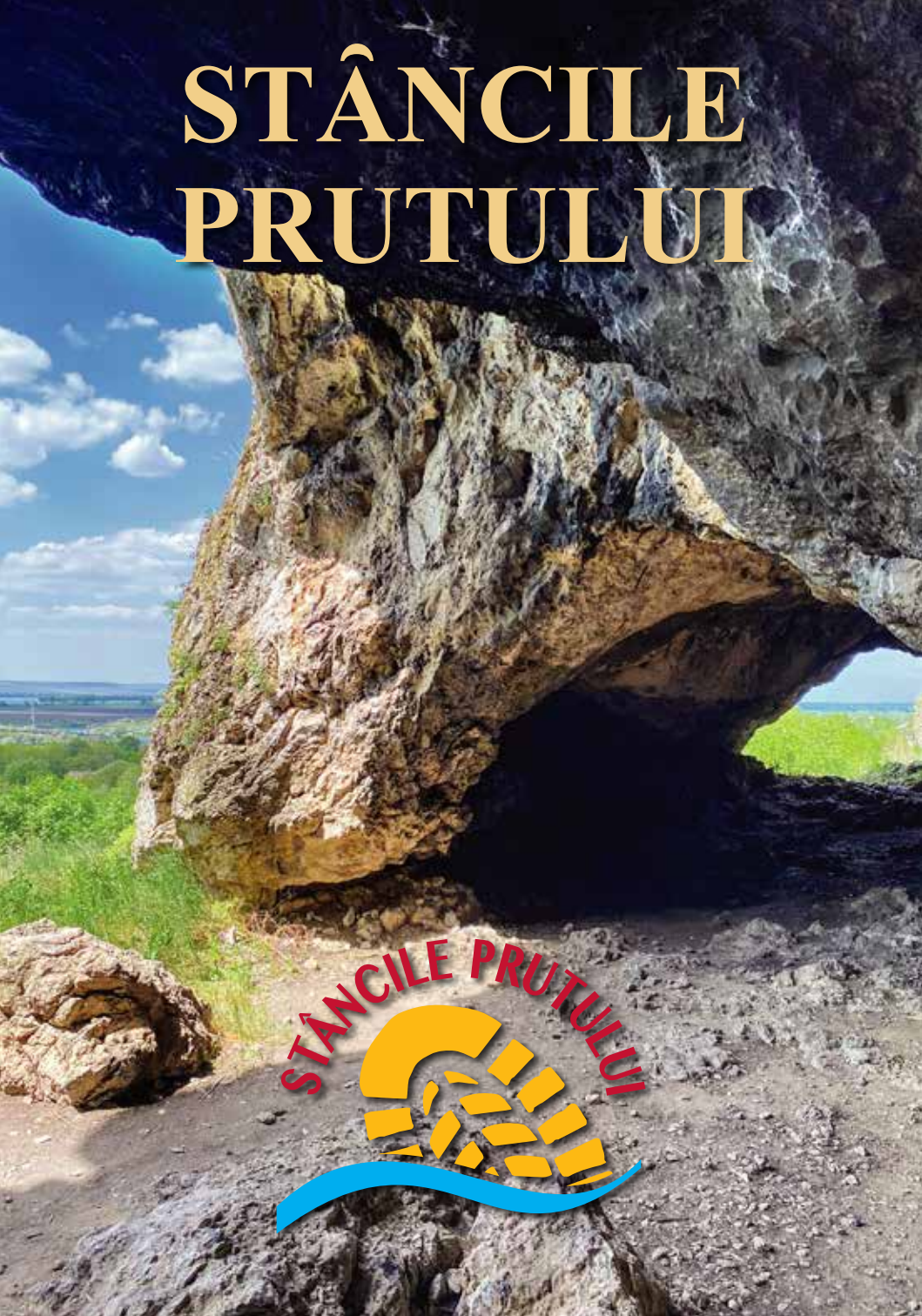

Autori: **Rodica Postolachi, Jarosław Bittel, Nicolae Moscalu**
Traducător: **Diana Matachi**
Layout, design: **Grażyna Kuźmińska**

Publicația a fost realizată ca rezultat al proiectului Traseul ecoturistic „Stâncile Prutului” în raioanele Edineț, Rîșcani și Glodeni este cofinanțat în cadrul programului de cooperare poloneză pentru dezvoltare al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polonia.

Publicație gratuită

© „Ghidul ecoturistic al Stâncilor Prutului” este disponibil sub licența Creative Commons Attribution 4.0 International. Anumite drepturi sunt rezervate autorilor Rodica Postolachi, Jaroslav Bittel, Nicolae Moscalu și Fundației TERRA HUMANA. Lucrarea a fost creată ca urmare a unui proiect polonez de cooperare pentru dezvoltare finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Polone în 2023. Orice utilizare a lucrării este permisă, cu condiția păstrării informațiilor de mai sus, inclusiv a informațiilor privind licența utilizată și titularii de drepturi.

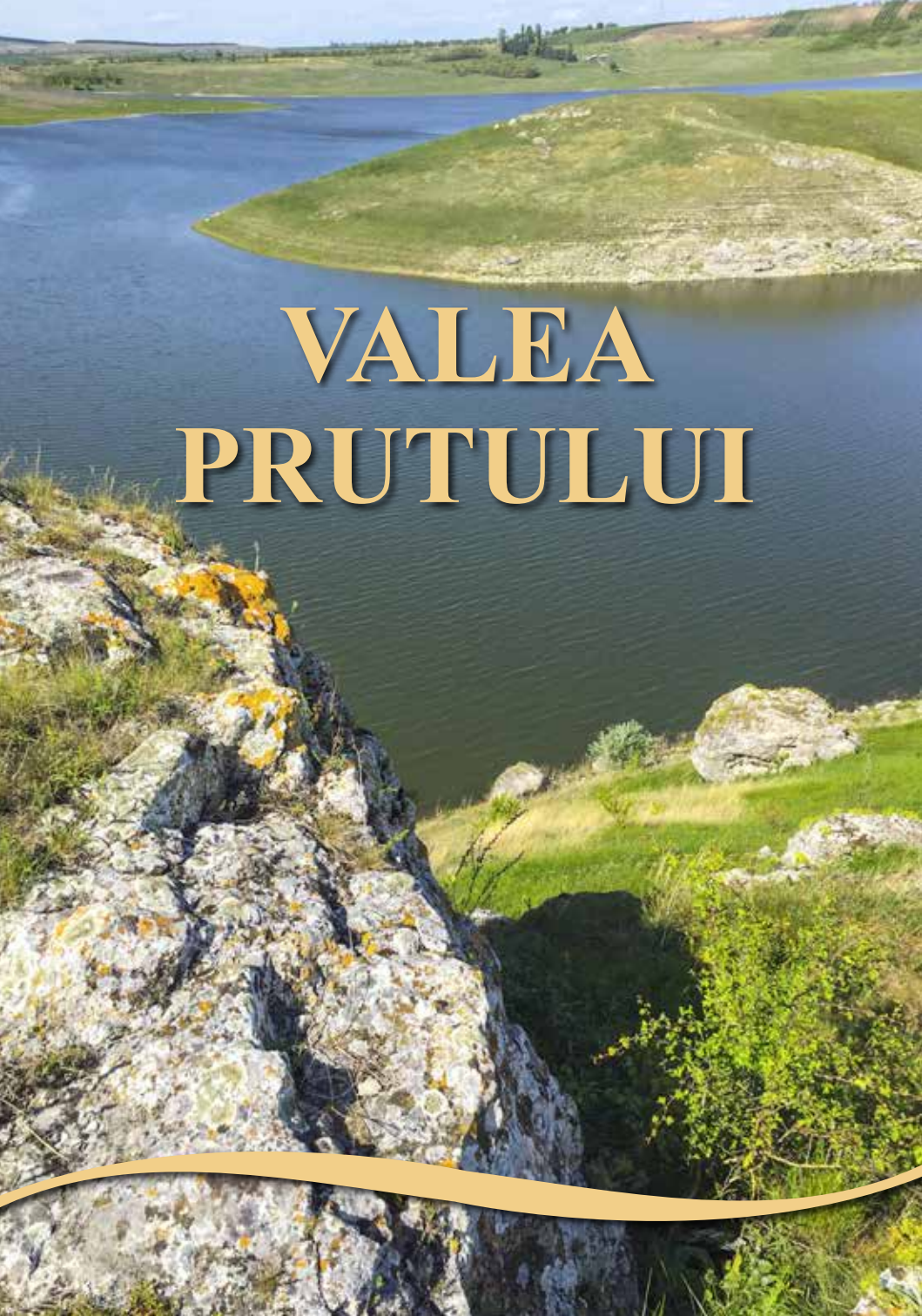
VALEA
PRUTULUI

VALEA PRUTULUI DE MIJLOC – O ŞANSĂ PENTRU VIITOR

(extras din culegerea „Impactul schimbărilor climatice asupra mediului şi societăţii")

Valeriu Ţarigradschi,
Rezervaţia Naturală „Pădurea Domnească"

Abstract: Approximately one third of all the protected areas of Republic of Moldova are concentrated in the Middle Prut River Valley. There are geological, geomorphological, floristic and faunal monuments that could serve as a base for a future transnational natural park.

Valea Prutului de Mijloc, unul dintre cele mai pitoreşti locuri din Europa, se află în nord-vestul Republicii Moldova răspândindu-se de-a lungul Prutului de la Criva (Briceni) până la Ungheni. Limita de est corespunde cumpenei de apă a Prutului de Mijloc.

Din punct de vedere orografic, acest teritoriu este mărginit la est de Platoul Moldovenesc şi şesul Prutului de Mijloc. Contactul geografic major dintre aceste unităţi nu apare totdeauna tranşant şi unic pentru toate aspectele complexului de condiţii geografice, de aceea expresia „Prutul de Mijloc", deseori presupune şi unele porţiuni ale formaţiunilor vecine.

Suprafaţa Văii Prutului de mijloc face parte din marea treaptă a platourilor şi dealurilor din fata Carpaţilor, purtând amprenta unei evoluţii îndelungate şi complexe, a condiţiilor variate în care s-au manifestat factori geografici în dinamica actuală a acestora.

Integrată în mod armonios în ansamblul teritorial al spaţiului Carpato-Danubian, Prutul de Mijloc se caracterizează printr-un peisaj cu trăsături proprii, care-i conferă o pregnantă „personalitate". Dominantele cadrului său natural sunt în mare măsură expresia poziţiei sale în spaţiul Dunărean. Din punct de vedere fizico-geografic, Valea

Prutului de Mijloc se integrează în peisajul de ansamblu din nordul Moldovei, condiționat de dispoziția geografică sub formă de trepte de la nord spre sud şi de la est spre vest, având un peisaj corespunzător zonelor de stepă şi silvostepă. La est este mărginită în mare măsură de barajul recifelor coralieri, spre albie teritoriul văluros fiind format din terasele Prutului.

Lunca Prutului de Mijloc este traversată de nenumărate brațe moarte (stariță) ale râului Prut şi afluenților săi.

Încă din timpuri străvechi acest teritoriu s-a aflat în atenția na-

turaliştilor. În anul 1421-Alexandru cel Bun la propunerea cercetătorului Ghilbert de Lanny creează rezervaţia silvică Ţuţora în valea Prutului de Mijloc care cuprindea pădurile de luncă de stejari seculari care sau mai păstrat parţial.

Dimitrie Cantemir în lucrarea sa „Descrierea Moldovei” menţionează relieful deosebit al recifelor coralieri şi complexul natural „Suta de movile”, dându-i denumirea de „Centum monticuli”.

În secolul XIX C. Stamati –Ciurea în lucrarea„Contrabandistul” descrie în mod artistic peşterile care penetrează recifele coralieri din valea râului Lopatnic. La începutul secolului al XX-lea,

cu descrierea reliefurilor din această zonă se ocupă: I.Simionescu 1901; T. Porucic1927; I.Macovei; I.Atanasiu, 1930; D. Iliescu,1936; Gh.Nastase, 1936.O descriere complexă şi sistematizată a monumentelor este efectuată pentru prima dată în 1976 de către Cravciuc, Verina, Suhov în lucrarea „Zapovednichi i pamiatniki prirodî Moldavii".

În perioada de independență a Republicii Moldova a fost elaborat cadrul legal care reglementează statutul de protecție a complexelor natural care au fost divizate în următoarele categorii: rezervație științifică, rezervații naturale, rezervații peisagistice, rezervații de resurse, monumente ale naturii.

Pe teritoriul raionului Briceni , în apropierea satului Criva se află Rezervația Naturală „Emil Racoviță" una dintre cele mai mari peșteri în ghips din lume, cu o lungime totală de peste 100km. Această peșteră având un sistem bine dezvoltat de labirinturi, săli spațioase, lacuri şi fântâni, reprezintă un obiect extrem de important din punct de vedere științific, turistic, balnear. Fără îndoială că această peșteră aparține nu numai patrimoniului național , dar şi celui mondial.

Un alt obiectiv extrem de important este brâul de recife coralieri „Toltrele Prutului", care sunt amplasate paralel Prutului, pe teritoriul raioanelor Briceni, Edineț, Rîşcani, Glodeni.

La sudul brâului coralier , se află un complex geomorphologic deosebit, Rezervația Naturală „Suta de Movile", originea căruia până în prezent este învăluită de mituri şi legende. Conform legendei, acest loc se numea în antichitate „Suta de Oglinzi" datorită multor lacuri naturale existente aici care seara reflectau razele soarelui.

Această rezervație reprezintă o porțiune a teraselor Prutului cu o suprafață de peste 1070 ha, acoperită cu movile de diferite forme, cu o înălțime de până la 30 m şi cu lungimi de zeci de metri până la sute de metri. Teritoriul dintre movile , fiind completat de zeci de lacuri pitorești.

Mai la sud urmează una dintre cele mai vechi păduri de luncă - Rezervația Naturală „Pădurea Domnească”, cu suprafața de peste 6000 ha.

Pe teritoriul acestei rezervații se află un sector uncial de stejari seculari cu o suprafață de peste 100 ha. Aici este locul unde s-a păstrat vița de vie sălbatică, pisica sălbatică, vidra, colonii de păsări de baltă.

În anul 2005 aici a fost repopulat Zimbrul European Baison Bonasos. Un mascul şi două femele au fost aduse din Polonia, şi amplasați într-un țarc de 30ha.

Cu toate că majoritatea obiectivelor naturale au statut de arie protejată în continuare suferă de presiunea antropică fiind supuse distrugerii sistematice din partea populației şi a organizațiilor cointeresate.

Peştera „Emil Racoviţă”, este treptat distrusă în urma valorificării ghipsului. Recifele coralieri sunt distruși în urma dobândirii calcarului . Numai în raionul Glodeni din 9 recife coralieri au fost explorați. Complexul „Suta coralieri sunt distruși în urma dobândirii calcarului . Numai în raionul Glodeni din 9 recife coralieri au fost explorați. Complexul „Suta de Movile” este în fiecare an arat în urma cărui fapt dispar multe movili. Tot aici sunt repartizate cotele de pământ a țăranilor împroprietăriți.

În urma construcției digului de la Costeşti-Stînca s-a modificat componenta chimică şi regimul hidrologic al luncii Prutului, fapt care a provocat degradarea în masă a vegetației de luncă, microflorei şi faunei acvatice.

Toate aceste monumente carstice, geologice, hidrologice, geomorfologice şi silvice reprezintă potențialul recreativ al Prutului de Mijloc. Vestigiile naturale menționate, aflându-se la o distanta relativ mica, facilitează posibilitatea creării şi amenajării traseelor turistice care permit percepția mediului în ansamblul său istorico-evolutiv, formează imaginea şi creează senzația unui paradis turistic.

În scopul sporirii gradului de protecție administrația Rezer

de Movile" este în fiecare an arat în urma cărui fapt dispar multe movili. Tot aici sunt repartizate cotele de pământ a ţăranilor împroprietăriţi. În urma construcţiei digului de la Costeşti-Stînca s-a modificat componenta chimică şi regimul hidrologic al luncii Prutului, fapt care a provocat degradarea în masă a vegetaţiei de luncă, microflorei şi faunei acvatice.

Toate aceste monumente carstice, geologice, hidrologice, geomorfologice şi silvice reprezintă potenţialul recreativ al Prutului de Mijloc. Vestigiile naturale menţionate, aflându-se la o distanta relativ mica, facilitează posibilitatea creării şi amenajării traseelor turistice care permit percepţia mediului în ansamblul său istorico-evolutiv, formează imaginea şi creează senzaţia unui paradis turistic.

În scopul sporirii gradului de protecţie administraţia Rezervaţie Naturale „Pădurea Domnească" în colaborare cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi au iniţiat un proiect privind crearea unei arii protejate transfrontaliere în Valea Prutului de Mijloc pe ambele maluri ale Prutului.

Pe malul sting ale Prutului se propune ca în componenta viitoarei arii protejate să intre Rezervaţia Naturală „Pădurea Domnească" „Suta de Movile" peştera „Emil Racoviţă" recifele coralieri „Toltrele Prutului" lacul de acumulare „Stânca – Costeşti", pe malul drept rezervaţia acvatică „Prut" aria protejată bazinul „Jijia". Această formă de organizare va permite administrarea şi studierea în comun a Văii Prutului de Mijloc, dar şi atragerea de investiţii financiare de mediu europene, promovarea turismului şi dezvoltarea economiei prietinoase mediului.

BIBLIOGRAFIE

1. Botnari V., Ţarigradschi V., Danilescu I., Podzemnîie pustotî Moldavii, ih naucinoe i recreaţionnoe znacenie. Sbornic naucinîh statiei „ Prirodnaia sreda i teritorialinaia organizaţia hoziasstv v raionah agropromîşlennogo proizvodstva”, „Ştiinţa”, Kişinău 1982.
2. Bilinkis G.M., Pokatilov V.P., Bucatiuc P.D., Dubinovskii V.L., Matveeva A.T., Gheomorfologhiceskaia karta Moldavskoi SSSR. Maştab 1:200000. Obiasnitelinaia zapiska, Kişinău 1988
3. Climciuc A., Andreiciuc V., Turcinov I., Structurnîie predposîlki speleogheneza v ghipsah, po „Poligrafkniga”, Kiev 1995
4. Constantinescu T., Peşterile Terrei, Editura „ Albatros”, Bucureşti 1987
5. Cravciuc I.N., Verina V.V., Suhov I.M., Zapovedniki i pameatniki prirodî Moldavii, Izdatelistvo „ Ştiinţa”, Kişinev 1976
6. Năstase Gh.I.„ Centum Monticuli (Suta de Movile)”, Extras din lucrările Societăţii Geologice „Dimitrie Cantemir” Universitatea Iaşi 1937
7. Năstase Gh.I „Valea Prutului, Extras din revista „Revista Geografică” (ICJ), vol II, 1945
8. Ţarigradschi V., Cechină I., Bucătari S., Rezervaţia „ Pădurea Domnească„ caracteristica fizico -geografică „în lucrarea „Rezultatele lucrării sinpozionului jubiliar” Rezervaţia „Codrii” -25 ani realizări, probleme, perspective” 1996

BIBLIOGRAFIE

9. Ţarigradschi V., Ghid ecologic al Prutului de mijloc. „Colecţia Natura”
10. Ţarigradschi V., Problemele reconstrucţiei şi securităţii ecologice în zona Prutului de Mijloc a Republicii Moldova, culegerea Molodi u virşenni reghionalinîh tatranskodonnîh problem ekologhivinoi be zpeki, Materiali Drugoi Mijnarodnoi naukovoi konferenţii, Cernăuţi 2003
11. Ţarigradschi V.,Rezervaţia „ Pădurea Domnească„ - 10 ani de activitate, probleme, realizări, perspective, Rezumatele simpozionului „Rezervaţia Pădurea Domnească-10 ani „Glodeni 2003
12. Reniţă A., Ţarigradschi V., Bobână I., Valea Prutului de Mijloc, colecţia „Natura”, Cişinău 2004
13. Legea privind fondul ariilor naturale protejate de Stat, adoptată de către Parlamentul RM Hotărârea nr. 1538 -XUU din 25.02.98. Monitorul oficial al RM nr. 66-68/442 din 16.07.1998

PAȘTELE

PAȘTELE

Sărbătoarea Paștelui este cea mai mare, mai însemnată, mai sfântă și mai îmbucurătoare sărbătoare de peste an.

Este ziua în care „Hristos a înviat din morți", zi așteptată cu mare dor și bucurie de românii de pretutindeni și care cade întotdeauna la începutul primăverii, anotimpul în care toata natura reînvie.

Numeroase manifestări au loc nu numai în ziua sărbătorii Paștelui, ci și în zilele ce o preced, precum și în cele ce o succed.

Postul Mare (Postul Paștelui)

Postul Mare (Postul Paștelui), durează 40 de zile, plus Săptămâna Mare sau Săptămâna Patimilor, este o perioada marcată de interdicții culinare și lipsită

de petreceri și distracții. Este perioada în care lumea parcurge un interval de timp dedicat meditației și ispășirii păcatelor, pentru ca oamenii să se purifice în preajma și la întâmpinarea marelui miracol al omenirii - Învierea Domnului Iisus Hristos. Debutează cu Lunea curata și cuprinde multe sărbători și ritualuri specifice de factură creștina, dar și cu reminiscențe precreștine.

În Lunea curată, prima zi a Postului Mare, se purifică universul casnic și cel înconjurător prin spălarea vaselor, consum de alimente purificatoare, etc. La sărbătoarea celor 40 de Sfinți Mucenici, cunoscută drept Anul Nou Agrar, principalul moment ceremonial îl constituie scoaterea plugului la arat. Acum gospodarii satelor se întovărășesc pe baza criteriilor de rudenie, vecinătate sau simpatie reciprocă, pentru muncile agricole de primăvară (arat-semănat), înțelegerea încheindu-se cu o mică petrecere, la care este obiceiul sa se bea câte 40 de pahare de vin sau rachiu de fiecare gospodar. Femeile încă mai fac sfințișori (mucenici) asemănători după înfățișare idolilor preistorici ai fertilității. Făcuți din aluat dospit, sub forma cifrei opt culcate, sfințișorii se coc în cuptor, se ung cu miere, se presară cu miez de nucă și sunt dați de pomană sau se aruncă prin livezi pentru rodnicie. În această zi se fac și previziuni meteorologice, iar toate practicile magice, toate farmecele își au începutul în ziua mucenicilor.

Buna Vestire

Buna Vestire, numita și Blagoveștenie, se tine în ziua, când biserica creștin-ortodoxă celebrează vestea îmbucurătoare pe care Arhanghelul Gavril a adus-o Preacuratei Fecioare Maria, că-l va naște pe Iisus Hristos, Mântuitorul lumii. Buna Vestire se serbează cu cea mai mare sfințenie, fiind după credință, o sărbătoare tot așa de mare ca și Învierea sau Paștele.

Păcatul celui care lucrează în decursul acestei zile este foarte mare, iar cel care caută gâlceavă în această zi o va duce foarte rău. Se mai zice că, precum va fi timpul în ziua de Buna Vestire, așa va fi el și în ziua de Paște. Blagovestenia este cunoscută și ca Ziua Cucului, în tradiția spirituală populară cucul fiind cea mai iubită, venerată și cântată pasăre. După sosirea sa la Buna Vestire, cucul devenea un reper viu, în funcție de care gospodarul a prevestit schimbarea vremii și a prognozat durata vieții omului. Daca auzeai primul cântat al cucului pe nemâncate sau fără bani asupra ta, era semn rău, de necaz, de boală sau chiar de moarte, motiv pentru care oamenii se păzeau ca în această zi să fie cu stomacul gol sau fără bani, iar dacă auzeau cucul cântând aruncau monede în direcția lui.

Ziua Intrării Domnului Iisus Hristos în Ierusalim,

Ziua Intrării Domnului Iisus Hristos în Ierusalim, când Mântuitorul a fost întâmpinat cu ramuri de finic și cu alte flori, este cunoscută sub denumirea de Florii sau Duminica Floriilor. Este ziua în care se consacră valoarea culturala și religioasă a salciei, dar și ziua care semnifică revenirea primăverii, din ziua aceasta toți pomii și toate florile începând a înmuguri și a înflori. În această duminică, ramurile verzi de salcie cu mâțișori, recoltate cu o zi înainte, sunt duse la biserică pentru a fi sfințite și apoi împărțite credincioșilor. Ramurile capătă cu această ocazie virtuți aparte: de apărare a gospodăriei și animalelor de duhurile malefice, de prognozare a duratei vieții omului (numărul mugurilor de pe o ramură arăta posesorului cât va trăi), de fertilizare, de prevenire și tratare a bolilor.

Perioada care precedă sărbătoarea Învierii Domnului este Săptămâna Mare sau Săptămâna Patimilor, perioadă caracteristică, rituală, marcată de două momente aparte: Joia Mare și Vinerea Seacă.

În Joia Mare (Joia Patimilor), după credinţă populară, se deschid mormintele, cerul şi porţile raiului, fiind un moment în care se manifestă cultul morţilor. Femeile împart colaci, plăcinte, vase din lut sau ceramice, umplute cu apă, vin sau mâncare şi însoţite de lumânări aprinse, pentru pomenirea celor dispăruţi. Prin unele sate încă se mai păstrează obiceiul aprinderii focurilor, pentru ca spiritele morţilor să vină printre cei vii, pe la casele unde au trăit şi să petreacă împreună Paştele.

Ultima zi de vineri din Postul Mare este cunoscută sub mai multe denumiri: Vinerea Mare, pentru că aparţine ciclului pascal al Săptămânii Mari; Vinerea Seacă, pentru că în această zi se ţine post negru: Vinerea Patimilor, pentru că Iisus a pătimit şi a fost răstignit într-o vineri: Vinerea Paştelui, pentru că precedă marea sărbătoare a Învierii Domnului, Paştele. În această zi, Aerul (pânza pe care este zugrăvită înmormântarea Domnului Iisus Hristos), care simbolizează trupul neînsufleţit al Mântuitorului, este scos din altar şi aşezat în mijlocul bisericii, pentru priveghere, unde stă până la înviere.

O serie de munci gospodăreşti se desfăşoară în Săptămâna Patimilor: bărbaţii curăţă spaţiul gospodăriei, repară gardurile, ară grădina, taie lemne, iar femeile deretică prin casă, văruiesc, spală albiturile, înroşesc sau încondeiază ouă, pregătesc alimentele rituale (pasca, babe, moşi sau moşnegi, cozonaci, învârtite, plăcinte, colaci, mielul Paştelui). Este perioada în care, dominaţi de sfintele îndatoriri, dar şi temători de constrângerea tradiţiei, de ironia semenilor, gospodarii intră într-un fel de competiţie unii cu alţii, dorind fiecare ca prin tot ceea ce face să fie considerat în rând cu oamenii.

Făcută în Joia Mare sau în Sâmbăta Mare (Sâmbăta Paştelui), pasca este cea mai însemnată coptură, fără de care în Moldova nu ar crede cineva că a sosit Paştele. Se face din făină de grâu, sub formă rotundă (în amintirea scutecelor cu care a fost înfă-

șat Iisus) sau sub formă pătrată (pentru ca și mormântul în care a fost înmormântat Mântuitorul a fost pătrat).

Pasca se înfrumusețează la margini cu împletituri, iar la mijloc cu o cruce împletită sau simplă, care semnifică crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul lumii. Se fac însăși păști simple, fără împletituri și fără cruce la mijloc, numai cu zimți pe margine.

Între împletituri sau între zimți se pune de regulă brânză de vaci, mai rar de oi, sărată și frământată cu gălbenuș de ou, zahăr, scorțișoară și împodobită cu stafide. Păștile cu cruce diametrală se duc în ziua de Paște la biserică, ca să se sfințească; cele simple sunt destinate membrilor familiei, iar cele micuțe, numite păscuțe, se fac în special pentru bucuria copiilor sau pentru a se da săracilor care stau la ușa sau la poarta bisericii. Alături de pască, care ocupă un loc privilegiat în cadrul ceremonialului slujbei de Înviere, femeile mai coc de Paște și alte copturi, precum: cozonaci, plăcinte, babe, învârtite.

Pasca se face nu numai de Paște, ci și de Sfântul Gheorghe, de Înălțare sau Ispas și de Duminica Mare sau Rusalii. După Duminica Mare însăși până la Paștele viitor, pasca nu se mai face.

Simboluri tradiționale cu o profundă semnificație, ouăle roșii, încondeiate sau împistrite special cu ocazia marii sărbători a Învierii reprezintă în plan spiritual o revoluție, o regenerare spre binele omului. Multe legende din spiritualitatea românească au Învierea drept punct de pornire pentru înroșirea ouălor. Se spune că pietrele pe care le aruncau jidovii în Iisus când acesta ieșea din templu se transformau în ouă roșii sau că datina înroșirii ouălor a apărut pentru a ni se aminti chinurile îndurate de Mântuitor, sângele vărsat în timpul răstignirii. Conform unei alte legende, Maica Domnului s-a dus cu un coș cu ouă ca să-i înduplece pe păzitorii lui Iisus răstignit, însă pentru că aceștia au refuzat orice dialog, ea a așezat coșul cu ouă la picioarele fiului, iar sângele care curgea din trupul lui Iisus

a înroșit ouăle, moment în care Mântuitorul a zis: „De acum să vopsiți ouă roșii”.
Ouăle încondeiate se lucrează întotdeauna calde, pentru a permite o uscare rapidă a tușului și se folosesc pensula și penița. Ouăle împistrite (numite și muncite” sau necăjite”, pentru că presupun multă răbdare, atenție și pricepere) au ca element de bază ceara, care se transpune pe suprafața oului, după care urmează îmbăierea succesivă în culori. Se lucrează cu chișița și se ornamentează reci, numai baia de culoare este caldă, iar, când sunt gata ornamentate, se pun în preajma unei surse de căldură pentru topirea cerii.

Încondeierea și împistrirea ouălor sunt meșteșuguri care, prin măiestria combinării motivelor tradiționale și îmbinarea culorilor, dar și ca urmare a influențelor transculturale au devenit în timp o adevărată artă.

Motivele vechi, „bătrânești", preluate din legendele populare („calea rătăcită") sau din viața de zi cu zi („coarnele plugului", „năframa", „spicul de grâu"), alternează cu motivele solare („rozeta") sau religioase („crucea"). Diferențierea între localitățile în care se practică meșteșugul încondeierii sau împistririi ouălor se face prin intermediul paletei cromatice. Tradițional, se foloseau culori naturale, obținute din plante sau anumite părți ale acestora (frunze, flori, scoarța, rădăcini). Astăzi se încearcă din nou obținerea culorilor naturale, însă marea majoritate a creatoarelor folosesc coloranți chimici din comerț.

Sâmbătă seara, când începe a se îngâna ziua cu noaptea, toate pregătirile pentru sărbătoarea Paștelui sunt finalizate, motiv pentru care orice lucru de mână încetează.

Sărbătoarea Paștelui și îndeosebi Învierea, cea mai mare dintre toate sărbătorile de peste an, este întâmpinată pretutindeni cu mare bucurie, fiind o manifestare a divinității în lumea văzută, când legătura dintre om și Dumnezeu este mai puternică decât oricând. Omul petrece sărbătoarea cu sufletul și cu trupul curat, cu armonie, măreție și cu un adânc sentiment de iubire pentru semenii săi.

Cu ani în urmă, cei care mergeau la slujbă de Înviere, dar și toți membrii familiei când se sculau dimineața, în prima zi de Paște, se spălau pe față într-un vas mare, în care se afla apă proaspătă și curată, unul sau mai multe ouă roșii, precum și câțiva bănuți de aur sau de argint. Prin acest ceremonial, omul se asigură să fie ușor și sănătos ca oul, să aibă peste an fața îmbujorată precum culoarea roșie a oului, să fie curat ca argintul și ca aurul și să-i meargă bine tot anul. Astăzi, obiceiul se mai practică încă, în special, dimineața, în prima zi de Paște, când oamenii înlocuiesc bănuții de aur sau de argint

cu monede și mai adaugă în vas și unul sau mai multe fire de busuioc. Se spală simbolic pe față și-și fac cruce pe frunte cu apă ușor înroșită de la oul vopsit în speranța că vor fi, pe tot parcursul anului, sănătoși, puternici și frumoși ca oul cel roșu.

Toți cei care participă la slujba de înviere trebuie sa aducă cu sine și o lumânare, pe care o aprind și o țin aprinsă în tot timpul săvârșirii sfintei slujbe de către preot. De asemeni aduc cu ei și coșurile pascale („împletite din nuiele și acoperite cu ștergar alb, împodobit cu cusături"), pline de produse alimentare sau obiecte de uz casnic, pentru a fi sfințite: pască, ouă, unt, cozonac, sare, brânză, zahăr, friptură, cârnați, afumături, busuioc, o lumânare. Produsele pascale se consumă la masa festivă de Paște sau, unele dintre ele, încă se mai păstrează în casă pentru a fi folosite de-a lungul anului în medicina populara sau în farmece pentru grăbirea căsătoriilor ori în caz de furtună cu trăsnete.

Exista datina ca, din momentul în care preotul a rostit pentru prima data cuvintele: „Hristos a Înviat" la slujba de Înviere, de atunci și până la Ispas sau Înălțarea Domnului românii de pretutindeni să se salute când se întâlnesc numai cu „Hristos a înviat!" și „Adevărat a Înviat!".

Urmează ceremonialul spălării din prima zi de Paște, apoi masa tradițională cu produsele pascale, la care participă doar membrii familiei, întrucât în prima zi de Paște vizite nu se fac, sărbătoarea fiind una familială. Se ciocnesc întâi ouăle, prima dată soții între ei, apoi copiii cu părinții, existând obiceiul ca membrul familiei care rămâne cu oul întreg să le primească pe toate cele pe care le-a spart.

TRADIȚII CULTURALE

TRADIȚII CULTURALE

Îndeletniciri Și Ocupații Tradiționale

În aspect ocupațional, aici au apărut și în unele localități se mai păstrează anumite îndeletniciri datate cu sute de ani. Agricultura (arături, creșterea grânelor și livezilor, grădini de zarzavat) și creșterea animalelor reprezintă și ele un aspect important, în funcție de climatul specific. În ceea ce privește industria casnică, tot mai rar se întâlnesc ocupațiile tradiționale de altă dată: țesutul, cusutul și broderia. Dintre alte ocupații tradiționale amintim: albinăritul, vărăritul, fierăritul și pescuitul.
Perioada sec. XIX – începutul sec XX este caracterizat prin creșterea oilor și confecționarea produselor din piele, lână in și cânepă. Se introduce brâul țesut, de culoare neagră, din lână cu diferite ornamente. Un alt element specific portului tradițional este cojocul, care este confecționat din piei de oaie, scurt, până la talie, cu mâneci lungi și strâmte. Pieile negre și brumării sunt utilizate și la confecționarea căciulii (cușmei). Pieile negre de miel erau folosite pentru confecționarea bundiței, iar cele albe pentru confecționarea cojoacelor. Sumanul (cuvânt provenit din bulgară – sukman) se țesea din lână de oaie, aleasă după vârsta și rasa animalelor: suman din lână de miel, suman din lână de cârlan, dar și sumane din lână de oaie, brumărie sau laic și neagră. De cele mai multe ori, lâna pentru sumane se vopsea cu substanțe vegetale, în culoare neagră, dintr-un amestec de scoarță de arin, sovârf, iar pentru fixarea culorii se punea calacanul (piatră vânătă). Culoarea maro se scotea din cojile de nuci. Sumanul se croia în clini, numiți falduri și era sărăduit cu ornamente florale. Componentele unui suman erau: stanii, faldurile, pavele, mânecile și gulerul.

Din pielea de vită sau de porc se făceau opincile, dubite sau crușite – introducerea picilor într-o fiertură din coajă de arin, după ce au stat un timp în sare. Pe laturile opincii și la călcâi se făceau găuri numite nojițe, care serveau la legarea opincii de picior, cu ajutorul unei sfori, numite tot nojiță. Opincile de sărbătoare erau ornamentate pe părțile laterale, dar și pe gurgui. Ciobanii purtau opinci cu gurguiul într-o parte, numite și opinci păstorești, fapt ce nu permitea scurgerea apei în opincă, ci se prelingea în jos. Când opincile, făcute din piele de bovine, se

găureau în talpă, puteau fi tălpăluite, prin aplicarea unui potlog (pingea) cu ajutorul cuielor de cizmărie.

O îndeletnicire importantă era și fierăritul. Fierarii realizau unelte tradiționale de uz casnic – pluguri, fiare de plug, hârlețe, pânze de fierăstrău, furci, cuțitoaie, sape, sfredele, topoare, clopote și tălăngi, gratii pentru geamuri, feroneria de la căruță, chei, clanțe, zăvoare, butoane la uși, ciocane, seceri, pirostrii, cuțite, foarfeci pentru tuns oile, piepteni de tras lână sau fușalăi, scoabe, etc.

Carul și căruța aveau o importanță covârșitoare în viața satului, iar părțile componente erau lucrate de meșterii rotari: roți, dricuri, leuci, loitre, proțapuri, obezi sau colaci, spițe, butuci pentru roți, coșuri de căruță etc.

O primă grijă a acestor meșteri era procurarea materialului lemnos, de esență potrivită fiecărei piese ce trebuie confecționată.

Astfel, butucul roții și spițele se făceau din ulm sau frasin, pentru obezi se căuta lemnul de fag sau frasin, iar pentru inimar era folosit mesteacănul. Lemnele erau tăiate din pădure toamna târziu sau iarna, se transportau acasă și se depozitau în vederea uscării. Pentru început, lemnele se ciopleau cu toporul și se curmau la dimensiunile potrivite. În funcție de cerințe, lemnele se crăpau (despicau) în două sau în patru, lemnul pentru obezi se despica în trașcă.

Uneltele folosite de dogar erau: ferăstrăul de mână, toporul, barda, tesla, rindeaua, gărdinarul, compasul, sfredelul, scaunul de cuțitoit sau de tras doagele (scăunoaia), șurubul de strâns doagele, ciocanele, strungul și tocila folosită pentru ascuțit cuțitele de rindea, topoarele, barda, cuțitele. Lemnul brut, desemnat a fi folosit de dulgheri în construcții, era pregătit pentru a fi cioplit. Prima operațiune era șfăruitul, adică însemnarea, în lungul acestuia, a locului pe unde trebuie cioplit cu ajutorul unei sfori înmuiată într-un amestec de cărbuni cu apă. Pe locurile însemnate astfel se cioplea din gros cu toporul, apoi se finisa cu barda. Lemnul era cioplit pe două sau patru părți, iar în cazul unor butuci mai groși, aceștia erau despicați cu ajutorul unui ferăstrău cu dinții mari, numit trașcă.

Ca unități de măsură, dulgherii întrebuințau degetele, latul palmei, șchioapa, palma, pasul și cotul. Lemnul pentru draniță (șindrilă) se tăia când lemnul *doarme*, în decembrie sau ianuarie, numai pe lună plină, existând credința că astfel lemnul nu putrezește și nu este mâncat de carii.

În prelucrarea artistică a lemnului s-au folosit câteva tehnici specifice: crestarea, incizia, pirogravarea, intarsia, cojirea, încovoierea, cioplirea, înfășurarea și împletirea, încrustarea, perforarea, turnarea sau umplerea cu metal. Din punct de vedere ornamental, sub aspect morfologic se utilizează motive geometrice (dintele de lup, zimții, spirala, cercul), zoomorfe (șarpele, peștele), fitomorfe (crenguța de

stejar, frunza, conul, floarea), cosmice (soarele, luna), antropomorfe (mâna, capul de om).
O altă ocupație tradițională a fost prelucrarea fibrelor textile, cele mai importante fiind lâna, inul și cânepa. După recoltatul plantelor, acestea se strâng în snopi, iar după uscare se pun în copiile special amenajate. După putrezirea părții lemnoase, se scot din *toptile* și se pun la soare pentru a se usca. După o uscare perfectă, snopii se meliță în meliței pentru a se rupe mărunt partea lemnoasă, apoi în meliță, unde se îndepărta partea lemnoasă numită *puzderie*, rezultând fuiorul. Ultima operațiune este pieptănatul, cu ajutorul *ragilei* și al *pieptenilor*, apoi mai multe fuioare sunt înmănuncheate într-un cuier ce urmează a fi tors. Firele mai groase din cânepă (hăldane), înainte de a fi melițate, erau bătute cu maiul pentru a se înmuia partea lemnoasă. Din fibrele pieptănate din cânepă și de in se realizează, prin tors, fire pentru urzeală, iar bucii sunt torși pentru bătaie, obținându-se țoalele pentru așternut în camere, precum și saci. Din firele de cânepă se țese pânza pentru cămăși și ițari, iar pânza din in este folosită pentru confecționarea cămășilor de sărbătoare, precum și a așternuturilor. Lâna, ca materie primă pentru tors și țesut, se prelucrează în mai multe faze. După tuns, urmează spălatul care se face în ciubere mari, cu apă fierbinte și cu leșie din cenușă de la lemne de fag sau mesteacăn. După spălare, se limpezește la râu și se usucă pe garduri. Astfel curățată, lâna este scărmănată manual și pieptănată cu fușalăi pentru a se separa parul (lâna cu fir lung), folosit la urzeală, și canura pentru bătaie sau pentru împletit. Atât părul, cât și canura erau strânse în cuiere pentru a fi toarse în furcă, cu ajutorul fuselor, apoi firele toarse erau răsucite cu druga, erau făcute gheme și sculuri pentru a fi vopsite. Din firele de in, cânepă, lână, bumbac (cumpărat de la prăvălie) se obțin diverse țesături: pânză pentru cămăși, ițari, sumane, poclăzi (țesătură de casă mițoasă,

de obicei din lână nevopsită, folosită ca pătură sub șaua calului, ca învelitoare sau ca așternut.), covoare, cergi (țesătură groasă de lână, bogat ornamentată, care servește la învelit sau care se așterne pe pat), scoarțe (covor care se pune pe pereți), prosoape, brâie, cingătoare, etc.

Arhitectura Țărănească

Tipologia casei tradiționale cunoaște trecerea de la bordeiul monocelular la locuința cu tindă rece, cămara și o singură încăpere, apoi la casa cu două încăperi (locuința propriu-zisă și casa cea mare) și tinda centrală. Termenii folosiți pentru diferite componente principale ale construcției sunt de origine latină – casă, poartă, acoperiș, coamă, căprior, etc. Tencuirea pereților se executa dintr-un amestec de lut, paie și baligă de cal, care se fixa di-

rect între grinzile pereților, fără a se face o vergelare prealabilă cu leațuri dispuse oblic pe toate suprafețele de tencuit. Pereții astfel „tencuiți" erau îndreptați, după care se trăgea cu muruială (amestec de lut cu apă) sau se văruia. Suprafața interioară de călcare era formată din năsipală (pietriș mărunt), bătută până la jumătatea tălpilor, peste care se mai așeza un strat de lut ce se uniformiza periodic cu muruială. Podeaua de scânduri a fost introdusă inițial la locuința cu două încăperi, doar pentru odaia curată; era lucrată din scânduri fixate pe grinzile, sistemul extinzându-se în spațiile de locuire spre sfârșitul secolului al XIX – lea.

Prepararea hranei în acest tip de locuință se făcea pe vatra cuptorului, folosindu-se pirostriile. Acest cuptor nu are horn exterior, fumul răspândindu-se direct în pod asigurând o bună conservare a *draniței* (șindrilei) acoperișului. Casa cu tindă și cămară propriu-zisă s-a dezvoltat din planul casei cu tindă rece. Trecerea la casa cu două încăperi are loc la sfârșitul secolului al XVIII – începutul secolului XIX. În acest tip sunt cuprinse atât casele cu tindă și cămară, cât și cele cu două odăi și tindă mediană. Se păstrează aceeași formă a acoperișului în patru ape, cât și vatra, și soba fără horn exterior, evacuarea fumului făcându-se prin ursoaice – sisteme de protecție realizate din piatră legată cu lut amestecat cu apă și nisip.

În locuințele tradiționale cu o singura încăpere, vatra deținea funcția majoră, fiind amplasată într-un colț al încăperii. În prelungirea acesteia se afla *cuptorul*, ca spațiu pentru dormit. De jur-împrejurul camerei se aflau laițele, patul și o masă mică. Colțul *cuptorului* și colțul patului erau unite printr-o prăjină de lemn, bine fixată în grinzi, pe care erau etalate elementele din portul popular (sumane, cojoace) care nu puteau fi păstrate în lada de zestre. În tinda rece, exista o laiță pentru cofele cu apă sau cu lapte. Accesul în pod se făcea din tindă pe o scară mobilă. Podul casei servea, pe timpul iernii, la

afumatul cărnii de porc. *Casa cea mare*, cea de-a doua cameră, era destinată păstrării zestrei fetelor, primirii oaspeților de sărbători (hram, bobotează) sau cu ocazia obiceiurilor familiale.

Costumul popular

Elementele specifice costumului femeiesc sunt: cămașa, cămeșoiul, catrința, brâul, bundița sumanul, cojocul, tulpanul, năframa.
Cămașa femeiască este de mai multe feluri: cămașa cu brezară, cămașa cu ciupag și cămașa cu guler răsfrânt (cămeșoaiele). Cămașa cu ciupag se mai numește cămașă bătrânească și se caracterizează prin clinii laterali care sunt intercalați pe ambele părți, fiind, de obicei, împodo-

bită la extremitatea inferioară a mânecilor cu motive străvechi, de mare simplitate, numite pui bătrânești: cârligul ciobanului, steluța, coarnele berbecului, grebluța, traista popii, mâna calicului. De-a lungul timpului, modul de ornamentare a evoluat de la vechiul decor geometric, la prelucrarea unor motive fitomorfe, iar cromatica este foarte echilibrată, culorile dominante fiind negru, maro în mai multe nuanțe, galben, violet și diferite nuanțe de verde. Culorile mai vii se întâlnesc la cămășile fetelor ale căror râuri de ornamente sunt dispuse oblic.

Catrința este țesută în patru ițe, din urzeală de păr cernit, ca bătează folosindu-se părul, mătasea și chiar firul metalic. Catrința este ornamentată pe vârste și pe alesături în nuanțe de galben și maro. Betelile de sus și de jos sunt în nuanțe de roșu și verde-închis. Brâul (cingătoarea) este țesut în două sau patru ițe, din urzeală divers colorată, cu motive geometrice. în picioare se purtau opinci din piele de vită sau de porc, care se legau de picior cu nojițe din păr negru de cal, mai târziu din lână.

Elementele specifice costumului bărbătesc sunt: cămașa, ițarii, cureaua, bundița, sumanul, opincile, taşca (pungă de piele în care se țin tutunul, banii etc). Cămașa din pânză de bumbac era pentru zilele de sărbătoare, în zilele de lucru se purta cămașa din cânepă cu urzeală din fuior și bătează din câlți, „tort în tort”. Cămașa bărbătească era decorată cu motive simple, aplicate pe ciupag, în partea inferioară a mânecilor și la poale. Cămașa de bumbac avea *spatuială*, guler și platcă, ornamentarea fiind mai bogată, reluându-se motivele de pe bundițe. Ițarii sunt confecționați din lână albă, țesuți în patru ițe, cu urzeală din bumbac sau din mătase albă, având o ornamentație geometrică. Iarna, bărbații purtau cioareci, lucrați din țesătură mai groasă din lână, de culoare albă, în partea de jos fiind ornamentați cu ţacuri din lână neagră. Cureaua era din piele tăbăcită, încheiată în catarame de alamă

sau aramă, sau cusută cu mărgele și încheiată cu trei catarame, în partea interioară având buzunare pentru bani. În trecut, costumul bărbătesc al ciobanilor era confecționat din tort (pânză de cânepă țesută în două ițe) și fiert în zer. Ciobanii purtau bundița lungă, bundița înfundată și sumanul, iar cureaua lată din piele era bogat împodobită cu ținte de alamă și cu lănțuguri sau răteze, de care se agățau ornamente de alamă și cuțitul ciobănesc cu amnarul, în curca păstrându-se fluierul, iasca și cremenea.

Tradiții și obiceiuri

Zona Prutului de mijloc este locul unde de sute de ani conviețuiesc reprezentanți a diferitor etnii și de aceea se mai pot întâlni diver-

podpis

se obiceiuri și tradiții , așa cum în unele părți le mai povestesc doar bătrânii: la momentele importante din viața omului – naștere, nuntă, înmormântare – și la diferite date din calendar, în special la cele două mari sărbători: Paștele – Încondeierea / Închistrirea ouălor, Sfințirea păștilor de la Slujba de Înviere – și cele de iarnă, respectiv de Crăciun și de Anul Nou – colinda, urătura, buhaiul, jocurile cu măști; capra, ursul, moșul și baba, semănatul.

Obiceiuri familiale
naşterea

Când se apropia momentul nașterii, era chemată moașa sau o femeie bătrână, pricepută, din vecini, care punea apa la încălzit, bărbații părăsind încăperea, după care punea un fir de strămătură roșie în tocul ușii care, mai apoi, era legat de mâna noului născut pentru a nu se deochea. După naștere, mama era unsă cu unt de oi sau ulei și cu spirt și era încinsă cu un brâu lat de lână. Când se făcea prima baie, noului născut i se făceau „ursitele”: în scaldă se punea un ban de argint și busuioc pentru purificarea apei. Apa de la scăldătoare era aruncată la rădăcina unui pom pentru a nu călca nimeni pe ea. Apoi, copilul era măsurat cu sfoară de cânepă, care era ascunsă în partea de deasupra a tocului ușii, pentru a nu fi călcată în picioare și copilul să rămână totdeauna sănătos. Buricul copilului se strângea, fiind pus la grindă, iar la vârsta de 7 ani i se dădea acestuia să-i desfacă ața și se putea prevedea viitorul copilului după felul în care desfăcea ața, dacă se va descurca singur în viață sau va avea nevoie de ajutor.

Nunta

Liniar, instituția căsătoriei trece automat prin următoarele momente principale, în general valabile și pentru alte zone: pe-

podpis

ținut, strigările, chemarea la nuntă, masa miresei, jocul zestrei, aducerea miresei, iertăciunea, cununia, masa mare, închinatul, îmbroboditul miresei, calea primară. Cadrul potrivit pentru ca tinerii să se cunoască și să-și împărtășească intențiile lor viitoare, era reprezentat prin hora satului, clăci și șezători. În urma unor prealabile înțelegeri, tânărul mergea în pețit pentru a cere fata în căsătorie. Acesta era un obicei statornicit „ca flăcăii să-și aleagă ei înșiși neveste și nu să-și aleagă părinții fetei ginere”. Tot cu prilejul pețitului mai sunt stabiliți viitorii nănași, bucătăreasa colceriță, vătafii și druștele, precum și muzica. Se stabilește, de asemenea, și data când va avea loc nunta.

Cu trei săptămâni înainte de nuntă, preotul face în biserică strigările, care reprezintă înștiințarea sau anunțarea publică, fiind menite spre descoperirea piedicilor care ar putea să se nască și să strice căsătoria. În perioada dintre pețitului și cununie, mirele și mireasa aveau ca semne distinctive – o floare artificială de culoare albă, pe care mireasa o purta în păr, iar mirele la căciulă sau pălărie. La începutul secolului al XIX – lea, nunta se desfășura numai la casa mirelui în felul următor: pe laițe late fixate de jur-împrejurul camerei stăteau așezate femeile, iar bărbații stăteau în spatele lor în picioare, pe aceleași laițe, în fața cărora erau mese pe două rânduri. Pe mese se serveau în blide de lut, cu linguri de lemn, zeamă de carne, găluște cu crupe de păpușoi și mălai și holercă. Muzica era alcătuită din fluier, cobză și vioară; se interpretau cântece din repertoriul specific, iar bărbații tropoteau pe laiță, în ritmul muzicii.

După ce se termina de mâncat, se scoteau mesele afară și se continua jocul. Într-una din laițele fixate la perete era făcută o gaură, prin care se băga părul miresei, peste care se fixa un cep pentru ca aceasta să nu se poate mișca. În poziția aceasta i se dădea o bătaie zdravănă, pentru a fi credincioasă soțului pentru toa-

tă viața. La o săptămână după nuntă, părinții miresei pregătesc o masă, numită *cale primară*, la care sunt invitați nănașii, socrii mari și rudele apropiate, prilej de întărire a relațiilor dintre cele două familii.

Înmormântarea

Încercând să-și apropie moartea, oamenii i-au împrumutat chip omenesc și comportări umane. Este personajul care taie firul vieții, uneori atunci când e mai frumoasă și mai la începutul ei.

Moartea „e o femeie urâtă, slabă, n-are ochi, n-are urechi, îmbrăcată în negru, poartă o coasă, un arc cu săgeți, un pahar plin cu otravă și o linguriță cu care dă de băut celui pe care-l omoară.” După unii, „vine îmbrăcată toată în alb și de aceea rudele poartă ca semn de doliu haine negre”. Ca semne de moarte găsim: „slăbirea omului, dacă visezi mirtă sau un perete căzut, căzut hăizașul de la bordei, visezi că a furat cineva pe geam dulapul din casă, că a luat podul de peste apă”, „că ți-a căzut un dinte sau o măsea și dacă te doare tare e o rudă apropiată, dacă nu te doare e cineva mai de departe.”

Tot semn că-ți moare cineva din familie e și atunci când visezi că se rupe și se dărâmă o bucată de pământ, că vin butuci pe o apă tulbure, că întinzi o pânză albă, lungă tare, că te mușcă un porc, fugi și nu poți scăpa de el, că ară cineva cu plugul (e semn că cel ce ară va muri), când cântă cucul foarte aproape de casă”. Dacă visezi că scoate cineva stâlpii de la poartă, e semn ca stăpânul casei va muri. Dacă unei femei i se dezleagă mereu cozile, le leagă ca de obicei, dar ele se dezleagă iar și iar, atunci e semn că moare cineva dintre rude. După moartea bolnavului, cei aflați în preajma repausul „deschid ușile și ferestrele să iasă moartea cu sufletul afară, apoi fânul din patul unde a zăcut muribundul se scoate afară și împreună cu cearșafurile, țolurile cu care s-a învelit, hainele mai rele folosite de el se ard în ogradă”.

SĂRBĂTORI ȘI TRADIȚII

SĂRBĂTORI ȘI TRADIȚII

Neamul moldovenesc are tradiţii bogate, care imprimă culturii sale un caracter unic. Sărbătorile de iarnă la moldoveni încep de la Sf. Andrei (13 decembrie) şi ţin până la Sf. Ioan Botezătorul (20 ianuarie). Este o îmbinare de tradiţii, obiceiuri şi datini - unele venite din perioada precreştină li se îmbină cu sărbători religioase creştine. Aceste sărbători dau un farmec aparte anotimpului friguros, aducând bucurie, veselie, dar şi mister şi trăiri spirituale. Unele dintre aceste sărbători se intercalează cu sărbătorile etniilor convieţuitoare – ucraineni, ruşi, polonezi, etc.

Sfântul Andrei este cel ce a propovăduit Evanghelia în ţinuturile Sciţiei şi Traciei. Este o sărbătoare religioasă, pe lân-

gă care au loc o serie de practici tradiționale (unele venind de la daci), cum ar fi: frecatul uşilor şi a ferestrelor cu usturoi (pentru a nu pătrunde spiritele rele), punerea grâului la încolțit (pentru a prevesti recolta anului viitor), ritualuri făcute de către fetele tinere, pentru a-şi visa ursitul.

Sfântul Nicolae, sărbătorit de creştinii ortodocşi pe stil vechi (19 decembrie), considerat ocrotitorul săracilor, este cel care, transformat în „**Moş Nicolae**", aduce daruri copiilor. Aceştia îşi pregătesc de cu seară ghetuțele, în care Moşul va pune darurile. Pentru cei care nu au fost cuminți, Moşul va aduce o „nuieluşă", care şi ea, peste timp, a căpătat statut de jucărie.

Crăciunul (Naşterea Domnului pe stil nou) este cea mai importantă sărbătoare creştină a iernii, dar înainte însă, se sărbătoreşte Ajunul Crăciunului (24 decembrie). În dimineața acestei zile (în unele zone cu o seară înainte), cete de copii umblă de la casă în casă, cu **Colindul**. Pentru colindele, cântate în noapte, pe la uşi, pe la ferestre, copiii primesc covrigi, colaci, turte, mere, nuci şi tot felul de alte daruri. Pe lângă cetele de copii, sunt şi preoți, care merg cu icoane în brațe din casă în casă, pentru a stropi cu agheasmă locuințele oamenilor şi a anunța prin cântec, „Naşterea Domnului Iisus Hristos".

În Ajun, se împodobeşte **bradul** şi se pregătesc **darurile**, ce vor fi aduse de **Moş Crăciun**. Acesta „va intra pe hornul sobei cu desaga plină de cadouri". Colindele răsună în toată tara, până în ziua de Crăciun (25 decembrie). Fie ele religioase sau laice, colindele creează o atmosferă încărcată de spirit şi mister, dar şi de bucurie, şi stare de bine. Copiii în cete mici umblă cu Steaua - simbol al stelei ce i-a călăuzit pe cei „Trei Magi de la Răsărit", în căutarea pruncului Iisus.

Urmează apoi, practic, cea mai aşteptată sărbătoare de iarnă - **Anul Nou** (31 decembrie - 1 ianuarie, Sfântul Vasile). Cercetătorii văd în obiceiurile populare care se desfăşoară în această perioadă, ritualuri de renovare

simbolică a lumii, de alungare a spiritelor rele sau de divinaţie. Un complex de ceremonii şi superstiţii, care fac din această perioadă a anului una dintre cele mai bogate în datini populare, o perioadă de trecere între două cicluri de vegetaţie sau de muncă, al cărui prag îl constituie Anul Nou.

Aşa cum Crăciunul este dominat de colinde, Anul Nou este marcat de „**urături**”, făcute prin intermediul mai multor ritualuri populare: Pluguşorul, Sorcova, Buhaiul, Vasilca, jocuri mimice cu măşti de animale (Capra, Ursul, Căluţul, Berbecul, Cerbul, Cocoşul), sau personaje ţărăneşti. Nu lipsesc nici colindele, dar acestea au acum alt rol, de vestire a înnoirii anului. Sunt obiceiuri, care încă se păstrează, poate datorită caracterului lor spectacular, dar şi datorită prilejului de a petrece.

Cununa sărbătorilor, dar mai ales a petrecerilor, este **Revelionul**, sărbătoare laică, plină de mese îmbelşugate, petreceri şi

distracţii deosebite. A doua zi copii cu sorcove frumos ornate, merg cu semănatul: „Să trăiţi/ să-nfloriţi/ ca merii, / ca perii, / în mijlocul verii, / ca toamna cea bogată / de toate îndestulată! La anul şi la mulţi ani!”.

Urmează apoi **Crăciunul** pe stil vechi (7 ianuarie). Înainte de Crăciun se ţine un post de 6 săptămâni. Pe masa de Crăciun sunt nelipsite cozonacul, sarmalele, piftia, cârnaţi de porc şi vinul roşu, se mai mănâncă şi mămăligă. Cete de băieţi umblă cu colindatul.

La 14 ianuarie, în unele localităţi, creştinii ortodocşi marchează **Sfântul Vasile** (Anul Nou pe stil vechi). Conform tradiţiei, în ajun de Sf. Vasile cete de urători, mascaţi în Capra sau Plugușorul, pornesc pe la casele oamenilor cu uratul. Gospodinele se pregătesc din timp să întâmpine urătorii cu tot ce au mai bun, dulciuri, mere şi, nu în ultimul rând, bani. În dimineaţa de 14 ianuarie copiii merg cu Semănatul sau Sorcova, aruncând cu boabe de grâu, grăunţe de păpuşoi, ovăz şi binecuvântează familia. Semințele, aruncate în ogradă sau locuinţă simbolizează credinţa într-un an mai prosper şi o roadă bogată.

Urmează, pe 19 ianuarie, **Bobo-teaza** (Botezul Domnului) - cea mai însemnată sărbătoare din câşlegile de iarnă, după Sfântul Vasile sau Anul Nou. În ajunul Bobotezei, preotul umblă din casă în casă cu crucea (Chiraleisa), stropind cu agheasmă toate acareturile din gospodărie. În ziua de Bobotează preotul face Agheasmă Mare în faţa unei cruci de gheaţă.

Ciclul sărbătorilor de iarnă se încheie pe 20 ianuarie, cu **Sfântul Ioan Botezătorul**, cel ce l-a botezat pe Domnul Iisus Hristos în apele Iordanului. Se spune că în dimineaţa zilei de Sfântul Ion, oamenii trebuie să se stropească cu agheasmă, pentru a fi feriţi de boli pe tot parcursul anului. De asemenea, conform tradiţiei populare, se spune că după Sfântul Ion ”se botează gerul”, adică temperaturile încep să crească.

ZIUA URSULUI

De întâmpinarea Domnului, se spune că dacă iese ursul din bâr-

log şi-şi vede coada, adică dacă este soare, se întoarce înapoi în bârlog, iar dacă nu-şi vede umbra, rămâne afară pentru că iarna e pe ducă.

MOŞII DE IARNĂ

În sâmbăta dinaintea Lăsatului Secului, gospodinele fac plăcinte şi pampuşte care sunt date de pomană, împreună cu o cană de sticlă sau o ulcică, de sufletul morţilor.

DOCHIILE

La 1/14 martie încep Dochiile, timp de 9 sau 12 zile, perioadă în care fiecare trebuie să-şi aleagă o zi şi, în funcţie de cum va fi vremea în acea zi, aşa vor fi şi zilele din an.

RAMURA VERDE DE PESTE AN

În jurul zilei de Sfântul Gheorghe (23 aprilie/6 mai), se pun ramuri verzi de răchită pe o glie care se aşază pe stâlpii porţii, având rol apotropaic. În ziua de Florii, se pun crenguţe de răchită cu mâţişori, pentru apărarea şi sfinţirea gospodăriei, iar cu mâţişorii sfinţiţi la biserică se atingeau ochii oamenilor şi ai animalelor pentru îmbunătăţirea vederii. Mâţişorii se mai puneau în grădină pentru rod bogat.

În sâmbăta de dinaintea Rusaliilor se pun la porţi, la zăvoare, la uşile de la intrare ramuri înfrunzite de tei sau de mesteacăn, având rolul de ocrotire contra bolilor, precum şi contra zloatelor de peste vară.

FOCURILE

Cu funcţie de purificare şi de fertilizare, focurile se făceau primăvara, când se greblau grădinile, livezile şi curţile, şi toamna, când se strângeau resturile vegetale uscate de pe arături.

JOILE OPRITE

Există obiceiul ca în joile de după Paşti şi până la Duminica Mare să nu se lucreze la pământ, pentru a păzi semănăturile de grindină, de trăsnet, de secetă, de foc, precum şi contra insectelor dăunătoare şi a păsărilor de pradă.

SÂNZÂIENILE

În această sărbătoare, băieţii făceau coroniţe de flori pe care le

ofereau fetelor, care le purtau un timp, apoi le aruncau pe acoperişul casei; dacă rămâneau pe casă, vor trăi mult, iar dacă nu rămâneau pe casă şi cădeau, zilele vieţii erau mai scurte.

HRAMURILE

Hramul satului este o sărbătoare cu tradiţie veche în spaţiul nostru cultural, care din an în an se serbează cu mult fast în tot mai multe sate şi oraşe ale ţării. Sensul termenului Hram semnifică Patronul Bisericii Creştine prin extindere sărbătorirea Patronului unei biserici. De proveniență slavă, cuvântul hram – „храм” înseamnă lăcaş sfânt, biserică, iar sărbătoarea se numeşte „престольный праздник”. Sunt

cunoscute câteva tipuri de hram: hramul localităţii, hramul bisericii, hramul mănăstirii, hramul casei şi al familiei etc.

Hramul familiei sau al casei se ia în timpul cununiei de către cei ce se cunună. Aceştia numesc un sfânt pe care doresc să-l aibă ca protector al casei. Sfântul nominalizat devine ocrotitorul tinerei familii. Dat fiind faptul, că nunţile şi cununiile au loc de obicei în zilele unor mari sărbători, tinerii iau, de regulă, ca protectori numele sfinţilor acestor zile: Arh. Mihail, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Ion, Sf. Dumitru, etc. Alegându-şi viitorul protector, mirii aduc la biserică icoana sfântului respectiv. După cununie icoana se atârnă în camera de locuit a noii familii. Hramul familiei se ia pentru toată viaţa, de aceea este numit frecvent şi hramul casei. În fiecare an, către ziua sfântului ocrotitor al casei, familia se pregăteşte din timp. Se face curăţenie în casă şi gospodărie, se pregătesc diferite bucate şi băuturi. În majoritatea localităţilor această zi începe cu un serviciu divin la biserică, pentru sănătatea familiei şi continuă cu primirea oaspeţilor şi petrecerea propriu-zisă. În ultimul timp hramul casei este sărbătorit nu numai de generaţia în etate, dar şi de familiile tinere, tradiţie respectată atât la sate, cât şi la oraşe.

FOCA

De Sf. Foca nu se lucrează, mai ales la fân, pentru ca gospodăria să fie ferită de trăsnet şi foc.

OBICEIURI DE OCROTIRE A TURMELOR

Există o serie de sărbători care se ţin pentru ocrotirea animalelor; Sf. Vasile, Sf. Haralambie, Sf. Andrei, când ciobanii nu vorbesc şi nu mănâncă, pentru ca gura lupului să fie închisă când vine turma. În ziua de Crăciun nu se mănâncă nicio bucăţică de carne, ca să nu se dea lupul la oi. La Sf. Haralambie se duc tărâţe la biserică pentru a fi sfinţite, apoi se dau animalelor pentru sănătate şi ocrotire. Tot pentru ocrotirea vitelor din gospodărie, de Sf. Andrei se ung uşile grajdului şi ale casei cu usturoi. Se zice că Sf. Andrei păzeşte vite-

le de boli şi de vrăjitorii care le iau mana. Usturoiul se pune şi la vitele şi oile care merg la stână, pentru a fi ferite de muşcătura de şarpe sau de helge.

ALTE OBICEIURI DE PESTE AN

În tradiţia comunităţii săteşti se spune că de Pintilie Călătorul (9 august) se călătoreşte vara, iar de Schimbarea la Faţă sau Probajele (19 august), florile îşi schimbă înfăţişarea şi încep a se usca, iar după această sărbătoare nu se mai poate face baie în Prut. Este voie să se doarmă afară numai în lunile care nu-1 au pe „r": mai, iunie, iulie, august.

La Sf. Andrei se fac vrăji prin care se prevesteşte viitorul. Sf. Nicolae (19 decembrie) se spune că vine pe un cal alb, deschizând iarna, iar Sf. Ion pleacă pe un cal negru, încheind iarna şi prevestind primăvara. În zilele de Paşti există obiceiul de a se trage clopotul la biserică, deoarece se spune că oricine atinge funia clopotului va fi lipsit de dureri tot anul.

OBICEIURILE DE IARNA

Sărbătorile de iarnă se caracterizează prin ritualuri specifice, aducând în scenă un repertoriu bogat şi diversificat: colinda, pluguşorul, buhaiul, capra, semănatul, practici magice pentru aflarea viitorului. Colindele care se cântă în Ajunul Crăciunului de către copii sau tineri sunt: „Azi e scara Crăciun; „Sus în slava cerului; „Ziorel de ziuă"; „O, ce veste minunată"; „Trei păstori"; „Maica sfânt-a lui Iisus"; „Sus, boieri, nu mai dormiţi"; „Faţă albă de mătase"; „Ia, sculaţi, boieri, boieri"; „Trei crai de la răsărit"; „Dumnezeu de la-nceput"; „Când s-a născut micul Iisus"; „Florile dalbe" etc. La Crăciun se umbla şi cu Irozii până în preajma celui de-Al Doilea Război Mondial, precum şi cu steaua.

Alaiul care umbla cu buhaiul în ajunul Anului Nou era format din: un urător cu clopoţel, 1-2 pocnitori din bici, 3 persoane cu buhaiul – unul care ţine buhaiul, unul care trage buhaiul, iar cel de-al treilea aduce borş umplut

sau apă ca să se poată „mulge” buhaiul, 1 capră, urs și ursar, moș și babă, cioban la capre, negustor de capre, drac și țigani. În dimineața Anului Nou, umblă cu semănatul pe la casele urând: „Să trăiți, / Să înfloriți / Ca merii, Ca perii / În mijlocul verii, / Să fiți tari ca piatra / Și iuți ca săgeata. / Să fiți tari ca fierul / Și iuți ca otelul! / La anul și la mulți ani!”

Jocul caprei se integrează în mod armonios în cortegiul amplu al obiceiurilor legate de sărbătorile de peste an. Acest animal a întruchipat în societățile ancestrale personificarea prolificității zoo-

logice şi fertilităţii telurice. Anul Nou este socotit a fi unul dintre cele mai favorabile momente pentru prognozarea vremii sau a recoltelor viitoare. Gospodarii apreciau lunile ploioase sau perioadele de secetă pe baza unui aşa-numit calendar din foi de ceapă. La întocmirea acestuia se proceda astfel: în noaptea de ajun de Sf. Vasile se tăiau părţi egale dintr-o ceapă, cojile astfel obţinute fiind botezate cu numele lunilor din an. Urma punerea sării pisate în cantităţi egale, în fiecare coajă şi aşezarea acestora în rând, ca în succesiunea lunilor din an, pe masă sau pe vatra sobei. Aprecierea lunilor ploioase se făcea în dimineaţa zilei următoare după cantitatea de apă acumulată în cupele foilor de ceapă. Tot în noaptea din ajunul Sf. Vasile (Anul Nou pe stil vechi) se făcea şi calendarul din cărbuni pentru aprecierea rodului la culturile din anul viitor. Pentru aceasta se alegeau cărbuni aprinşi, egali ca mărime, proveniţi din aceeaşi esenţă lemnoasă, câte unul pentru fiecare cultură ce urma a fi semănată în anul care începea (grâu, porumb, sfeclă, mazăre, cartofi etc). Cărbunii, botezaţi cu numele plantelor, erau puşi pe marginea vetrei sau pe o tavă şi erau lăsaţi până a doua zi. Prognozarea culturii se baza pe principiul echivalenţei, cantitatea de cenuşă rezultată în urma arderii complete şi a stingerii cărbunilor indicând rodul recoltei. În funcţie de aceasta, se decidea care dintre culturi vor fi semănate în cantităţi mai mari în primăvara următoare.

VIIȘOARA

ISTOARIA SATULULUI VIIȘOARA

Logo-ul turistic al satului Viișoara

Satul Viișoara este situat în nord-vestul Republicii Moldova, în apropierea râului Prut la poalele rezervației Pădurea Domnească. Satul Viișoara, apare pe harta Moldovei prin 1840, adică este un sat mai nou. Originea noastră este din Viișoara (Edineț). Pe vremurile de atunci în satul acela a fost o epidemie, despre care foarte pițin se știe, dar din cauza cărei au murit foarte mulți oameni. De atunci satul a fost mutat - la început acesta se afla pe malul Prutului și se numea Drăgușeni, după numele boierului din acea localitate. Acest boier avea o vie pe deal, ceva mai departe de sat, la vreo 2 km depărtare. Când s-a întâmplat tragedia cu epidemia, o parte din oameni au plecat din sat, însă majoritatea au rămas.

Satul vechi, unde a fost epidemia, a fost ars, iar locuitorii s-au mutat cu traiul pe deal, unde era via boierului. Din bătrâni se spune că, dacă se întâmplă o nenorocire cu un om, acesta, pentru a nu mai avea parte de asemenea năpaste, își schimbă numele. Astfel, oamenii din satul de atunci Drăgușeni, l-au numit Viișoara.

Mai mult, istoricul viișorean Boris Nemerenco a stabilit, pe baza documentelor, că satul Drăgușeni din ținutul basarabean era în strânsă legătură cu satul Drăgușeni din ținutul Dorohoi (România), în aceste sate găsindu-se persoane cu același nume de familie.

Mai mulți săteni afirmă că primii viișoreni au dorit să înte-

Vedere generală a satului

meieze satul pe teritoriul dintre localitățile Moara-Domnească și Chetriș, pe coasta unui deal, care se numește La ruptură: deasupra șesului fiind un spațiu foarte frumos și pitoresc, având alături un iaz cu o suprafață de circa 400 ha. Mai adăugăm că în partea nordică, satul dispune și de suprafețe împădurite. Aici cresc diverse specii de copaci: stejarul, jugastrul, frasinul, ulmul, salcâmul și răchita. Este vorba de o rezervație, Rezervația Pădurea Domnească, a cărei suprafață se întinde pe moșiile câtorva localități. Circa 5 ha din această pădure aparține Viișoarei. La o distanță de aproximativ 5 km de satul Viișoara se află obiectivul turistic „Zimbrăria Pădurea Domnească". Acesta este unicul loc din țară, unde se pot admira zimbrii.

ATRACȚII TUIRISTICE

Sculptura de lemn a zimbrului din „Pădurea Domnească”

Zimbrăria din Pădurea Domnească

În apropierea satului Moara Domnească se află „Zimbrăria”, un loc în pădure, împrejmuit cu gard care se întinde pe o suprafață de 32 ha. La moment sunt zimbri, care reprezintă o superbă atracție turistică. Ei a fost aduși în R. Moldova pe 19 august 2005 în baza unui acord interstatal cu Polonia.
Astăși aici sunt 7 zimbri. Zimbrul este unica specie de animale sălbatice din familia bovinelor care a supraviețuit până în prezent. Zimbrul este din cele mai vechi timpuri simbol al acestor pământuri, grației forței lui. Are o înălțime de până la 1,85 m, greutatea masculilor între 440 și 920 kg, uneori chiar mai mult de o tonă. Femelele sunt mai mici între 360 și 640 kg. Corpul este acoperit cu o blană de culoare gri – maro. La naștere puii au o greutate între 16 – 35 kg. Limita de vârstă este considerată de 20 de ani. Zimbrii se hrănesc intens înainte de răsăritul soarelui. Alături de zimbrii naturali, turiștii

pot admira diferite sculpturi, mai cu seamă dedicate acestui animal mândru și puternic, realizate din lemn de stejar de către artistul Alexei Vidrașcu. Printre sculpturi, foișoare, expoziție de păsări exotice, scena extraordinară, unde au loc diferite măsuri culturale, se află și cea mai mare lucrare în lemn din țară, care reprezintă un zimbru de cinci metri înălțime, șapte lungime și cântărește aproximativ patru tone. E un omagiu adus acestei specii de animale, care este pe cale de dispariție. Doritorii pot urca pe sculptura uriașă.

Stejarului secular

În apropierea satului Moara Domnească se află cronicarii verzi a istoriei noastre, stejari seculari, ce depășesc vârsta de 200-250 ani, unii dintre ei atingând 30-35 m înălțime și diametrul de 2 m.

Nicăieri în Moldova nu întâlnești o asemenea grupare de arbori seculari, care ne mărturisesc elocvent istoria naturii acestui meleag și faima de odinioară a pădurilor noastre.

Aceste grupări se află pe câteva parcele cu o suprafața totală de 108 ha. Stejărișurile cresc pe cele mai ridicate locuri din luncă, la altitudinea de 53-60 m.

La intrarea în satul Moara Domnească se află un stejar secular gigantic. El are vârsta de peste 200 de ani și un diametru de 130 cm. Probabil a făcut și el parte dintr-o grupare, dar locul celorlalți stejari a fost luat de casele, care s-au construit în jurul acestui stejar semeț ca să le protejeze.

Stejarul secular

Dintotdeauna umbra acestui stejar semeț a cunoscut bucuria și durerea localnicilor. El reprezintă inima satului. Nu în zadar atenția domnești este țintită spre stejar. Horele satului la sărbători și târgurile meșteșugărești aici se organizează.

Iazul „Domnesc” – o bijuterie a satului

Apa curată ca lacrima o bea multă lume din împrejurimile satului Viișoara. Acest izvor are o apă de o calitate rar întâlnită azi. Izvorul se află la 1,5 km de sat, pe partea dreaptă a drumului Glodeni - Moara Domnească. Acest izvor are o istorie veche și interesantă. Când întrebi oamenii în vârstă de ce acestui izvor i se zice „a lui moș Ion”, mulți zic că pe tot parcursul vieții lor așa i se zicea, fără a ne istorisi apariția lui. Răspunsul ne-a venit de la Zinaida Nemerenco, văduva lui Ion Nemerenco, care la rândul său era feciorul lui Ion Meletea Nemerenco, născut în 1898. Moș Ion Meletea Nemerenco avea

Stejarul secular

în preajma izvorului 8 ha de pământ pe stânga și dreapta șoselei, cu un iaz cu pește frumos și gustos, o „lavcă”, unde vindea țuică, salam de casă și alte gustoșenii și desigur lângă iaz avea o fântână cu apă cristalină. Dar în 1941 autoritățile locale i-au ordonat să-și părăsească moșia și averea și să plece din sat.

Cu timpul fântâna a fost părăsită, iazul s-a transformat într-o mlaștină. Abia prin anii ’80, la inițiativa dlui Boris Lebediuc, președinte

al Asociației Agricole „Viișoara”, fântâna a fost restaurată și transformată într-un izvor frumos și puternic. În anii ’90 acest izvor a luat haină nouă: la inițiativa și datorită ex-Ministrului Agriculturii Anatolie Gorodenco, băștinaș din Viișoara, a fost construit un foișor și a fost ridicată o Sfântă Răstignire.

Orice călător, ce trece pe traseul Glodeni - Moara Domneasca poate să se oprească și să-și potolească setea la izvorul lui moș Ion Meletea Nemerenco, un bărbat care a rămas în istoria satului prin fântâna pe care a săpat-o el, ori poate tatăl sau... Cine știe...?

Iazul „Domnesc” – o bijuterie a satului

Iazul, care pe vremuri se numea „iazul Domnesc” , este un loc frumos pentru odihnă și distracție. În el se varsă râul „Căldărușa”. Pe timpuri Iazul Domnesc a fost cel mai mare din Moldova, suprafața lui ajungând la 400 ha. Sătenii

Izvorul lui moș Ion

spun că în 1852 iazul care avea pe atunci 300 ha, a ieșit din albia sa, inundând o mare parte din case ale locuitorilor satului. Boierul Buznea, a dat vreo-o 200 de lâni pentru a construi o iezătură la iaz pentru menținerea nivelului apei. Apoi iazul a secat și a fost restabilit abia în anii 1956-1957. În urma reconstrucției din 1970 au rămas doar 180 ha.

Pe malul drept al iazului se întinde o fâșie de brazi, care alintă turiștii cu umbra lor, iar setea este potolită de apa lină și cristalină a unui izvor numit „La Cocostârc". Izvorul „La Cocostârc" reprezintă o atracție a locuitorilor care au înfrumusețat un cocostârc confecționat din tablă zincată, iar în cioc ține o cană. Această podoabă a dăruit-o domnul Gheorgii Bicec, profesor de fizică, inspector la Secția Raională de Învățământ în 1983, iar elevii gimnaziului împreună cu locuitorii satului au sădit arbori și flori.

Malul drept înfrumusețează peisajul cu un deal numit „Dealul Morii". Se numește așa fiindcă pe acest deal a fost construită o moară ce aparținea boierului Buznea. Se spune, că in urma ploilor abundente apa a pătruns la temelia dealului și dealul a alunecat la vale cu tot cu moară. Din Dealul Morii savurăm un peisaj magnific al satului și împrejurimilor.

Răstignirea la „Intrarea în sat"

La intrarea în satul Viișoara se înalță o răstignire frumoasă, alături de o fântână îngrijită și împrejmuită cu flori. Această răstignire a fost ridicată în memoria Episcopului de Edineț și Briceni P.S. Dormidont, care a trecut la Domnul la 31 decembrie 2006 în urma unui accident grav. Fiind nativ din satul Petrunea, episcopul Dormidont venea des la Viișoara, care a fost și este un sat cu oameni credincioși. Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil"

Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”

Din momentul întemeierii satului, timp de mai multe decenii, viișorenii nu au avut biserică proprie, frecventând de cele mai multe ori biserica din satul vecin Ciuciulea. În ceea ce privește anul construcției bisericii actuale, există mai multe versiuni. Astfel Anuarul României pentru comerț, industrie, meserii și agricultură, editat la București în 1928, menționează că biserica cu hramul Sfântul Arhanghel Mihail a existat în Viișoara începând cu anii 20 ai sec.XX (p.847). Altă sursă indică drept an al ridicării bisericii 1915. În același timp, locuitorii în vârstă afirmă că lăcașul sfânt din Viișoara a început să fie construit de meșteri aduși de la Hotin abia în 1921. Președinte al comisiei de înălțare a bisericii a fost Chirilă Gurău, care a colindat multe sate

Secvențe de la Festivalul „Hora satului” din rezervația naturală „Pădurea Domnească” (2022)

basarabene pentru a colecta mijloacele necesare.
Biserica a fost finalizată către anul 1928 și tot atunci a fost și sfințită.

Fântâna „Porojanului” și „Poiana Lupului”

La marginea pădurii frații Vasile și Nicolae și alți membri ai familiei Zaporojanu au hotărât să sape o fântână. Ei au dat apă celor însetați dar, au lăsat nepoților o tradiție și anume, în joia de după Sfintele Paști toți nepoții, strănepoții curăță fântâna, o îngrijesc și se odihnesc. În joia de după paști la Viișoara nimeni nu lucrează în câmp, toți „desfundă” izvoarele. De această tradiție frumoasă beneficiază și fântâna Porojenilor, căci așa o numesc toți localnicii, o fântâna cu apă rece și cristalină. A rămas până azi o atracție datorită unei poienițe mirifice – „Poiana Lupului”. De ce a Lupului ?...Cândva poiana era bântuită de lupi înfometați, mai ales în nopțile de iarnă, când frigul pătrundea până la oase. Urletele haitei băga în sperieți localnicii și animalele lor.
Această poieniță e un colț rupt din rai. Aici întâlnești specii de plante rare: laleaua pestriță, ghiocelul alb, viorele, melafirul bihorean ce se mai întâlnește doar în România și Ungaria.

Informații utile: Unități de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de informare turistică se află în incinta bibliotecii publice. Program de lucru: Luni-vineri 9:00-17:00. Persoana de contact Angela Gorodenco. Tel. +37360331675

Unități de cazare:

Gospodăria Nemerenco Nadejda, s. satul Viișoara
Tel.+373068360618

Hostel, s. Ciuciulea
(la distanța de 4km). Persoana de contact Ilie Calistru
Tel. +37369298679

Unități de alimentare:

„Valdelan" magazin. Program de lucru: zilnic 8:00 -21:00; Tel. +373249 57490

„Irina Nemerenco" magazin. Program de lucru 7:30-20:00, zilnic. Tel. +373249 57282

„Market" magazin. Program de lucru 8:00 -21:00; tel. +37368269800;

„API" magazin. Program de lucru 10:00-15:00.
Persoana de contact Ailoai Veceaslav. Tel. +37368040684

Gospodăria Strungari Roman.**Producător de caș de oi, carne de miel**. Program de lucru 7:30-20:00; Tel. +37362106001

Gospodăria Dogotari Gheorghe. crescător de păsări.
Program de lucru 10:-00-16:00; Tel. +37362071962

Centrul de sănătate. Program de lucru 8:00-16:00 .
Tel. +373249 57232 0.

BALATINA

ISTOARIA SATULULUI BALATINA

Logo-ul turistic al comunei Balatina

Satul Balatina a fost atestat documentar la 19 iunie 1429. În publicația lui lui Vladimir Nicu - „Localitățile Moldovei în documente și cărți vechi”, Volumul I, este publicat că satul Balatina a mai purtat denumirea de Demeanouți, i sa mai zis și Zădureni, Tomești, Bălteni.

Originea denumirii satului Balatina

După relatarea istorică a lui Anatol Eremia, specialist în domeniul toponimiei, se consideră că etimonul toponimului provine de la cuvântul ucrainean „boloto” care are sensul de mlaștină, mocirlă.

Este cazul să accentuăm că denumirea satului este ortografiată puțin diferit în documentele existente de la prima atestare a localității până la ziua de astăzi, astfel putem observa trei variante : Balotina, Bolotina și varianta actuală Balatina.

În majoritatea actelor din prima jumătate a secolului XIX- este scris Balotina, dar există și surse în care este notată varianta actuală a denumirii - Balatina.

Cu certitudine putem spune că așezările satului au fost mult mai devreme cu peste 14 000 de ani în urmă conform cercetărilor arheologice. Primele așezări omenești permanente stabilite în zona satului actual Balatina datează din perioada romană, când locuitorii acestei zone cultivau pământul, creșteau vița de vie, practicau diferite meșteșuguri casnice, creșteau vite. Își durau case mari din lemn unse cu lut.

După ce casele primei așezări ale satului care era chiar pe

malul râului Prut au avut de suferit în urma inundațiilor foarte mari, satul si-a schimbat așezarea puțin mai în deal (actuala locație), unde nu persista frica inundațiilor.

ATRACȚII TUIRISTICE

Cariera veche de piatră din Balatina

„Țara Bâtlanilor” - reprezintă o colonie unică de peste 2000 de exemplare de păsări de baltă care cuibăresc pe stejari. Ea este o parte componentă a rezervației „Pădurea Domnească”. Suprafața pădurii de stejar, unde-şi fac cuiburile bâtlanii nu este foarte mare – circa 1 hectar.

Nicăieri în Moldova nu veți putea vedea pe un teritoriu atât de mic o populație atât de densă de păsări. Curios la aceste păsări este faptul că, dacă puii lor la prima încercare nu reușesc să zboare, sunt abandonați.

Țara Bâtlanilor

Este zonă cea mai atipică și umedă de pe teritoriul Rezervației, fiind de fapt un habitat forestier component al pădurii de stejari din lunca Prutului. Se află la 3 km de comuna Balatina și la o distanță de 0,8 km de albia Prutului. Acest loc a devenit casă pentru 3 specii de păsări acvatice: stârcul cenușiu (Ardea

Curtea bisericii „Adormirea Maicii Domnului”

Cinerea), egreta mică (Egretta garzeta) și stârcul de noapte (Hycticorex nycticarax), care își fac cuiburile pe copaci. Stârcul cenușiu este obișnuit să cuibărească și în copaci atunci când nu-i place stuful, lucru evidențiat de numărul mare de perechi cuibăritoare din colonie. Același lucru e valabil și în cazul egretei mici și a stârcului de noapte, care preferă să cuibărească în colonii mixte, însă numărul mare de perechi și preferința lor pentru acest habitat (pădure de stejar) face ca „Țara Bâtlanilor” să fie un fenomen unic pentru Republica Moldova. Din cele aproximativ de 1000 de perechi, stârcul domină cu cea mai mare pondere, lăsând loc doar câtorva perechi de egretă mică și stârc de noapte. Fiecare arbore găzduieşte până la 18 cuiburi amplasate la 15-20 m înălțime, dând impresia unei creșe suspendate. În total, au fost numărate 332 de cuiburi. Păsările se află aici de la sfârșitul lunii martie până în prima decadă a lunii octombrie. Colonia se întinde pe suprafață de 3000 m2 , parcela 17 din rezervație

și este strict protejată, accesul fiind foarte limitat pentru a nu deranja păsările în perioada de cuibărire. Înainte de construcția barajului de la Costești-Stânca, „Țara Bâtlanilor" era inundată an de an de apele Prutului. După reglementarea albiei râului, inundațiile au devenit mult mai rare, iar excrementele păsărilor au contribuit la acidifierea solului, determinând cu timpul uscarea arborilor. Odată cu uscarea copacilor, se mută și cuiburile, astfel că an de an, Țara Bâtlanilor își schimbă un pic locul și hotarele.

Cariera veche de piatră din Balatina

Biserica de lemn din cimitirul satului Balatina

Biserica de lemn în formă de corabie din satul Balatina cu hramul „Intrarea Maicii Domnului" a fost construită anii 1814-1815 la inițiativa localnicilor în urma inundațiilor mari ce au avut loc în lunca Prutului din anul 1813, unde pe atunci se afla primul lăcaș sfânt, care a fost luat de ape împreună cu alte case ale gospodăriilor primei așezări a satului în urma surpării masive a malului râului.

În timp de doi ani, sătenii au reușit să construiască biserica din lemn cu temelia din piatră (în 1815 a fost sfințită), are la intrare patru coloane cu capitel ionic, intrarea fiind din partea de amiază pe scări. Iconostasul are 9 coloane de lemn cu icoane împărătești și cu sfinți ale Vechiului și Noului testa-

ment al Bibliei. Toate icoanele fiind zugrăvite, conțin inscripții românești. Altarul acestei biserici este format din absidă, acoperită cu draniță și pardosită cu scânduri, are trei geamuri laterale în navă, clopotnița se află pe nartex. Astfel localnicii au construit noi așezări de locuit pe teritoriul actual al satului, trecând cu traiul în partea din deal a noii așezări a satului, unde nu mai era pericol de inundații.

La intrare, deasupra ușii, se află o însemnare mica în limba rusă: „Cu vrerea lui Mihail Ivanovici Bodarev, anul 1849". Biserica a fost ctitorită de proprietarul moșiei aflate pe pământurile din împrejurimi ale acelor timpuri - Mihail Bodarev, de aici rezultă că în 1849 au fost efectuate lucrări de reparație a bisericii.

În interiorul bisericii se mai păstrează și până astăzi icoana îmbrăcată în argint și petre scumpe, care înfățișează Maica Domnului cu copilul în brațe, ce poartă inscripția „Dumitraşco Săcară 1778/ Mihail Bodarev 1832". În altarul bisericii se află o icoană de mărime de un 1 m și lățimea de 0,7 m, care înfățișează Maica Domnului, șezând în jilț împărătesc, cu Mântuitorul în brațe. Predomină culoarea roșie. Mântuitorul în haine aurite, cu sulul în mâna stângă, și cu dreapta binecuvântând. În partea de jos se vede inscripția: „1815.

Cricifixul din curtea bisericii „Adormirea Maicii Domnului"

Biserica „Adormirea Maicii Domnului”

Această icoană este zugrăvita, dumisa [ale] logofătul Constantin Soroceanu, spre iertarea păcatelor. Decembrie, 16”.

Cu elementele descrise putem face cunoştinţă şi astăzi, deoarece clădirea bisericii s-a păstrat în stare bună, afându-se pe teritoriul cimitirului din satul Balatina, r-nul Glodeni.

Mihail Bodarev a fost înmormântat în lăcaşul Bisericii. După moartea lui, din Moscova, a venit moşiereasa Rozalia Clococeva, care a contribuit la repararea bisericii, dar a venit şi cu iniţiative construcţiei unei noi biserici. În Biserica din lemn ultima reparaţie a fost efectuată la iniţiativa protoiereului Damian Junghina. În ultimii ani se fac reparaţii cosmetice în exterior pentru a menţine lăcaşul în stare bună, servind drept monument istoric pentru populaţia din localitate şi străini.

Monumentul Eroilor români căzuţi pentru reintegrarea Ţării în luptele Primului Război Mondial

Biserica de Piatră „Adormirea Maicii Domnului”

Biserica din piatră, conform datelor, a demarat în anul 1909 și a fost ctitorită de moșiereasa Rozalia (Rallu) Klokoceva, văduva generalului Klokociov, venită din Moscova.

Piatra pentru construcție a fost transportată de către localnici cu care trase de boi din localitatea Pociumbeni, raionul Rîșcani. Exteriorul bisericii a fost finalizat în anul 1918, când ctitorul bisericii Mihail Bodarev plecase din viață.

La scurt timp se stinge și ctitora rusoaică Rozalia Klokoceva, care la vremea acelor timpuri era plânsă de la mic la mare pentru bunătatea ei și lucrurile mari lăsate pe această palmă de pământ din câmpia Balatinei. După o mica tărăgănare, probabil mai mult din lipsa mijloacelor băneşti, lucrările au decurs anevoios și cu mari greutăți de către enoriașii acelor timpuri grele.

Construcția Bisericii a continuat după transferarea preotului Vasile Scaleţchi (1881-1917), fiind numit în calitate de nou preot Andrei Antonovici (1917-1926), sub oblăduirea creştinească a căruia au continuat lucrările de construcție.

Biserica a fost sfințită pentru prima data abia în 1924 în timpul episcopului de Hotin Visarion Puiu (1879-1964) primul episcop al Hotinului cu reşedința la Bălți, originar din Pașcani (România), cu studii la facultatea de Teologie din București și Academia Duhovnicească din Kiev, fost vicar și director al Seminarului din Galați, un timp primul director al Seminarului din Chișinău și episcop al Argeșului (1921-1923). (Date din informațiile preotului Damian Junghină, care a slujit în biserica „Adormirea Maicii Domnului” timp de treizeci de ani - din 15 iunie 1954 până la 3 aprilie 1984 (anexată la istoria sfântului lăcaș din Balatina).

Arhitectura bisericii este asemănătoare cu cea a bisericii

din satul Bisericani, raionul Glodeni care a fost ctitorită de aceiași persoană - Rozalia Rallu Klokociova.

Biserică este destul de mare, construită în stil eclectic, având naosul cubiform, cu acoperiș în patru ape, încununat cu o cupolă în formă de bulb. Exteriorul bisericii este frumos ornamentat cu diferite elemente decorative: cruci imprimate pe pereții superiori ai naosului, chenare în arc, frize denticulate, firide. Muchiile pereților superiori ai naosului sunt sculptați cu pilaștri decorativi. Dintre obiectele de artă ale bisericii, este de menționat că o icoana veche, „Maica Domnului Isus", s-a păstrat până la momentul actual.

Monumentul Eroilor români căzuți pentru reintegrarea Țării în luptele Primului Război Mondial

Monumentul Eroilor români căzuți în luptele primului Război Mondial a fost ridicat în perioada interbelică și pentru prima oară instalat în Grădina Publică Balatina.

Acest monument a fost ridicat la inițiativa lui Nicolae Bălcescu, Șef al Căminului Cultural în anul 1937, „în amintirea Eroilor ce s-au jertfit pentru Țară, Neam, Tron și Credință". (Inscripție pe partea din față a monumentului)

Pe partea din față a Monumentului, un pic mai jos este încrustat alt text: „Dormiți, dormiți în pace, viteji nemuritori! ... din jertfa vieții voastre va naște viața nouă, căci picături de sânge ca picături de rouă, învioară-vor neamul ce v-a crescut pe voi, viteji căzuți în lupte, nemuritori eroi!... "

Pe partea stângă, dreapta și în spate sunt inscripționate nume de eroi căzuți în luptele date în Primul Război mondial.

După instaurarea puterii sovietice, în anul 1940, pentru a nu fi distrus, la inițiativa unui grup de oameni de credință, monumentul a fost transferat, în curtea actualei Biserici „Adormirea Maicii Domnului" din Balatina, unde s-a păstrat până în anul 2021.

În anul 2021, la solicitarea cetățenilor, prin Decizia nr. 2/17 CL Balatina, monumentul eroilor căzuți în Primul Război Mondial a fost reamplasat în centrul satului. Crucea din lemn, care fusese fixată inițial, arăta ca un trunchi de copac, simbolizând pomul vieții și purtând implicații spirituale puternice, care exprimă armonia dintre Divin și lumesc, dintre Cer și pământ, dintre Creator și Creație. Simbolul care exprimă cel mai bine sintagma „precum în cer așa și pe pământ".

Dar întrucât de-a lungul anilor Crucea din lemn a suferit deteriorări, partea de sus a „pălăriei" și Crucea au fost schimbate cu elemente din piatră de la Cosăuți. Cele 5 blocuri din piatră care formează monumentul în sine au fost reamplasate la locul actual.

Proiectul de restabilire a monumentului a fost întocmit de arhitectul Mihai Andrieș și a fost avizat de către Comisia Monumentelor de pe lângă MECC prin avizul nr.03 din 28 mai 2021.În urma deciziei Ministerului Culturii din Republica Moldova la 7 august 2021 a fost finalizat procesul de restaurare ta monumentului.

Cariera Veche de piatră

Cariera veche de piatră din Balatina se află în preajma satului, pe traseul de drum Balatina-Lipovăț.

În interiorul locului, de unde în perioadă 1956-1991 a fost extrasă piatră s-a format un bazin acvatic, care și el, la rândul său, din cauza puținelor precipitații, în ultima perioadă se usucă.

Locul atrage atenția persoanelor iubitoare de a petrece timpul liber în natură, practicând sportul de extremă. Peste drum se află pădurea din partea din deal a satului Balatina și duce spre satul Cajba

Informații utile: Unități de alimentare

„Orhideea” restaurant
satul Balatina, tel. +37368474627

„Coriana prim” S.R.L., magazin
tel. +37324941157

„Moscalenco Galina” Î.I., magazin – s. Balatina
tel. +37324942108

„Nicolai Odajiu” Î.I., magazin – s. Balatina
tel. +37324942133

„Ticuxon” S.R.L., bar - s. Balatina
tel. +37324941532

Centrul medicilor de familie, - s. Balatina
Program de lucru – 8:00-17.00 (luni-vineri),
tel. +37324941486

Stația zonală asistentă medicală urgentă - s. Balatina
tel. +37324941403

„Glodeni” S.R.L., farmacie
tel. +37324941241

„Lukoil Moldova”, S.R.L., stație petrolieră, - s. Balatina
tel. +37324941348

Oficiul poștal, Program de lucru – 8:00-17.00 (luni-vineri)
tel. +37324941551

COBANI

ISTOARIA SATULULUI COBANI

Logo-ul satului Cobani

Oficial, se consideră că satul Cobani a fost înființat în anul 1702, dar trebuie să menționăm că locuitorii, care l-au fondat s-au mutat aici din alt sat, Zubreuți, redenumit apoi în Vasileuții de Jos. La prima atestare documentară, 03 iunie 1374, satul purta numele de Zubreuți. În anul 1473, sub domnia lui Ștefan cel Mare, în documente îl găsim cu numele de Vasileuți. Într-un alt act emis de Eremia Movilă la 24 mai 1602, satul se numea Vasileuții pe Prut. În același act se menționează că, în mai 1600, coloana IV a oștirii lui Mihai Viteazul, formată de haiducii lui Baba Novac, își stabiliseră tabără lângă Vasileuții pe Prut, nu departe de târgul Ștefănești. După intrarea triumfală a lui Mihai Viteazul în Iași și declararea sa ca Domn a Țării Românești, Transilvaniei și a Țării Moldovei și fuga lui Eremia Movilă cu oastea polonă spre Hotin, coloana a patra, în frunte cu Baba Novac, pornește în urmărirea dușmanului. Unul din drumurile comerciale, ce legau Iașul cu Hotinul, trecea prin apropierea satului Vasileuții pe Prut. Localnicii numeau acest drum șleahul Hotinului. Lângă sat, Prutul era trecut prin Vadul Scruntari, ce însemna loc zvântat. Aici malurile râului sunt mai domoale și parcă ar arăta locul de trecere. Trecând râul prin vad, Baba Novac hotătăște, după un marș forțat și lung, să facă popas pentru odihnă și regruparea oștirii. Pentru aceasta, alege un câmp din apropierea satului Vasileuți, întrucât câmpul este dominat de

Muzeul satului Cobani

două movile înalte de pe care se pot supraveghea împrejurimile la kilometri îndepărtare. Partea de Vest a câmpului este mărginită de podurile de pe malul Prutului. La limita între pădure şi câmp se găsesc izvoarele „La fontal" cu un debit mare de apă, care la rândul lor, alimentează un lac, pe vremuri, mare şi bogat în peşte. Partea de Est a câmpului este soldat de afluentul Prutului, râuşorul Camenca, în care se puteau adăpa caii, iar pe imaşurile din apropiere, păşteau. Coloana condusă de Baba Novac era corp de cavalerie. Anume din aceste considerente a fost ales acest câmp, care îi poartă numele până în prezent.

Din cauza inundaţiilor provocate de revărsările repetate ale râului Prut, o mare parte a locuitorilor satului s-au strămutat pe actualul amplasament al satului Cobani. Strămutarea se datorează faptului, că vechiul sat era situat prea aproape de Prut şi era în mod constant inundat în perioadele când Prutul ieşea din albie. Ca

rezultat, sătenii au fondat un sat nou la 2 km depărtare de malul râului Prut, pe malul drept al râuleţului Camenca, la poalele stâncii de toltre, care a fost numită Stânca Mare.Vechia vatră în continuare s-a numit Vasileuţii de Jos, iar noul sat Vasileuţii Mari. Până la mijlocul secolului 19 localitatea s-a numit, în paralel, şi Cubani. Una dintre cele mai credibile legende despre sat explică de ce satul se numeşte Cubani. Se spune, că strămoşii locuitorilor de azi trăiau în satul Vasileuţi de pe malul Prutului. Iar pentru a trece Prutul oamenii trebuiau să plătească bani luntraşilor. Aceşti Vasileuţi au început a fi numiţi Vasileuţi cu bani. Cu numele Cubani satul a trecut prin istorie până în anul 1974, când autorităţile sovietice prin hotărâre de guvern din cauze neclare au schimbat denumirea în Cobani. Documente, care ar fundamenta această hotărâre de guvern, nu s-au găsit nici în arhivele naţionale, nici în cele de partid.

Monumentul lui Mihai Viteazul

ATRACȚII TUIRISTICE

Rezervația naturală „O sută de movile”

Stânca Mare

Șirul de toltre din apropierea satului este alcătuit din 3 părți, dintre care acea care se așterne nemijlocit deasupra satului și valea râului Camenca se numește Stânca Mare, având o lungime de peste 1000 m, lățimea de 100 m și înălțimea relativă de 40 m. Râuleţul Camenca îmbrățișează reciful din trei părți. Această fortăreață naturală a fost populată de oameni în epoca de piatră. În prezent aici și-au găsit refugiu plante de stepă primară. Încă din străмoși se spune că Stânca Mare este ocrotitorul satului, care îl protejează de calamitățile naturale. Tot din acest motiv încă străмoșii noștri au pus pe stâncă Crucea, îndreptată spre biserica satului, care avea misiunea de a ocroti satul.

Monumentul naturii „O sută de movile”

Monumentul naturii „O sută de movile” se află între satele Cobani și Branișteе. El reprezintă un relief deluros, de-a lungul Prutului și ocupă șase terase de lângă Prut. Este singurul loc din Europa, unde sunt concentrare sedimentele mărilor antice, care cândva scăldau acest teritoriu - Marea Tortoniană și Sarmatică. Astfel, potrivit unei versiuni, acest relief s-a format acum 10-20 de milioane de ani. Alți savanți afirmă că acest fenomen al naturii s-a format din cauza alunecărilor și surpărilor de teren, care au rupt din rocile din care era format dealul, dar și din cauza inundațiilor, care le-au oferit dealurilor această formă.

Studiile reale au început a fi publicate după 1927, dar pentru prima dată despre acest fenomen a relatat Dimitrie Cantemir în lucrarea sa „Descrierea Moldovei“ (1716), numind această zonă ”Centum Monticuli”. În general, această vale a născut o

mulțime de legende și mituri, în care cred până în prezent localnicii. Potrivit unora dintre ele, în aceste locuri sunt îngropați geto-dacii. Aceste dealuri seamănă foarte mult cu movilele, înălțate de locuitorii acestor locuri în timpurile antice, îngropându-și acolo ostașii.

Din denumirea „O sută de movile“ putem face concluzia că ele sunt 100, dar în realitate, ele sunt mult mai multe. Potrivit unor estimări, numărul acestora este de peste 3500. Toate movilele sunt amplasate pe un sector cu lungimea de peste 8 km si lățimea de la 1,7 până la 2,3 km.

Înălțimea movilelor este de la 3-5 până la 60 m. Teritoriul dintre movile este completat de zeci de lacuri pitorești, izvoare cu apă cristalină. În genere teritoriul reprezintă un peisaj selenar, acoperit cu vegetație bogată de stepă. Cea mai înaltă movilă este amplasată la intersecția a trei drumuri și are 60 m. Se numește „Movila Tiganului“, unde, conform legendei, ar fi îngropat un ulcior cu galbeni. Anume de aici,

se vede cel mai bine acest monument al naturii, în special după -amiaza sau seara, când soarele nu bate în ochi și nu împiedică la fotografiat.

Lacul La Fontal

Lacul La Fontal este unul dintre cel mai mare din țară, cu o suprafață de 24 ha, care s-a format

din revărsările Prutului. Specificul acestui lac constă în faptul că este alimentat de câteva izvoare ascendente, rare în Republica Moldova, apa cărora au un grad sporit de mineralizare. Denumirea lacului provine de la izvoare care se află pe malul lui. Fontal este sinonimul cuvântului Fântână. În prezent suprafața este redusă și se alimentează cu apă din izvoare mai mici.

Muzeul de Istorie și Etnografie

Muzeul de Istorie și Etnografie
Muzeul este cartea de vizită și Casa Mare a localității, cu un fond bogat și variat de exponate. Muzeul reflectă evenimente din anii 1939 până în prezent. Exponatele sunt colectate de la locuitorii satului în număr de 2003, printre care și 28 de exponate din cultura Cucuteni-Tripolie, care au fost descoperite și restaurate în urma săpăturilor arheologice de pe teritoriul localității.

Program de lucrul:
Marți – Sâmbătă 08:00 – 16:00
Sâmbătă – Duminică 09:00 – 15:00
Lupușor Tamara, tel +37379606354

Biserica din lemn

Biserica din lemn, Sf. Arhanghel Mihail și Gavriil a fost construită în anul 1838, fiind una dintre cele mai vechi biserici din țară, care și-a păstrat temelia, este înconjurată dintr-un zid de piatră. Recent a fost renovată la exterior. Preot Sobuleac Grigore.
In anul 2021 a fost înalțat bustul lui Mihai Viteazul voevod, care în anul 1600 împreună cu oștenii săi a făcut un popas. Acest fapt a determinat autoritățile să-l înveșnicească pe marele voievod și înfăptuitor al unirii principatelor din 1601, prin bustul său de bronz, așezat în parcul din fața primăriei.

Galeria de arta a familiei Melnic

Alexandru Melnic a activat în calitate de profesor la gimnaziul din localitate.

Dlui a fost specializat pe împletirea din fibre vegetale – paie, papură, stuh şi lucru cu materiale din natură. Mai mulţi ani în şir şi-a expus lucrările la diverse expoziţii din ţară şi peste hotare. În anul 2007 a primit titlu onorific ca cel mai bun meşter popular din Moldova. Livia Melnic, soţia, se ocupă cu brodatul, croşetatul şi cusăturile artistice cu motive populare: prosoape, broboade, feţe de masă şi cuverturi dantelate. În anul 2021, după decesul dlui A. Melnic, în incinta gimnaziului a fost inaugurată galeria de artă.

Biserica poate fi vizitată în fiecare zi.
Persoana de contact:
Lupuşor Angela, +37369045904

Informații utile: Unități de alimentare

Centrul de informare turistică:

Centrul de informare turistică se află în biblioteca publică Cobani. Persoana de contact: Toaca Viorica, tel. +37368524357, e-mail: bibliotecacobani@gmail.com,

Unități de cazare:

„Popas Regal", agropensiune.

Administrator Olga Cogălniceanu. Tel. +37368999263

„La Fontal", pensiune.

Persoana de contact Țarigradschi Valeriu, Tel. +37324924998

Casa rurală Catinca, agropensiune

Persoana de contact - Zamă Victor, tel. +37379400621

Unități alimentare:

Popas Turistic Natali, bar

Program de lucru 15:00 – 22:00,

Persoana de contact : Grijuc Zoia, Tel. +37369079450

Dănilă Vasile – mere, tel. +37360496651

Găicean Iurie – caș și brânză de oi, tel. +37368316073

Sticea Marcel – caș și brânză de oi, tel. +37369873665

Zamă Victor – miere, tel. +37379400621

Țurcanu Radu – miere, tel. +37376731809

CAMENCA

ISTOARIA SATULULUI CAMENCA

Logo-ul satului Cobani

Comuna Camenca include 4 localităţi: Camenca, Moleşti, Brînzeni şi Butești.

Satul Camenca este atestat pentru prima dată în anul 1604. După legendă se spune că locul unde este satul era moşia mănăstirii Golia din Iaşi, moşie care a fost dăruită de domnitorul Moldovei Vasile Lupu. În defileul format pe râul Camenca locul actualmente numit „Între stânci” este locul unde a fost aşezat pentru prima dată satul Camenca şi care purta denumirea de Lucăceni. Satul era departe de apă şi oamenii s-au strămutat mai la vale, pe apa Camencii, pe locul actual. Întrucât satul era aşezat pe râul Camenca i s-a dat denumirea de Camenca. Vatra veche a satului se mai vede şi astăzi mai ales primăvara când pământul este arat se observă pătratele de culoare galbenă pe locurile unde cândva au fost construite casele. Primele familii care au venit în acest loc au fost Albot şi Camerzan.

Satul Brînzeni este atestat în anul 1817. A fost înfiinţat pe moşia boierilor Ciugureanu şi Bantoş. Din spusele bătrânilor au venit din satul Brînzeni, raionul Edineţ. Tot din spusele lor se ştie că în perioada interbelică, majoritatea sătenilor plecau la sărbători în satul Brînzeni din Edineţ. Acest lucru este confirmat şi prin numele familiilor din ambele sate: Turchină, Morari, Gurău, Popescu, Rîmbu, Maşnicu.

Satul Butești a fost atestat pentru

prima dată la 28 iunie 1637. Este aşezat pe apa râului Camenca, unde se află şi aria naturală protejată de stat „ Cheile Butești”, numit şi „stânca” cu suprafață de 110 ha, care este un recif coralier şi prin care râul Camenca a săpat un defileu. În această stâncă este o grotă şi o peşteră de care este legat şi denumirea satului. Se spune că turcii au ascuns în peşteră o ladă cu aur. Auzind de acest lucru, un oarecare boier Butescu a venit mai târziu cu o seamă de oameni, au găsit lada au împărțit aurul. O parte din oameni au rămas pe aceste locuri, crezând că vor mai găsi ceva aur. În cinstea conducătorului lor au denumit satul Butești, astfel a rămas până azi.

Satul Moleşti a fost întemeiat în anul 1720 de către boierul Costache Molea. În anul 1923 satul număra 27 de gospodării şi 108 locuitori. În perioada sovietică satul Moleşti intra în componența gospodăriei colective Brînzeni, specializată în creşterea bovinelor.

ATRACȚII TUIRISTICE

Izvorul lui Rabin

În mijlocul satului se ridică o stâncă frumoasă, cu peșteră, pe care localnicii o numesc un monument al naturii. La poalele stâncii, se află Izvorul lui Rabin. Acesta a fost înființat de un evreu în anul 1700, într-o tulpină de stejar.

Se mai numea Izvorul Rece de la poalele stâncii. Din bătrâni se spune că alături de izvor era târg de evrei, care meșteșugăreau obiecte din lut. Acest târg era intersectat de două drumuri principale: unul ducea spre Cernăuți, iar altul spre Botoșani. Trecătorii se opreau la acest izvor, potolindu-și setea. Se mai spune că cei care beau apă din acest izvor ră-

mân în sat. Tot aici, în preajmă, fusese și un cimitir evreiesc. Drept dovadă sunt pietrele de mormânt. Pe unele din ele se mai deslușește ceva scris.
Din inițiativa localnicilor lângă izvor s-a construit o Răstignire. Izvorul are cea mai limpede și mai bună apă din localitate.

Monumentul victimelor deportate

La 5 iulie 2014, în comuna Camenca, Glodeni, a avut loc inaugurarea monumentului în memoria victimelor deportărilor regimului comunist de ocupație. În perioada 1940-1951 au fost deportați aproape toți gospodarii satului - oameni harnici și buni gospodari, care-și iubeau plaiul și neamul.
În plină noapte ei au fost urcați în vagoane și duși departe de casă. Familii întregi - bătrâni, femei, copii au fost deportate, iar în documente era scris: „deportat pentru toata viața".
Totuși, după ani de suferințe, unii din ei au supraviețuit și au revenit la baștină.

Grota Butești

Grota Butești e o stâncă foarte pitorească și interesantă, cu o lungime de aproximativ 2 km, lățimea de 60- 125m. În partea dinspre sat se află o peșteră cu adâncimea de vreo 9 metri pătrați și înălțimea de 2,5 metri.
Acest ținut este plin de legende

Grota Butești

și de istorie. Oamenii locului povestesc că demult, cu mai bine de două secole în urmă, aceste locuri erau acoperite de păduri. Tot aici își odihnea bătrâneţile și o stâncă uriașa în formă de șarpe, având la margini câte o peșteră.

Se spune că pe timpuri stânca a fost locașul unei garnizoane turcești. Mirosul aurului a trezit gustul multor aventurieri, căutători de comori. Boierul Butescu, arheolog de profesie, a strâns un grup mare de nevoiași și a început săpăturile în căutarea comorilor. Au muncit din greu, cu elan, până la începutul iernii. Unii din ei n-au rezistat mai departe, alții au rămas.

În sfârșit, au găsit acele comori și au împărțit aurul turcesc frățeste. Boierul Butescu a plecat, iar oamenii lui au rămas să-și ducă viața lângă peștera, crezând că vor mai găsi ceva. Și au înjghebat câte o gospodărie și s-au pus pe trai. În cinstea conducătorului lor ei și-au denumit cătunul – Butești. Și a rămas Butești până azi.

În nuvela istorică „ Elena Moldovei”, autor anonim, se menționează despre una din luptele lui Ștefan cel Mare cu tătarii : „În întâmpinarea dușmanului ieșiră pe-nserate. În fruntea oștii călărea Ștefan Vodă și hatmanul Boldur, ocrotiți din ambele părți de cei 24 de fuștași. Spre dimineață, au ajuns la Butești, un sat, unde pârâul Camenca taie în două o stâncă înaltă. Vodă opri oastea și cerceta împrejurimile, pereții abrupți, despicați pe verticală, ai stâncii. Vodă îl lăsă pe hatman cu un detașament nu prea numeros pe creasta stâncii, iar el cu cealaltă parte a oștirii se ascunse în pădure.

Tătarii văzând cetele de oșteni pe Țâglău, au venit în goana și s-au prăbușit în prăpastie, iar Ștefan Vodă cu oștenii săi i-au zdrobit definitiv”.

Parohia Sf. Maria-Magdalena

Biserica este un lăcaș sfânt cu mult har Dumnezeiesc, la care creștinii merg pentru a se ruga și ai mulțumi Domnului. Biserica poartă Hramul Sf. „Maria - Magdalena. Lăcașul este amplasat în centrul satului și până în prezent creștinii merg pentru a se ruga. La început au fost două Biserici, una creștin- ortodoxă și alta de catolici.

Prima Biserica a fost construită din lemn în anii 1817. Fiindcă era multa populație se numea

târg boieresc. La inițiativa creștinilor în anii 1990 până în anul 1993 a fost construită o nouă Biserică. Primul Păstor al Bisericii a fost Părintele Victor . Din anul 1997 până în prezent Biserica a fost renovată și păstorită de către Preotul Igor Soroceanu.

Biserica Adormirea Maicii Domnului din satul Butești

Biserica Adormirea Maicii Domnului a fost construită în anul 1842 și a durat 12 ani, până în 1854. Ea a fost zidită din piatră în formă de corabie. Prin anul 1957 a fost restaurată de niște meșteri din Cernăuți. După anul 1972, în timpul prigoanei, a fost închisă de regimul comunist, care era la putere. În anul 1988 pe când se deschideau Sfintele Lăcașuri, cu sprijinul întregii localități s-a făcut reparația și s-au redeschis ușile Bisericii din satul Butești.

Meșter popular - Nicolae Popa

Nicolae Popa locuiește în satul Butești. El este meșter în lemn, metal, piatră. Îi place să meșterească, să modeleze diferite ornamente și decorațiuni. Manifestă interes față de obiectele vechi cu care a decorat gospodăria.

Pe lângă această activitate Popa Nicolae împreună cu soția sa, Popa Tatiana, dețin 3,5 ha de pământ unde cultivă pomi fructiferi, pomușoare, diferite soiuri de poamă de masă, crescute ecologic fără aplicarea substanțelor chimice. Roada obținută o realizează direct de pe câmp proaspătă și gustoasă.

Tatiana este o bucătăreasă excelentă care întâmpină oaspeții cu bucate tradiționale zonei și vă îndeamnă să serviți câte un pahar de vin din producția proprie. Fiecare turist care vizitează Grota Butești, va avea posibilitatea de a face un popas la această gospodărie, unde bineînțeles va degusta din bunătățile acestor gospodari.

Informații utile: Unități de alimentare

Centrul de informare turistică:

Centrul de informare turistică se află în incinta Casei de Cultură.

Program de lucru: 10:00 - 14:00.

Persoana de contact Zina Camerzan. Tel. +37360653160

Unități alimentare:

„NAZREMAC" magazin, s. Camenca.

Program de lucru 8:00 — 21:00.

Persoana de contact Camerzan Arcadii, tel. +37369179300

„Alimentara", magazin. s.Camenca.

Program de lucru 8:00 — 13:00, 16:00 — 22:00.

Persoana de contact Cibotari Oxana. Tel. +37361011355

„Alimentara", magazin. s.Brînzeni.

Program de lucru 8:00 — 13:00, 16:00 — 22:00.

Persoana de contact Cibotari Oxana. Tel. +37361011355

Bar. s. Camenca. Program de lucru 8:00 — 13:00, 16:00 — 22:00. Persoana de contact Larisa Mașnicu. Tel. +37367413200

DURUITOAREA VECHE

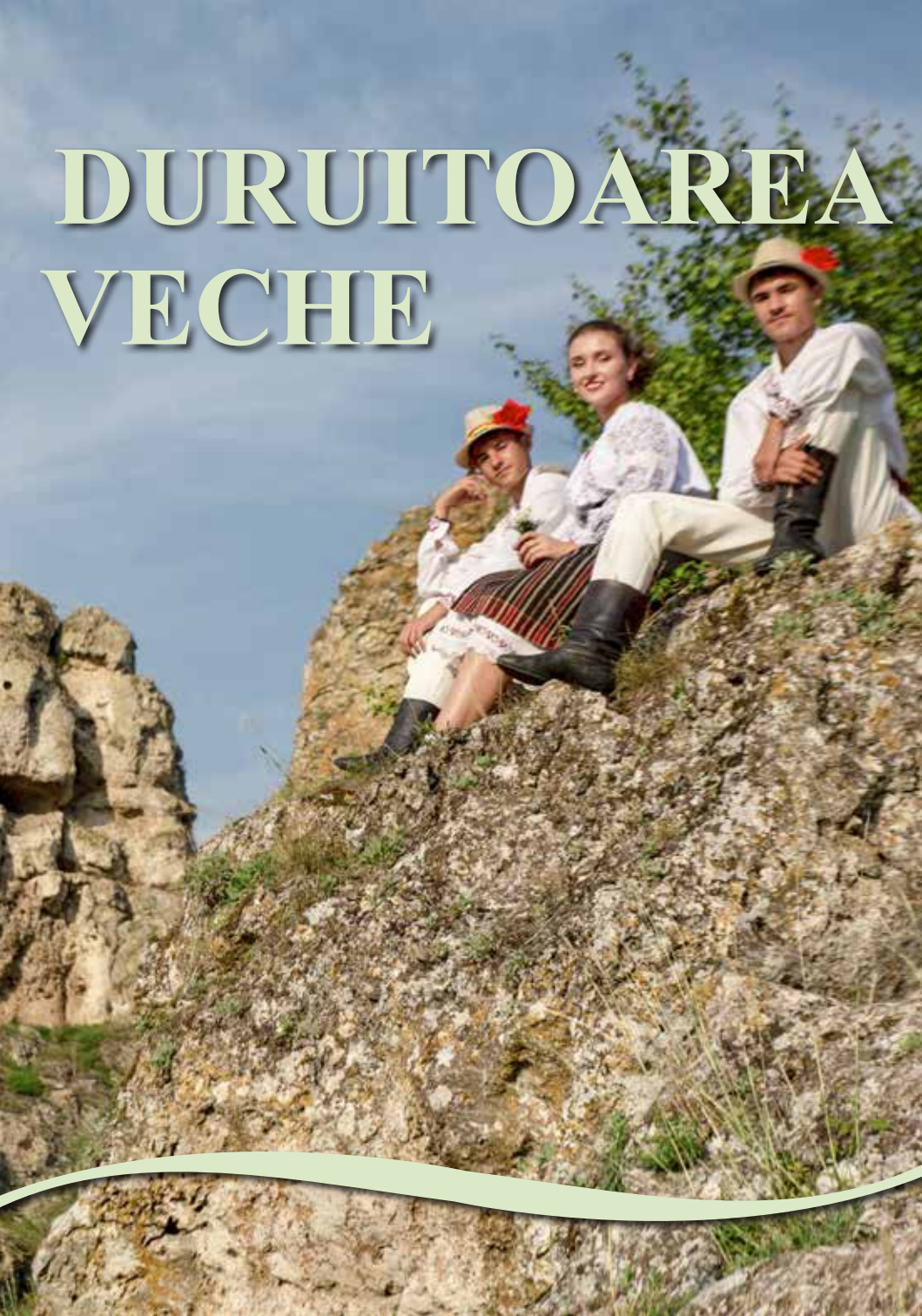

ISTOARIA SATULULUI DURUITOAREA

Logotipul turistic
Duruitoarea Veche

Legendele spun, că denumirea satului provine de la râuleţul Duruita, care multe secole s-a revărsat în râul Ciuhur, afluent al Prutului.

Localitatea a fost atestată documentar abia în 1755, când în drum spre Constantinopol făcu popas aici un ambasador polonez.

În anul 1772 Duruitoarea apare pe harta generalului rus Baner. În 1835 moşia satului Duruitoarea trecu în posesia Mănăstirii Păscăuţi, judeţul Botoşani. Trei familii din sat aveau cetăţenie austriacă, numărul curţilor ţărăneşti se ridica la 50. Ioan Cuzmiţă, boiernaş avea pământuri mănoase în valea pârâului Duruita şi peste Ciuhur.

În Duruitoarea au rezistat în timp două clădiri seculare. Una este cea în care multe decenii a funcţionat şcoala primară. În anul 1892 aici activa o şcoală parohială de o clasă. Patronul ei era nobilul Gheorghe Precup. La 1 decembrie 1901 aici este numit învăţător Gavril Hagacevschi din satul Danu. În 1933 în Duruitoarea Veche funcţiona o şcoală primară, care era frecventată de 90 de copii. Învăţători aici erau Eleonora şi Eudochia Buzdugan, Gheorghe Săul şi Vasile Chetraru.

Localnicii mai în vârstă îşi aminteau des de izvorul lui Chetraru. Locuitorii, oameni buni, în semn de respect, preţuire pentru fostul învăţător Vasile Chetraru, mulţi ani au purtat de grijă acestui izvor. O activitate îndelungată, cu succes au avut-o doi învăţători care au rămas în memoria multor ge-

Zilnic grupuri de adulți și copii merg să descopere Duruitoarea

nerații de copii din Duruitoarea. Vasile Mereuță, director și învățătorul Efim Gherman (Haim Iţcovici). Clădirea școlii datează din secolul al XIX. Pereții groși, podeaua din lemn trainic de stejar, ușile mari, podul înalt... Totul e ca odinioară. În prezent în această clădire activează muzeul. O altă clădire- carte de vizită a satului Duruitoarea Veche este biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril". A fost construită de către săteni în anul 1806. Era din lemn, lipită din lut, acoperită cu paie. Biserica de piatră a fost construită pe locul celei vechi în anul 1848 cu sârguința preotului Teodor Constantin Onufrievici și a enoriașilor. Construcția are formă de cruce. A fost sfințită în ziua de 8 noiembrie 1848.

Din obiectele de cult din biserică, de menționat iconostasul din lemn de stejar, cumpărat de către enoriași și instalat în anul 1921 și două icoane vechi "Fecioara Maria" (1935) și "Sfântul Arhanghel Mihail"(1937).

ATRACȚII TUIRISTICE

Grota Duruitoarea Veche

La contopirea râurilor Ciuhur şi Prut pulsul vieții bate încă din epoca paleoliticului inferior, când oamenii foloseau unelte din piatră cioplită. Aici se află cel mai timpuriu monument de istorie umană de pe teritoriul Republicii Moldova - Duruitoarea Veche.

La marginea satului Duruitoarea Veche, în lanțul calcarelor toltrice a fost descoperită o grotă care se extinde pe o distanță de 49 m în lungul lanțului de toltre, pe direcția nord-sud, şi este alcătuită din trei camere. Înălțimea cupolei nu depăşeşte 8 m.

Aici au fost identificate urmele unei staţiuni paleolitice cu urme de existență ale diferitor culturi umane preistorice: unelte din si-

Litoralul lacului de acumulare în aşteptarea verii, în aşteptarea turiştilor

Întrarea în Rezervația naturală „Defileul Duruitoarea”

lex, oseminte fosile de animale, amprente de vetre de foc etc.

Stațiunea a fost descoperită în 1958 de către arheologul Nicolae Chetraru. Pe parcursul a aproape două decenii, a fost studiată de echipe de arheologi, geologi și paleontologi. S-a stabilit prezența a trei niveluri autentice de locuire umană paleolitică IV, III și II, a numeroaselor reminiscențe scheletice fosile de mamifere și păsări din pleistocen și a diferitelor unelte de lucru și de vânat confecționate din silex și os. Piesele arheologice litice și osemintele animalelor din locuințele nivelurilor IV și III sunt atribuite paleoliticului inferior, epoca Acheuleeană, cultura arheologică Tayak. Vârsta lor geologic este estimată la 160-100 mii de ani, astfel nivelurile IV și III sunt considerate ca fiind cele mai vechi stațiuni paleolitice din Republica Moldova. Stațiunea umană a vânătorilor din paleoliticul superior, descoperită în nivelul II de locuire, este atribuită culturii Gravetianului mediu local sau Epigravetianului timpuriu, adică aprox. 20-18mii de ani î.Hr. În depozitele acestui nivel au fost recoltate numeroase unelte de silex, corn și os, dar și cca 10 mii de resturi scheletice, în care s-a stabilit o diversitate de 54 specii de mamifere și 29 specii de păsări. Tot aici a fost găsit un maxilar inferior cu câte-

va măsele ale unui om paleolitic de tip fizic Neanderthal.
Majoritatea osemintelor sunt ale mamiferelor vânate pentru alimentație: calul cu copita lată, măgarul sălbatic, bizonul, renul, cerbul gigantic, mamutul, iepurele, marmota-de-stepă ș.a. Alte animale erau vânate pentru blana lor: castorul-de-râu, bursucul, pisica sălbatică, jderul, vulpea comună, vulpea-polară, râsul ș.a. În sfârșit, erau ucise și animalele care prezentau pericol pentru locuitorii stațiunii: lupul, mistrețul, pantera, rinocerul-lânos, glutonul, hiena-de-peșteră etc. La extremitatea de nord a recifului, în anul 2004 au fost excavate osemintele unui mamut de tip hozarian, foarte rar pe teritoriul actualei Republici Moldova.

Defileul Duruitoarea

Defileul Duruitoarea este un monument al naturii de tip geologic sau paleontologic. El este amplasat în partea de est a satului, pe malul stâng al râului Ciuhur, afluent al Prutului. Are o suprafață de 6,63 ha.
Reciful, grota și defileul Duruitoarea au o valoare științifică și instructivă ridicată. Prezintă interes pentru cercetarea istoriei geologice și a faunei neozoicului târziu al zonei, cât și a istoriei societății umane la nivel național și european.

Lacul de acumulare Costești-Stânca

Lacul de acumulare Costești-Stânca este un lac cu o suprafață de 590 km pătrați, situat pe cursul râului Prut, la hotarul dintre Republica Moldova și România.
Centrala hidroelectrică de la Stânca-Costești a fost construită pe râul Prut, în dreptul localităților Stânca (jud. Botoșani, România) și Costești din Republica Moldova. Lucrările au început în anul 1973, au fost inaugurate oficial la 4 noiembrie

Casa țărănească

1978, iar recepția definitivă s-a făcut în 1979.

Amplasamentul lucrărilor se află la 576 km de la vărsare, într-o zonă în care lățimea albiei majore de cca 3 – 4 km este strangulată și redusă la cca 400 m prin recifuri calcaroase care practic constituie un baraj natural. Î.S. Nodul Hidro-Energetic Costești este un obiect strategic pentru economia țării noastre, produce energie electrică și atenuează viiturile. Clădirea hidrocentralei se află pe teritoriul a două state: R. Moldova și România.

Dacă n-ai vedea în adâncul zării malul român, ai avea senzația că te afli pe un litoral de mare. Veacuri în șir, Prutul se opintea să-și facă drum printre stanele înalte și abrupte de la Costești-Stânca. Acum cât cuprinde privirea e numai apă. Priveliștea chiar te-ar încânta, dacă n-ai ști că sub această mare albastră zac vetrele

a peste 20 sate, printre care Costeşti, Şarbaca, Dumeni, Cuconeştii Vechi.

Muzeul

Imagini din muzeu – martori ai vremurilor trecute

Clădirea în care se află muzeul a fost ridicată în anul 1892 ca o şcoală parohială de o clasă. Patronul ei era nobilul Gheorghe Precup. In perioada 2016-2017, în baza unui proiect finanțat din Programul CHOICE/UE, AO Moștenitorii (Bălți) a fost creat complexul muzeal Duruitoarea Veche, ce include muzeul, grota și defileul. La 11 iunie 2017 a avut loc deschiderea expoziţiei de bază a Secţiei de Istorie a muzeului, cuprinzând arheologie (piese paleolitice și unelte de muncă ale omului prehistoric oferite de AŞM și Muzeul Național de Istorie); piese de vase cucuteniene și obiecte de casă din cultura Sântana de Mureș, donate de persoane particulare; Colecția de etnografie, colectată aproape 20 ani din satele de la nordul Moldovei, cuprinde obiecte din lemn, ceramică, port. Există, de asemenea, o colecţie de icoane și picturi pe sticlă, realizate la cercul de pictură din sat, lansat în anul 2018.

„Stânca Dragostei”

Stânca are peste 50 de metri înălțime și se află pe malul stâng al râului Ciuhur, pe moșia satului.
Denumirea de „Stânca Dragostei” vine de la o legendă veche despre doi tineri, care se iubeau. El era fiul chipeș al unui boier, unicul la părinți și viitorul moștenitor al întregii averi; ea, o fată frumoasă, dar săracă, din familie de țărani. Din motiv că făceau parte din clase sociale diferite, se întâlneau pe ascuns, seara, printre pietroaiele celea mari, pe care le știau din copilărie. După luni întregi de întâlniri, băiatul a mers să discute cu tatăl său și să ceară binecuvântarea părinților, după care să joace nunta. Tatăl însă nu i-a permis să se însoare cu o fată săracă: “mai bine să rămână neînsurat decât să-l facă de rușine în tot satul”. Tânărul, distrus de cuvintele tatălui, s-a înțeles cu iubita lui să se vadă în continuare în aceleași locuri, când va fi lună plină. Au urcat pe cea mai înaltă culme, și-au

Lacul de acumulare Costești-Stânca,
cel mai mare bazin acvatic din Moldova

Grota Duruitoarea Veche – prima aşezare umană din ţară

scos inelele din fire de iarbă, pe care şi le-au dăruit în ajun, aşezându-le pe o piatră, s-au sărutat şi… au sărit în gol. Legenda zice că ei au rămas nedespărţiţi pentru eternitate: ea transformându-se în stâncă, iar el – în râul de la poalele ei.

De pe această stâncă se deschide o panoramă largă de 10-15 km şi frumuseţe rară: râul Ciuhur cu sutele de pescari pe mal, satele din apropiere, câmpiile de peste Prut, din România, mii de flori de câmp, fluturi de diferite culori şi „Dumbrava”, pădurea de stejari, locul cel mai iubit şi populat de turişti.

LEGENDA DURUITOAREA

Se spune că mii de ani în urmă locurile acestea era un tărâm cu păşuni şi pajişti mănoase, unde

La marginea grotei

liber vieţuiau animale – zimbri, rinoceri, cerbi, mistreţi, herghelii de cai s.a. Unica îndeletnicire a triburilor de oameni care locuiau aici era vânătoarea. Întrucât aveau hrană în abundenţă se simţeau în linişte şi siguranţă. Dar, de la o vreme, resursele de hrană au sărăcit şi oamenii s-au înrăit, au devenit agresivi şi deseori între aceste triburi aveau loc ciocniri mortale. Iată de ce, din piatră şi buşteni de pădure, au început să-şi facă ziduri de apărare, iar cărările spre sat le făceau printre lanţuri muntoase cu vârfuri ascuţite, labirinturi, pe maluri abrupte şi cotloane adânci. Mai aveau şi locuri de veghe, create în grote sau erau construite turnuri, de unde zi şi noapte strajnicii asigurau paza şi liniştea tribului.

Tocmai în acea perioadă, doi tineri din triburile dușmănoase între ele, nu ştiu cum s-a întâmplat de s-au întâlnit şi s-au îndrăgostit unul de altul. Pe fată o chema Duruita şi pe băiat - Cihur. Ea, gingaşă si zburdalnică ca un pui de căprioară, cu ochi albaştri, ca cerul de primăvară, mereu zâmbitoare, avea un râs deosebit, de se opreau păsările din zbor să o asculte. De bucuria pe care o purta în suflet, ea mereu era veselă şi blândă. El, calm şi cumpătat, înalt şi puternic, nu era prea vorbăreţ si, privind-o cu multa dragoste, adora să asculte glasul fetei.

Strecurându-se din satele lor, venind pe poteci neştiute de nimeni, ei se întâlneau pe Ţâglău, vârf, ori, cum i se mai spune, cap de munte, unde, dacă priveşti în sus, se deschide tot universul. Aici, în iarba înalta si plină de răcoarea nopţii ei priveau cerul adânc şi dansul stelelor, pentru ca spre dimineaţă, în aşteptarea următoarei nopţi, să se strecoare în satele lor. Dar odată tinerii au adormit şi în lumina zorilor au fost zăriţi şi prinşi de strajnici. Ferecaţi în lanţuri aceştia, erau sortiţi să fie despărţiţi pe totdeauna.

Cihur a fost dus departe, spre miază-noapte, în câmp deschis şi prins cu ţăruşi grei de pământ pentru ca, fără hrană şi apă, ars de soare, bătut de vânturi şi ploi, să devină pradă corbilor. Însă el nu simţea aceste dureri. Gândul că nu-şi va mai vedea iubita niciodată îi pârjolea sufletul. Bărbaţii nu plâng. Doar o lacrimă de adâncă tristeţe a căzut pe pământ şi în acel loc a izvorât un pârâiaş.

Fiind cu gândul numai la iubita sa, pârâiaşul şerpuia tot mai departe şi mai departe, ocolind obstacole şi zdrobind lanţul muntos, înverşunat să ajungă la Ţâglau, devenea tot mai adânc şi puternic. Duruita a fost ferecată nu departe de sat, într-un loc dosit de ochii lumii. Zile întregi Duruita plângea până când lacrimile ei, curate şi senine, au format un pârâiaş, au crăpat piatra, formând un defileu si la fel, s-a avântat spre Tâglău. Dacă e să stai atent şi în linişte, pe fundul defileului poţi auzi şoaptele Duruitei “cihur – cihur – cihur”.

Şi până azi, Cihur si Duruita, se întâlnesc la poalele Ţâglăului lor drag, unde stelele şi luna coboară aproape de pământ ca să le lumineze calea.

Şi până azi, în noptile de vară, cei ce poartă în suflet Dragostea, dar cu adevărat Dragoste, aici pe Ţâglău pot auzi şoaptele Duruitei şi vedea, pe suprafaţa apei, lumina din ochii trişti, dar fericiţi ai Cihurului.

La marginea grotei

Informații utile: Unități de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de informare turistică se află in incinta muzeului. Program de lucru: marti-duminică 10:00-17.00,
Tel. +37379848077, +37367348211

Unități de cazare:

„Hanul cu noroc", pensiune – s. Duruitoarea Veche, Persoana de contact Nicolae Moscalu. Tel +37379848077, +37379000526.
„La hanul lui Gheorghe", pensiune – s. Duruitoarea Veche, Persoana de contact Gheorghe Rusu
Tel. +373 69133362,
„Lago Vista", pensiunea – or. Costești, tel +37367487909, persoana de contact Alina Melinteanu

Unități alimentare:

„La hanul lui Gheorghe", sala de ceremonii - s. Duruitoarea Veche, tel. +373 69133362, persoana de contact Gheorghe Rusu
Magazin „Safir Market", - or. Costești, tel. +373 256 32 569, persoana de contact Svetlana Cat
Gospodăria Gheorghe Negru, bucate țărănești, s. Duruitoarea Veche, tel +373076881983

Meșteri populari:

Sergiu Briceag – pictura pe sticlă, s. Duruitoarea Veche, tel +37367348211
Gheorghe Negru – mobilă de lemn (stil rustic),

VĂRATIC

ISTOARIA SATULULUI VĂRATIC

Logotipul satului Văratic

La nordul Republicii Moldova, în raionul Rîșcani, pe cursul râului Ciuhur, este situat satul Văratic.

Localitatea își are originile în anul 1613. Denumirea satului provine de la cuvântul „Vărat”, pentru că pe aceste locuri veneau să văreze turme de vite cu argații boierilor Stroiești. Moșiile lor se întindeau de la Lipcani până la Glodeni, Târnova, Glava, Bălți.

Primele așezări erau niște colibe, apoi au apărut bordeie. După asta, au început să se construiască case mici, acoperite cu stuh. Primele așezări au fost pe malul stâng al Ciuhurului, în jurul cimitirului vechi, după inscripțiile de pe pietrele mormintelor scrise cu scris slavon în limba română. Acești locuitori aveau familiile: Gangur, Mihai, Savanu. După luptele de la Stălinești pe Prut (1711), satul a fost distrus.

Atunci locuitorii au început să-și construiască case pe malul drept al Ciuhurului, iar în curtea boierului din sat au trăit ceva timp turcii. Satul a primit denumire turcească – Tărăbușeni. În vremea strângerii birului de către turci și asupritorilor boierești, o parte din locuitorii satului Văratic au fugit la un boier mai „bun” în satul Hăsnășenii-Mari, raionul Bălți.

Prin anii 1807-1808, în sat a apărut curtea boierului Gavriil Galagan. În sat erau vreo 100-130 de case țărănești, mici, acoperite cu paie. În anii 1828-1830, în urma ciumei și a holerei au murit mai mult de jumătate din locuitorii satului.

1866 - În sat s-au născut 41 de copii și au murit 61, dintre care

Stația auto din satul Văratic

41 de holeră și ciumă.
1866 - a fost deschisă școala populară a Ministerului Instruirii Publice.
1875 - țăranii erau obligați să frecventeze biserica, care era construită în anul 1822.
1892 - moșierul M. Rîșcan ținea la Văratic 520 desetine de pământ. Boierul D. Galagan – 383 desetine
1893 - chiaburul Simion Miron a construit o casă pe care a vândut-o obștii pentru local de școală cu 7000 ruble. În școală învățau 12-15 copii ai chiaburilor și preoților din satele: Văratic, Horodiște, Cuconeștii Vechi, etc.
1896 - stația de poștă dispunea de 9 cai.
1904 - satul avea 158 de case și 1120 de suflete.
1909-1911 reforma lui Stolâpin. Mulți țărani se ruinau, vânzând pământurile noilor „boiernași" din sat – Gheorghe Pleșca, Dumitru Motelică, Simion Miron, care aveau câte 50-70 de hectare de pământ.
1911 - prima construcție de linie telefonică Sculeni-Brătușeni, ce urma să treacă prin Văratic.
1913 - școală de o singură clasă, cu o singură odaie, cu un singur învățător. Întreținerea ei era asigurată de mijloace mănăstirești.

ATRACȚII TUIRISTICE

„Țâglăul” – emblema Văraticului

Stânca este scăldată din două părți de apele Ciuhurului și adăpostește pe partea de nord o grotă destul de adâncă, numită de localnici „Odaia”. Până în 1978, pe lângă această stâncă trecea șerpuit râul Ciuhur în albia sa obișnuită. Aspectul de azi este căpătat în urma construcției Centralei Hidroelectrice Costești-Stânca. Din cel mai înalt loc al acestei stânci, în anul 1946, s-a desprins un bolovan uriaș. Astfel, acest loc a fost numit de locuitori „La Bolohan”, locul preferat al copiilor, care veneau în această zonă la scăldat.

Privit din îndepărtare și din diferite unghiuri, „Țâglăul” capătă diverse forme ciudate: un leu cu un craniu de om lângă el, o broască țestoasă, un dulău sau un crocodil turtit. Deoarece în trecutul îndepărtat aici s-a aflat Marea Sarmatică, în prezent se pot găsi roci ciudate, loc neexplorat încă totalmente de arheologi. La fel aici putem găsi multe plante medicinale, cum este cimbrul, coada șoarecelui, cicoarea, fragi, etc. Acesta este un loc minunat pentru pescuit, pentru a respira

Râul Ciuhur lângă satul Văratic

aerul proaspăt și pentru a admira natura de o frumusețe rară.

„Cascada Șerpilor”

Această denumire a fost dată de locuitorii satului cu mulți ani în urmă, deoarece în apa acestei cascade erau foarte mulți șerpi. Cascada are trei scări: prima fiind mai mică, a două mai mare, iar a treia este puțin mai mare în comparație cu celelalte două. În partea dreaptă și stângă a cascadei își deschid larg gurile două peșteri uriașe, una dintre ele fiind „Căsoaia”.

„Căsoaia”

I se spune așa, deoarece, intrând în ea, trebuie să te tupilezi pe burtă, după care te trezești într-o odaie foarte mare, de formă pătrată. Pereții peșterii sunt negri din cauza fumului. Bătrânii spun

Cascada Șerpilor

că pe timpul războaielor, în aceste peșteri se ascundeau locuitorii satelor din vecinătate. Puțini au curajul să intre în aceste peșteri, deoarece frica de întuneric și șerpi te înfioară, iar cei care au intrat au ieșit murdari de cenușă. Se spune că, cu cât înaintezi în adâncul peșterii, cu atât aerul este mai greu de inspirat din cauza insuficienței de oxigen, iar lanternele își micșorează pas cu pas luminozitatea până la stingerea definitivă.

Râul Ciuhur

Râul Ciuhur este râul care curge prin satele Druță, Horodiște, Văratic și Duruitoarea Veche, dar își are izvoarele în apropierea orășelului Ocnița și își poartă apele pe teritoriul raioanelor Ocnița, Edineț, Rîșcani. Se varsă în râul Prut la nord de localitatea Duruitoarea. Lungimea lui este de 90 km.

Actul de identitate, datând cu ziua de 17 aprilie 1429, îl găsim la curtea domnească a voievodului Alexandru cel Bun, în varianta Ciuhuru. Savanții Anatol Eremia și Ion Dron consideră că hidronimul de proveniență turanică ciugur/ciuhur are în limba română semnificația de groapă (cu apă), râpă, vâlcea, adâncitură.

Patrimoniul natural și cultural din bazinul râului Ciuhur are o valoare deosebită, dar în mare măsură a fost degradat și deteriorat în anii regimului comunist sovietic. Totuși, pe segmentul de râu Pociumbeni-Horodiște-Văratic-Duruitoarea, s-au păstrat peisaje pitorești, de o frumusețe rară.

Într-o zi de arșiță în defileu

Monumentul „Chipul Maicii Domnului și a fiului său Iisus Hristos”

Monumentul „Chipul Maicii Domnului și a fiului său Iisus Hristos”, ocrotitoarea tuturor creștinilor ortodocși din localitate. Este construit și înălțat în anii 2020-2021, la inițiativa unei familii din satul Văratic, Ion și Lilia Rugină. Cu suport financiar s-au implicat toată localitatea și diaspora din Europa și SUA. El se află la intrarea în satul Văratic. Este construit din aşchii de marmură și are înălțimea de 7,5 m.

Pescuitul este una din îndeletnicirile localnicilor

Fântâna lui Moș Luca

„Fântâna lui Moș Luca are o sută de ani și este cea mai veche fântână din sat. I se zice așa, pentru că se află chiar în poarta unui bătrân cu numele Luca și a fost săpată tot de el. Bătrânul este decedat, dar fântâna a rămas o memorie vie în amintirea acelui om. Ea se află în centrul satului Văratic. În anul 2019 a fost renovată.
Legenda zice că orice străin, trecător, care bea apă din această fântână, rămâne pentru totdeauna în sat, precum că apa este vrăjită și cucerește inima omului de a îndrăgi locurile pitorești ale Văraticului și nu se lasă dus de aici pe veci.

Parohia „Sfântul Ierarh Nicolae”

Parohia „Sfântul Ierarh Nicolae”, preot paroh Dascal Ghenadi, orele de funcționare: zilnic, tel. 068182298
Monumentul în memoria preotului Parohiei „Sfântul Ierarh Nicolae”, Gheorghe Benea și soția lui, Liuba.
În 1941 acești doi soți au scăpat de la moarte 26 evrei, locuitori ai satelor vecine, arestați și condamnați la moarte în satul Văratic de către armata nazistă. Pentru această faptă eroică, la 20.11.2003, în muzeul Institutului Yad Vashem din Ierusalim, soților Gheorghe și Liuba Benea li s-a conferit Titlul Onorific „Drept între popoare”.
Cu profundă recunoștință pentru actul creștinesc al celor doi soți, acest monument a fost instalat în anul 2019, în curtea bisericii „Sfântul Ierarh Nicolae”, în satul Văratic, de domnul Efim Roif, feciorul lui Șaps Roif, unul dintre evreii salvați.

Informații utile: Unități de alimentare

Centrul de informare turistică

Centul de informare turistică se află în sediul Primăriei Văratic. Program: Luni-vineri, orele 9.00-15.00. Persoane de contact: Rusu Tatiana, tel. 069044491; Adam Nelly, tel. 069017757; Bradu Galina, tel. 069313853; Șalaru Lilia, tel. 069322231.

Cazare

Apartament cu 3 odăi al Primăriei Văratic,
tel. 069754411 – Dumitru Motelică;
„Casa Văratic”, pensiune,
tel. 068021409 – Rodica și Viorel Chitic;
Casa „La Bunica”, s. Văratic, tel. 078787020 – Dina Brînză;
Schipor Ana, s.Văratic, tel. 060511386;
Liliana Pleșca, s.Văratic, tel. 060355674;
Nelly Adam, s. Văratic, tel. 069017757.
Miron Andrei, s.Văratic, 069469376,
Barîmb Gheorghe, tel. 069376584.
Bar/Restaurant „Cristina”, program: luni-duminică, ora 17:00-00:00, tel. 069956743.
Magazin: SRL „Mironaș-Prosper”, program: luni-duminică, ora 8:00-22:00, tel. 069469376 – Andrei Miron;
Magazin: „ÎI Benea Mihail”, program: luni-duminică, ora 8:00-22:00, tel. 068658637 – Tamara Benea;
Oficiu Poștal, program: luni-vineri, ora 8:30-15:00, tel. 069607422 – Daniela Gheorghiță;
Farmacie, program: luni – vineri, ora 9:30-13:30, sâmbătă, ora 9:30-12:00, duminică – zi liberă,
tel. 076710190 – Tutunaru Andrei;

HORODIŞTE

ISTOARIA SATULULUI HORODIŞTE

Logotipul turistic al satului Horodişte

Satul Horodişte, atestat la 3 iulie 1429, este situat în nord-vestul raionului Rîşcani, pe malul drept al râului Ciuhur. În partea de miază zi a satului pe partea stângă a râului se înalţă nişte stânci pitoreşti de peste 130 m, numite Holm cu o grotă imensă "Ţiglău", în care, în zile de urgie, se adăposteau localnicii.

Săpăturile arheologice au dovedit că urmele activităţii umane de aici au o vechime de peste 70.000 de ani, când oamenii preistorici s-au stabilit cu traiul în peştera de la marginea satului actual. În perioada neolitică (10.000 -12.000 ani în urmă) în preajmă apar mai multe aşezări umane. Locuitorii îşi construiau case din nuiele şi lut, se ocupau cu creşterea turmelor de vite, agricultura, practicau diferite meşteşuguri casnice, etc. În diferite perioade, prin acest ţinut s-au perindat triburi nomade de păstori....

La 3 iunie 1429 într-o carte de la curtea domnească Suceava a lui Alexandru cel Bun se pomeneşte despre o selişte de pe Ciuhur cu denumirea „Horodişte".

Denumirea satului provine de la cuvântul slav „Городище" (localitate fortificată). În cea de-a doua domnie, Petru Rareş dăruişte moşii şi sate comandanţilor de oşti şi ostaşilor viteji „pentru slujbă dreaptă şi credincioasă". Într-un document din 1541, se vorbeşte că „Din mila lui Dumnezeu noi, Petru Voievod, domn al ţării Moldovei… şi Oprea Ungureanu ne-a slu-

Defileul Horodişte

jit nouă drept şi credincios. De aceea.. noi dăruim un sat de pe Ciuhur, anume Horodişte, care acel sat …. şi nepoţilor şi strănepoţilor şi întregul lor neam cine se va alege mai apropiat neclintit niciodată în veci".

La 4 septembrie 1605 domnitorul Ieremia Movilă întăreşte Mănăstirii Dragomirna mai multe sate, inclusiv Horodişte pe Ciuhur...

În 1865 printre dvorenii ruşi ce stăpâneau moşii întinse era şi boierul Gheorghe (Egor) Rîşcanu. Lui îi aparţineau localităţile – Rîşcani, Ochiul Alb, Grinăuţi, Brătuşeni, Druţă, Moşeni şi Horodişte. În acea perioadă guvernul ţarist, pentru a ţine în supunere populaţia, avea dislocate în gubernie mari contingente armate. Din Siberia în unitatea militară din Bălţi a fost repartizat Ivan Dimitrievici Bursky, care s-a căsătorit cu Maria, fiica lui Gh. Rîşcanu. Ca zestre Maria a primit moşia Horodişte şi satul cu acelaşi nume. După căsătorie Ivan Bursky, ajutat de socrul său, trece în rezervă şi îşi consolidează toată activitatea în moşie.

Prin ukazul țarului rus, boierii erau obligați să construiască în sate câte o școală și o biserică. În sat se construiește o biserică din nuiele pe o temelie din piatră. Pe locul Bisericii vechi din lemn , în 1906-1907 s-a construit biserica din piatră, sfințită la Duminica Mare în 1914.

Între anii 1901 - 1904 a fost construită școala cu două clase primare în care se preda în limba rusă, iar după 1918 se învăța 4 clase cu predare în limba română.

ATRACȚII TUIRISTICE

Defileul Horodiște

Canionul cu stânci milenare ascunde 5 grote mai mari (cu diametrul la intrare de la 2 metri până la 4 metri) și multe altele în formă de vizuini cu un diametru de până la 1 metru.

Trebuie de menționat că, pentru o drumeție mai spectaculoasă și pentru o descoperire treptată a canionului din Horodiște, este recomandat ca startul să fie dinspre satul Druță, acolo unde și începe, canionul pleșuv printre stânci, extrem de bogat în grote și izvoare, aproximativ de 5 km, probabil, cel mai lung din nordul țării.

Acest canion este însă „delimitat" pentru cele două sate în preajma unei curburi accentuate a râului Ciuhur, și astfel oficial, conform datelor cadastrale, satul Horodiște începe din punctul "Sfinxului" de piatră ce se află cam la mijlocul defileului Druță - Horodiște.

„Sfinxul din Horodiște"

„Sfinxul" este o proeminență de rocă săpată cândva artificial. Imaginea sfinxului este mai

atractivă dinspre satul Druță, de unde i se vede mai bine conturul, dar și pentru că se formează un contrast perfect pentru fotografii, având în spate vestul. Sfinxul se află la o altitudine de peste 130 metri. Locația sfinxului se află în imediata apropiere de pădurea cu stejari (sau pădurea cu cele 7 izvoare) și vizavi de pădurea de pini de la Bulhac.

Pădurea de pini (Bulhac)

Pădurea de pini (Bulhac) Pe partea stângă a defileului se observă pădurea de pini, numită de săteni, dar și de hărțile cadastrale mai vechi - Bulhac (pe vârful stâncii fiind probabil unicul lac carstic din Moldova, dovadă ar fi forma perfect circulară a acestuia, precum și locația la o altitudine de peste 100 de metri deasupra nivelului mării. Lacul a fost secat în anii ’80 de lucrările efectuate necorespunzător de către lucrătorii colhozului). Acum a rămas doar stufăriș, iar împrejurul lacului au fost plantați în anii ’70 zeci de rânduri de pini, care astăzi împrejmuiesc maiestuos oaza lacului. Probabil că e unica pădure de pini de o asemenea dimensiune, de peste 20 de ha, ce ascunde în mijlocul său unicul lac carstic din țară.

Stânca Țiglău cu 2 grote: grota circulară și grota picătură

La poalele pădurii de pini se înalță cu roci proeminente stanca Țiglău. Cu o acustică unică, stânca Țiglău, are două dintre cele mai spectaculoase grote. Una este în forma perfectă de cerc cu diametru de 4 metri la intrare, cu urme milenare de foc pe bolta rocii. De pe malul râului Ciuhur se formează un ecou prelung spre stâncă, iar orice strigăt și vociferare răsună înzecit din adâncurile stâncii. Una dintre cele mai spectaculoase roci ale defileului Druță-Horodișteе, cu un nivel complicat de escaladare, grota menține o temperatură

constantă în spațiul său destul de modest. Ascunsă sub misterioasa pădure cu pini și deasupra ultimelor lespezi ale morii pe apă, grota de la Țiglău este o atracție pentru amatorii de drumeții montane. Stânca abrupta din jurul grotei și pământul nisipos face intrarea, dar și părăsirea peșterii, o adevărată provocare. În același conglomerat de rocă a stâncii, se află o alta peșteră unică, destul de ascunsă de altfel, în forma unei picături cu vedere spre satul Horodiște.

Pădurea celor 7 izvoare

Pădurea tânără de stejari a fost plantată pe teritoriul unei vechi păduri de stejari seculari, cu o pânză freatică bogată. Cel puțin 7 izvoare au fost identificate (actualmente 5 secate), însă mai

Pădurea de pini

sunt vizibile încă oazele de apă cândva umplute de izvoare, astăzi acoperite doar cu stuf. Iar spre malul râului Ciuhur au rămas săpate în piatră drumurile iureșului de ape de cândva, format din debitul celor 7 izvoare. În pădure mai există și astăzi piatra de suprafață a unei fântâni seculare și câteva zeci de stejari seculari. Pădurea se află pe o stâncă vizavi de pădurea de pini, în preajma Sfinxului, ascunsă deasupra canionului și chiar la hotarul oficial dintre satele Druță și Horodiște.

Izvorul din stâncă

Imediat după pădurea cu 7 izvoare, între Sfinx și stânca Gavana, pe malul drept al Ciuhurului, înspre Horodiște, poate fi admirat un mic lac de acumulare, izvorul căruia vine din stâncă și se revarsă treptat spre ape mai mari. Acumulată discret în maluri de pământ, formându-se o oază de apă spectaculoasă cu vedere spre pădurea de pini, apa izvorului se adună ulterior în râul Ciuhur. Tot pe partea dreaptă a izvorului, spre stânca Gavana sunt și cele 7 movile funerare.

Stânca Gavana

Stânca Gavana se află pe malul drept al râului Ciuhur în partea de Nord –Est a s. Horodiște aproape de Hârtop, lângă pădurea de stejari cu 7 izvoare.
Stânca Gavana este o formațiune ușor piramidală cu proeminențe discrete de rocă, astăzi înconjurată de livezi pe de o parte și de culturi agricole pe de alta. Se află imediat în spatele izvorului din stâncă. Cu o vedere superbă spre cele 7 movile și spre satul Horodiște. Stânca a primit numele ”Gavana” din bătrâni, deoarece are forma unui gavanos (ulcele), în care se păstrau bucatele, dar și în care, uneori, se ascundeau bunuri, precum banii ori alte lucruri de preț. Bătrânii povestesc că prin lanțul de stânci din s.

Râul Ciuhur lângă satul Horodişte

Druță și tocmai până la Prut ar exista tuneluri, cu multe galerii în stânci. Stânca Gavana astăzi poate fi admirată și de pe malul lacului întins la poalele sale. Legenda mai spune ca în aceste stânci au fost ascunse comori ale turcilor, ale hunilor, a diferitelor bande de războinici. Mulți au încercat să sape și să caute bogății aici de-a lungul anilor. Mai este și a doua stâncă, pe care sătenii au înălțat o răstignire, similară cu cea de pe Stânca duhurilor rele (Holm), semn că și această stânca are povești încă nespuse până la capăt.

Gavana pe timpuri era un loc de trecătoare dintre 2 stânci. Pe aici se duceau horodiștenii la neamuri în s. Druța, la iarmaroc sau plecau la pescuit la râu.

Cele 7 movile

În diferite perioade, prin acest ţinut, s-au perindat triburi nomade de păstori, care au lăsat aici 7 movile funerare. Cea mai mare dintre aceste movile, actualmente ea este şi cel mai înalt punct al regiunii si poate deveni un strategic „punct de observaţie" de unde se pot admira împrejurimile. Movilele sunt „ascunse" la margine, în spatele satului, dar cu deschidere spre stânca Gavana. Culmea celei mai înalte movile poate fi observată pe o rază de câteva sate şi de pe drumul naţional ce leagă satele Zăicani, Pociumbeni, Druţă, Horodişte şi Văratic. Dar şi din partea nordică dinspre satele raionului Edineţ.

Cimitirul turcesc

Se află deasupra Căsoaiei mici, plasate pe partea stângă a râului Ciuhur, în lanţul de stâncă până la Holm. Deasupra Grotei circulare din lanţul de stânci întinse chiar în faţa satului se ascunde un teritoriu plin de legende şi mister. Bătrânii spun că aici se află un cimitir medieval turcesc. Se pare că lanţul toltrelor de la Sfinx spre vest sunt generatoare de miracole. Periodic sunt văzuţi vânători de comori, echipaţi cu detectoare de metal. Pe vremuri aici au fost şi cruci de lemn, care au putrezit, iar cele de piatră s-au prăbuşit şi s-au amestecat cu pământ.

Izvorul de pe malul Ciuhurului şi cele 2 cumpene

Stânca Duhurilor Rele, probabil, este cea mai misterioasă stâncă din nordul ţării, şi încă nedescoperită până la capăt. Mai mult: sătenii au blocat accesul spre adâncurile grotei, despre care se spune că nu are sfârşit. Mulţi tineri s-au rătăcit şi nu au mai revenit, iar cine s-a întors, nu a mai avut grai şi a murit în scurt timp. Legenda spune că războ-

nicii (turcii) ar fi ascuns aur și ar fi blestemat atât grota, cât și pe cei ce ar descoperi comoara. Povestirile sătenilor mai spun că unele duhuri din stâncă ar fi furat sufletele oamenilor și liturghiile din biserică ar fi fost unica armă pentru oamenii posedați. Se mai povestește cum în anumite perioade ale anului, în preajma stâncii, se mai întâmplă ciudățenii, iar mulți locuitori au vise ciudate. Ba mai mult, mulți săteni nu se apropie categoric de stâncă. Tocmai de aceea, pe vârful recifului a fost înălțată o cruce enormă din fier, care este vizibilă pe raza întregului sat și chiar mai departe. Astăzi grota cu două etaje, cu un diametru de până la 4 metri, a devenit o atracție turistică, și o platformă de cercetare, întrucât nu a fost studiată și conservată după normele geologice. Din grotă au fost extrase acum câțiva zeci de ani mostre ale existenței omului paleolitic, fragmente de oase de animale de o importanță istorică. Relicvele sunt păstrate în muzeul satului. Mai mult ca atât, stânca Holm sau ”Stânca Duhurilor Rele” este și locația unei vechi cetăți antice, ruinele ei pot fi observate și astăzi de la înălțime. De formă piramidală și cea mai înaltă din tot lanțul raionului, aceasta încheie astfel periplul prin defileul Druță /Horodișteși lasă Ciuhurul să-și urmeze cursul discret spre satul Văratic.

Biserica centenară și cavoul boierilor Bursky

Biserica satului Horodiște, o bijuterie arhitecturală proiectată la începutul anilor 1900 cu susținerea boierilor Bursky, a fost construită tocmai în 1912, de un zidar venit din Odessa. A fost unica biserică din raion ce nu a suportat modificări ca și destinație, precum depozit sau alte atribuții străine lăcașului. Se spune că atunci când sovieticii au pus lacăt bisericii, sătenii au mai pus șase deasupra astfel ca nimeni să nu poată trece de cele 7 lacăte. Clandestin, periodic câteva femei păstrau curățenie în

biserică, iar obiectele prețioase au fost ascunse prin sat.
Bătrânii spun că noua construcție din 1912 a fost făcută pe ruinele unei vechi și mici bisericuțe, construite din nuiele pe o temelie din piatră. Drept dovadă sunt și crucile vechi din piatră cu inscripții din anii 1800, aflate în cimitirul din spatele bisericii. După redeschiderea bisericii, sătenii au contribuit la renovarea capitală a lăcașului, a picturii și a construcției unei anexe pentru evenimente. Astăzi pe teritoriul bisericii se mai află cavoul familiei boierului Ivan Bursky. Peste drum de biserică poate fi văzut beciul boieresc.

Beciurile boierești

Beciul boieresc mai există și astăzi, deși se află pe teritoriu privat, sunt inițiative de a fi renovat și deschis publicului. Cândva curtea boierească, biserica și școala din sat erau cele mai proeminente locații ale satului, de altfel și construite pe cel mai înalt punct al satului, la o intersecție vizuală cu satul Văratic și Corpaci.

Vedere spre Holm

Informații utile: Unităţi de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de informare turistică se află în incinta primăriei. Program de lucru: Luni-vineri 9:00-17:00.
Persoana de contact Angela Briceag. Tel. +37369678750; +37325640271; email: bphorodisteriscani @gmail.com

Unităţi alimentare:

Coteala Pavel, ÎI. Program de lucru: 8.00.-.20.00
Tel +37324640320

Centrul de sănătate, OS Horodişte.
Program de lucru: 8:00 – 14:00. Tel. +37325640408

Farmacie – s. Văratic,
Ore de lucru 8 .00 – 14.00

DRUȚĂ

ISTOARIA SATULULUI HORODIȘTE

Logotipul turistic al satului Druță

Înconjurat de stânci, micul sătuc îşi duce existenţa mulţi ani la rând. De la începuturi, satul Druţa apare cu denumirea Stângăceni, deoarece a fost fondat pe malul stâng al râului Ciuhur, unicul sat de pe partea stângă a râului. Pentru prima data el este menționat documentar la 8 octombrie 1612. Prin 1835, în documentele vremii, satul este cunoscut cu ambele toponime – Stângăceni şi Druţa, de la boierul Doruța.

La Druţa este o veche biserică datată din secolul al XIX-lea. „Monument cu trei cruci”, care se păstrează lângă biserică şi în zilele de astăzi, circa 300 sute ani în urmă, era pristolul (altarul) fostei biserici de lemn. Acea biserică a fost vândută la Șarbaca. Biserica de piatră a fost construită de lipoveni, cu sprijinul localnicilor, care au contribuit cu bani și produse. Temelia bisericii a fost pusă de trei bogătaşi: Gheorghe Eşanu, Mogâldean şi Ion Țurcanu. La construcția bisericii femeile aduceau câte 500 ouă, albuşul cărora se folosea la pregătirea mortarului. De „sfântul Nicolai” biserica şi-a deschis uşile fiind şi cu hramul bisericii „Sf.Nicolai”. Din a doua jumătate a secolului al XIX-lea satele Stângăceni (Druță) şi Pociumbeni au format o singură parohie cu două biserici. Din 1960 biserica din Druță a încetat să mai funcționeze fiind transformată de către autoritățile sovietice în

„sclad”(depozit) de pâine. Tot atunci aproape toate obiectele de cult au fost furate şi vândute. Abia în 1989 biserica se reconstruieşte, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, părinte fiind preotul Zorilă. În biserică se află un giulgiu vechi, încă de la târnosirea sfântului lăcaş. Cele mai vechi icoane sunt: Acoperemântul Maicii Domnului, Sfânta Parascheva şi Sfântul Nicolae.

Vedere peste sat

ATRACȚII TUIRISTICE

Reciful Druță

Reciful Druţă, deşi nu e unul mare, este fermecător. El are o suprafaţă de 100 de hectare, o lungime de un kilometru de la Sud spre Est şi atinge înălţimi de peste 70 de metri. El este întretăiat de râul Ciuhur, care se ascunde într-un defileu lung şi foarte sinuos, care pe parcursul a milioane de ani, a reuşit să sape printre lanţurile crestelor de toltre o vale vastă şi destul de adâncă. Aici albia râului este înserată cu bolovani mari, rostogoliţi de pe pantele defileului. Lăţimea râului în defileu este de aproximativ 5-6 metri, dar în timpul revărsărilor e posibil să devină mult mai largă. Râuleţul Ciuhur are un curs foarte sinuos şi capricios, schimbându-şi direcţia în modul cel mai imprevizibil. Acest lucru este legat atât de diferenţele mici de înălţime, cât şi de multitudinea de obstacole, în formă de recife pietrificate de corali, pe care râuleţul le întâlneşte în drumul său.

„Peştera lui Ţugui”

„Peştera lui Ţugui” sau „grota lui Ţugui”. Legenda spune că acum 250 ani în urmă, neînfricatul haiduc Ţugui cu iubita sa turcoaica Rada, pentru ca să nu cadă bir turcilor, se ascundeau în acea grotă sau în pădurea, de unde mai apoi îi şi poartă numele „Pădurea Rada”. Şi familiile ţăranilor se împotriveau în fel şi chip jugului otoman, la fel se ascundeau în acea grotă, deoarece drept bir turcii luau podoabe, grâne, animale, dar şi fetele cele mai frumoase”. După ce a rămas singur, Ţugui a devenit pădurar păzind pădurea ce purta numele iubitei sale. El era şi paznicul pământurilor din partea stângă a râului Ciuhur. În caz de furt în

În apropierea minei de piatră

localitățile vecine, Țugui găsea hoții, îi ținea prizonieri 2-3 zile pentru a le da o lectie "de bună educație". În grota lui Țugui încăpeau 8-10 oameni. De atunci s-a păstrat ca amintire borta (grota sau peștera) lui Țugui.

Mina de piatră

Mina de piatră. Lungimea galeriilor ajungeau de la 40 m până la 1 km distanță, în dependență de tăria rocii, starea mașinilor, posibilitatea de realizare a producției. În prezent mina nu activează din cauza lipsei forței de muncă și a utilajului învechit.

Izvorul lui Colțun.

Din bătrâni se spune că apa izvorului strămoșesc mai numit și Izvorul lui Colțun" este curată și sănătoasă, folosită ca sursă de existență a întregului sat pe timp de arșiță, când și în fântâni apa seacă, dar și în timpul când localnicii își pasc vitele. Apa izvorului strămoșesc a fost tămăduitoare chiar și pentru răni obținute

în timpul luptelor. Apa a fost supusă verificării și s-a constatat că este una din cele mai pure.

Pădurea de pini

Pădurea de pini. Se află în vârful unei stânci. Se spune că aici era locul unui lac cu apă pură, numit „Bulhac", apa izvorând din pământ necontenit. Cu timpul, din cauza ploilor abundente, izvoarele lacului s-au nămolit și au secat. Pe teren au fost sădiți copaci de pin. În apropierea pădurii de pini, prin anii '30 a secolului trecut, aici se afla cuibul clanului condus de hoțoaica Agafia, care avea sub vizor satele din apropiere . Ea jefuia și colecționa cele mai valoroase obiecte furate de prin sate, îngropându-le în pământ. Mai târziu, odată cu prelucrarea pământului se spune că se găseau obiectele prețioase, fiind pentru specialiști motiv de a cerceta această zonă. În prezent pădurea de pini este locul de

Vedere spre defileul Druță

odihnă pentru turiști și vizitatori, iar în locul lacului crește papura, creând un covor frumos în mijlocul pădurii.

Pădurea Rada

Se spune că Rada era o turcoaică foarte frumoasă, care ținea sub stăpânire pădurile din apropiere și locurile din partea dreaptă a râului Ciuhur. A fost iubita neînfricatului Țugui, pădurea fiindu-le locul unde se ascundeau de turci. Țugui cu ceata sa ca să nu o dea ca bir turcilor, au furat-o ascunzând-o în pădure de unde și denumirea de „Pădurea Rada".

Fântâna cu cumpănă

Localitatea de pe malul râului Ciuhur e printre puținele în care s-au mai păstrat fântânele cu cumpănă O veche fântână -„Fântâna salvării", o adevărată carte de istorie a locului. Un loc, în care viața are sens, chiar dacă acest sens a fost abandonat. Fântâna cu cumpăna a fost construită la poale

Râulețul Ciuhur în defileul Druță

Informații utile: Unități de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de informare turistică se află în incinta bibliotecii sătești - satul Druța, r.Rîșcani,
Graficul de lucru:Luni-Duminică:10.00-17.00, Sâmbătă: zi liberă
Persoana de contact: Rusu Galina,tel:068017504
Unități de cazare: satul Pociumbeni,raionul Rîșcani; Persoana de contact:Baibarac Maria; tel: 069044390

Unități alimentare:

UNIVERSCOOP Magazin alimentar-satul Druța,r.Rîșcani
Graficul de lucru:Luni-Duminică: 7.00-10.00,17.00-20.00;Persoana de contact:Macero Sica,tel:060779444.
Graficul de lucru:Luni-Duminică,8.00-12.00;pauză de masă 12.00-16.00;16.00-19.00
Persoana de contact:Cotea Victor, tel:068111662
Producători de produse locale și meșteșugărit:
- Mațcan Ion producător de fructe(mere,cireșe) și legume (cartofi, ceapă),satul Druța,raionul Rîșcani,tel: 069324698
Fusu Oleg, producător: miere de albină,satul Druță.raionul Râșcani,tel:067353049.
Macovchi Mihail, producător de miere de albină, satul Pociumbeni, raionul Rîșcani, tel:+37368520240
Creciun Ala, producător (coacăză) și lucrări de artizanat (bisere), satul Pociumbeni, raionul Rîșcani, tel:+37369219314
Pîslaru Vasile, producător de fructe(cireșe) și legume(cartofi), satul Pociumbeni, raionul Rîșcani,tel:+37369208057
-Vlasov Oxana, brânzeturi(brânză de oi), satul Pociumbeni, raionul Rîșcani,tel:+37368521037

BRÎNZENI

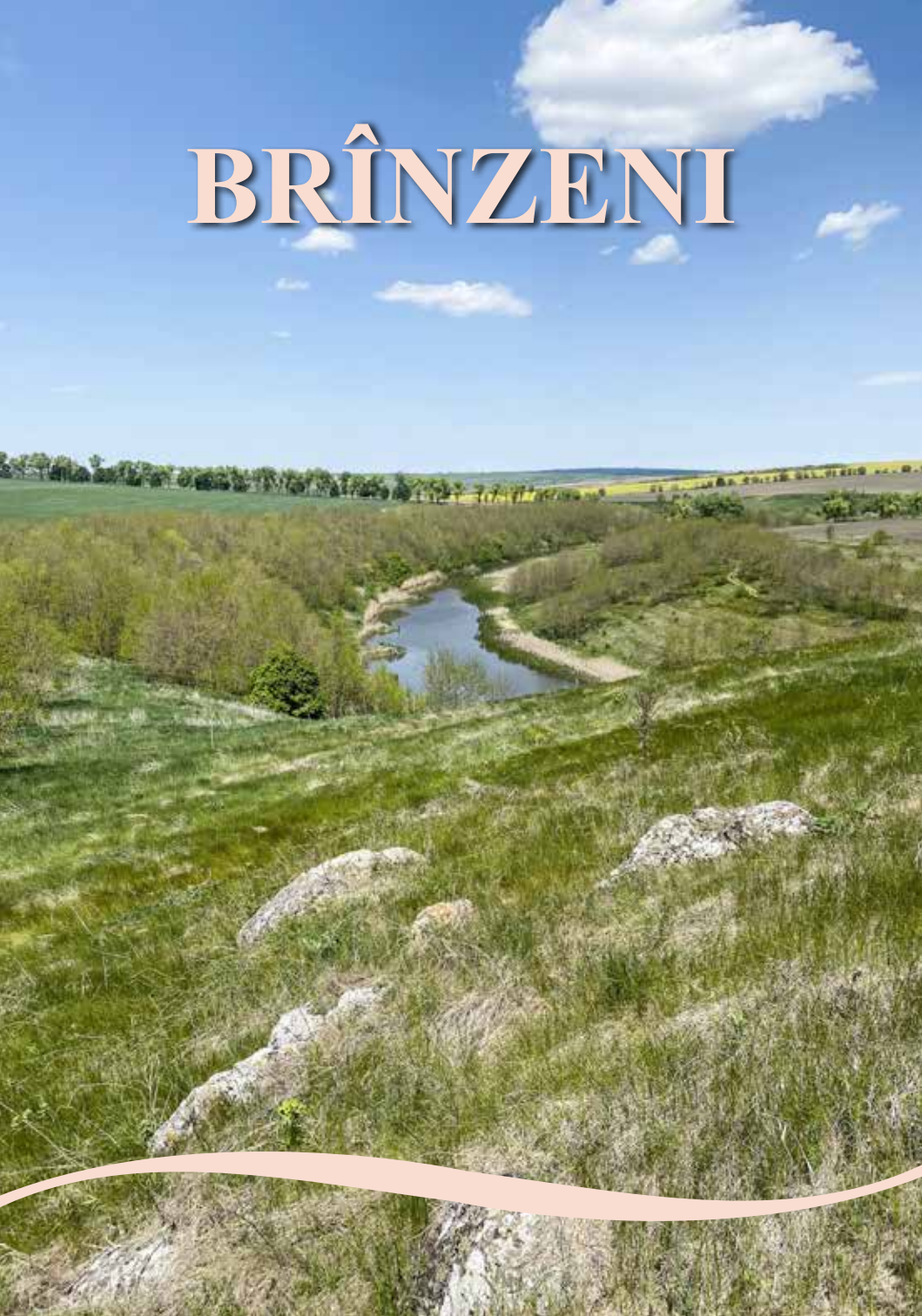

ISTOARIA SATULULUI BRÎNZENI

Logotipul turistical satului Brînzeni

Satul Brînzeni este atestat în 1606. Moșia acestei vetre străbune, împodobită cu dealurile pitorești Cernița, Brînzeni, Dealul Curții, Ponoare și Rîmbu, este scăldată de râușoarele Racovăț si Draghiște. Lângă sat se află câteva monumente ale naturii, colinele sunt acoperite cu plante aromatice de stâncă- cimbru, ruscuță-vernală, urechelniță, ciucușoară.

„Aici se găsesc peșteri și grote, care serveau ca adăpost omului preistoric. Cea mai bine cercetată este grota Brînzeni1, aflată în partea stângă a văii râulețului Racovăț, la 3 km sud-vest de sat. În această grotă au fost descoperite trei straturi de cultură. Stratul superior conține ceramică, unelte de piatră și oase de animale, aparținând succesiv culturii Cucuteni-Tripolie târzie, epocii bronzului și evului mediu. În stratul mijlociu s-au găsit oase de zimbru, cerbi, rozătoare, păsări, pești și broaște- țestoase, unelte de piatră și de os, care aparțin mezoliticului. În stratul inferior s-au descoperit obiecte de silex: toporașe de mână, răzuitoare mari și mici, lame cu zimți, scobitoare.

Vestigiile arheologice aici, într-adevăr, sunt foarte bogate și poartă și o informație prețioasă pentru istoria noastră. Așadar, înainte de fondarea satului feudal aici au mai fost încă 21 de așezări umane în diferite epoci ale istoriei. Până în prezent specialiștii au

descoperit 11 staţiuni umane, vechimea cărora este de peste 12 mii de ani î.Hr.

Pe locurile staţiunilor se găsesc obiecte făcute din cremene, oase pietrificate, urme de focare, cărbune de lemn şi o amuletă confecţionată din fildeş în chip de peşte.

În epoca timpurie a fierului pe moşia satului Brînzeni a existat o aşezare umană, care a fost locuită între anii 1000-900 î.Hr. Şi acest sat a pierit în flăcări.

Abia după cucerirea Daciei de Imperiul Roman, în a.106 d.Hr., aici s-au fondat 2 sate, care au existat până la năvălirea hoardelor barbare ale hunilor în anul 376. Dar şi ele au ars. Din casele făcute din nuiele cu lipitură de lut au rămas numai grămezi de lut ars. Pe aceste locuri până azi se găsesc diferite obiecte tipice pentru epoca romană de pe teritoriu Moldovei.

La 27 iulie 1775 preotul Ioan din Romăncăuţi este orânduit la Brînzeni la biserica ce avea hramul Sf. Parascheva. În 1795 Enache Stroescu, venind cu turme de oi din Transilvania, s-a pricopsit cu pământ la Brînzeni, Trinca, Zăicani şi Stolniceni.

În 1816 preotul Iacov Zugravu, meşter iscusit în pictură , împrumută bani şi zugrăveşte pereţii bisericii din Brînzeni. În 1869 aici s-a deschis şcoala parohială , care peste 12 ani, în 1881, a fost inclusă în sistemul Ministerului învăţământului public.

Până în anul 1876 cea mai mare parte a moşiei satului aparţine familiei Botezatu, mai apoi ea a trecut în posesia boierului Vasile Stroescu.

Vedere de pe stânca Ţiganca spre râul Racovăţ

ATRACȚII TUIRISTICE

Conacul cu parc Vasile Stroescu

Conacul cu parc Vasile Stroescu
În satul Brînzeni, raionul Edineț, se găsește conacul cu parc dendrologic al lui Vasile Stroescu, nobil, mecenat și personalitate marcantă a românilor de pretutindeni. Familia acestuia avea moșii în mai multe părți ale județului Hotin, din care făceau parte și localitățile din actualul raion Edineț. Complexul este un monument de arhitectură de importanță națională, construit în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Este realizat în stilul clasicist rusesc. Includea mai multe anexe: căsoaie, hambar, oloiniță, grajduri pentru cai, fierărie. Este conacul familiei, în care s-a și stabilit, în 1875, Vasile Stroescu. Era unul tipic pentru boierii basarabeni din perioada respectivă.

Vedere pe stânca Rîmbului

Clădirea sobră și cochetă în același timp, cu două niveluri și balcon, era cea mai frumoasă din sat, în stil clasic, după cum se făceau pe la nobilii cei mai de seamă. Și astăzi s-au păstrat scările de lemn cu balustrade din fier forjat, care dau interiorului acea atmosferă de epocă. Sobele de teracotă decorativă și căminul din marmură, cu un blazon cu doi lei, vorbesc de la sine despre faptul că această clădire a avut cândva o istorie frumoasă.

Ornamentele de pe tavane, la mai bine de un secol de când au fost create, și-au păstrat culorile și farmecul de odinioară. Fiecare încăpere are o altă culoare și ornament diferit, cu frunze, flori și diverse elemente decorative, iar nuanțele vii parcă au fost adăugate recent. Lipsesc doar lămpile cu gaz, care între timp au fost înlocuite cu lustre.

Pe unul dintre pereți este portretul lui Vasile Stroescu, care ne aduce aminte despre stăpânul de odinioară al acestei moșii.

În fața conacului a fost sădit și un parc de toată frumusețea, care se zice că a fost gândit și creat de Vasile Stroescu. Parcul dendrologic, cu suprafața de vreo două hectare, a fost format din arbori decorativi de specii dife-

Vedere de pe stânca lui Bulat unde se unește râul Racovăț și râul Draghiște „Cracii”

rite, majoritatea fiind aduși din străinătate. Este cunoscut acum ca parcul din Brînzeni
Satul Brînzeni este încercuit din toate părțile de 4 recife cu înălțimea de peste 210 m, localitatea având un patrimoniu natural și antropic deosebit. Recifele sunt amplasate la sud-vest de sat, iar la sud-est sunt amplasate grotele Brînzeni - arie protejată din categoria monumentelor naturii de tip geologic sau paleontologic. Satul dispune de ape stătătoare, de o carieră de piatră brută, floră și faună bogate, precum și de izvoare de apă potabilă și curativă.

Defileul Brînzeni

Defileul Brînzeni reprezintă un monument al naturii de tip geologic sau paleontologic cu suprafața de 44 ha. Acest defileu a apărut cu 15-20 de milioane de ani în urmă, când mările Tortoniană și Sarmatică s-au retras de pe meleagurile noastre. Defileul este compus din formațiuni calcaroase, care conțin particule de corali, moluște, scoici, alge și animale marine.

Grota Mersâna

Recifele din sud-estul satului, și anume din „Zona Mersâna", constituie un complex natural în care se evidențiază două recife concoide mari. Una este situată la confluența râurilor Racovăț și Draghiște și are înălțimea de aproximativ 135 m, iar a doua, de 167 m înălțime, este amplasată pe malul stâng al Racovățului. În pereții celei de-a doua sunt amplasate grotele Brînzeni, aflate sub ocrotirea statului.

Grota are peste 500 mii ani vechime. Arheologii au determinat că peștera „Mersâna" a fost locuită în mezolitic, eneolitic și în epoca bronzului. Faptul că aceasta a fost un adăpost natural al omului preistoric dovedesc fragmentele unor unelte găsite în grotă. Grota „Mersâna" – muzeu în aer liber.

Stânca Râmbului

Printre cele 4 recife din așa-numita zona Râmbu, cea mai reprezentativă este la marginea satului, de formă ovală (oncoid). Pe stânca Râmbului a fost ridicată o cruce, căreia îi spune „Crucea Ocrotitoare". Tradițional, aici la data de 12 iulie, Ziua Sf.Petru și Pavel, sătenii urcă la cruce cu preotul satului, realizează serviciul divin de sănătate pentru toți locuitorii satului, iar gospodinele aduc bucate tradiționale, care sunt servite celor prezenți.

Mormântul Uriașului

Mormântul Uriașului are și el o legendă. Se presupune că pe aceste locuri ar fi locuit cândva oameni giganți. Ultimul dintre ei este îngropat în această stâncă. Localnicii nu prelucrează acest sector, deoarece legenda spune că cei ce s-au încumetat să-l prelucreze, fie au decedat subit, fie s-au îmbolnăvit.

Izvorul Chișcă

Izvorul este denumit în cinstea locuitorului satului Mihail Chișcă, care a amenajat acest izvor. Apele izvorului dat izvorăsc adânc din stânca Uriașului și se revarsă în râul Racovăț. Izvor cu una dintre cele mai bune ape potabile și curative.

Popas cu izvor Cracii (confluența Racovăț și Draghiște)

La marginea localității se află un izvor cu apă pură și gustoasă. Apele izvorului se revarsă în râul Racovăț, care, la câteva sute de metri în aval, mai primește apele unui alt râu - Draghiște, formând un lac de acumulare mare și extrem de frumos.

Stânca Țuguieta (Țugurlan)

Legenda legată de stânca Țugueta, spune că „copii oamenilor uriași ce locuiau cândva pe aceste locuri, obișnuiau să se joace, aruncând unul altuia bucăți masive pe piatră. O bucată de piatră mai ascuțită a căzut peste această stâncă și din cauza formei mai țuguiate a pietrei, a apărut denumirea de stânca Țuguieta.

Cel mai înalt loc din Brânzeni se numește „Stânca Morii“. În trecutul îndepărtat, în apropierea stâncii din zona de vest, pe malul drept al râului Racovăț era o moară de apă. La moara dată nu veneau doar sătenii, dar și oameni din localitățile vecine. De aici și provine denumirea Stânca Morii. Ea are o înălțime de 165 m, aflându-se într-o zonă pitorească pe malul drept al râului Racovăț, iar versanții săi conțin câteva grote .

Stânca Morii

Vedere spre stânca Morii de pe locul fostei mori de apă

Informații utile: Unităţi de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de Informare Turistică este amplasat
în incinta Căminului de Cultură.
Persoana de contact: Elena Vasiliu, tel +373069504352

Unităţi de cazare

Gospodăria Strileţchi Valentina tel.068610800
Gospodăria Grasu Ghenadie tel.068634133

Unităţi alimentare:

Alimentara SRL„ Miradan ART”

Orele de lucru 8.00-20.00 tel.079005454

Alimentara II„ Bodiu Corina”

Orele de lucru 8.00-21.00 tel.078355331

Alimentara „Babiuc Boris”tel.060661478

Orele de lucru 8.00-12.00 -14.00-20.00

Oficiul Medicilor de Familie Brînzeni

Orele de lucru Luni-Vineri 8.00-12; 12.30 -17.00

Tel.024659211

Farmacie, Pompieri, Poliție în or.Edineț distanța 17km

FETEȘTI

ISTOARIA SATULULUI HORODIȘTE

Logotipul turistical satului Fetești

Satul Fetești este unul dintre cele mai vechi sate din raionul Edineț. Conform documentelor el apare la sfârșitul sec. 15 - începutul sec.16. Acest teritoriu a fost populat din timpul lui Ștefan cel Mare.

Denumirea veche a satului este cea de Hrițeni și numai spre sfârșitul sec. 18 - începutul sec. 19 apare numele de Fetești.

Printr-o gramotă a lui Petru Vodă de la 03 iulie 1975 satul Hrițeni cu loc de moară se întărește uric Odochiei, fiica lui Luca Arbore, portar de Suceava. Deci anterior satul aparținuse lui Luca Arbore, fost hatman, decapitat în 1523 de către Ștefan cel Tânăr.

Satul Hrițeni apare în diferite documente și gramote din sec. 17 (1606, 1621, 1635). Apoi satul Hrițeni apare în recensământul din 1772-1774. Conform acestor date în sat erau 40 de case locuite și 5 case pustii, 45 de bărbați și un popă.

În această perioadă apar familiile: Gribinţă, Movilă, Furtună, Ursul, Ocrain, Roşca, Budeanu, Traistă, Baltă, Leurdă, iar la o altă parte sunt indicate profesiile, de ex.: Petre morar, Istrate pâslar, Gigoraş cojocar, Simion ciubotar ş.a.

În sec. XIX satul aparținuse lui Gavril Stroici Scordeli, negustorului Şimon Caufman, precum şi la o parte de țărani răzeși.

În 1904 este atestat ca „satul vechi românesc de răzeşi. Are 280 case, 1872 suflete, biserica”

În primul deceniu al sec. XX a fost deschisă o şcoală de zemstvă cu ciclu de 4 ani. În mediu,

anual numărul elevilor ajungea la 40. Lecţiile erau ţinute de către preotul din sat Gheorghe Balabanov, apoi de Pavel Barbos şi învăţătorul Popovici.

Către anul 1942 Feteşti este centrul comunei din 2 sate : Feteşti şi Gordineşti. Numărul etnic al populaţiei comunei este de 4656 de români, 335 de ucraineni, 27 de ruşi, 6 poloni, 5 de origine germană. În comună există 2 biserici, 3 şcoli primare şi un Cămin Cultural. Ministerul Agriculturii şi Domeniilor a înfiinţat în comuna Feteşti un depozit de armăsari de rasă, care servesc pentru încrucişarea şi îmbogăţirea rasei locale. În total în comună erau întreţinuţi 616 cai, 1095 de vite mari cornute, 3461 de oi, 1389 de porci. Din inventarul agricol menţionăm doar câteva cifre: pluguri – 376, grape – 343, semănători – 12, cultivatoare – 44, batoze – 9, tractoare agricole – 10 etc.

Aceştia erau indicii de bază cu care Feteşti intră într-o nouă perioadă: război, foamete, deportări, colectivizare, socialism.

ATRACȚII TUIRISTICE

Defileul Fetești – „Elveția Mică”

Înconjurată și vegheată de bătrânii străjeri ai Republicii Moldova -Toltrele Prutului, astfel se ascunde un mic colțișor de rai, „Elveția moldovenească”.
Amplasată de-a lungul râului Draghiște, ea demonstrează lumii întregi minunile sale naturale cu relief complex și divers, cu flora și fauna sa uimitoare. Chiar peste râu, în apropierea unui podeț, se află o stâncă care ne deschide imaginea peisajului special ce, mai apoi, a dat naștere numelui „Elveția mică” sau „Elveția moldovenească”. Sus, de pe măreața stâncă se observă: albia râului Draghiște cum șerpuiește sfioasă, făcându-și loc prin desișul pădurii defileului, panta abruptă și pitorească de la picioare, precum și depărtările, care ne deschid priveliștea spre vârfurile înclinate ale toltrelor,

Defileul Fetești

câmpurilor și drumurilor de țară. Drumul prin pădurea defileului este foarte interesant, având un relief capricios, ce coboară și urcă brusc, conducând turiștii spre liziera pădurii, unde se găsește un uriaș stejar cu două

tulpini, care are o înălțime ce depășește 30 de metri.

„Mica Elveție" are o vegetație foarte bogată și tot atât de diversă, în total aici se numără aproximativ 160 de specii de plante, dintre ele 15 specii sunt reprezentate de arbori și arbuști.

„Elveția moldovenească" – minunea naturii din nordul Moldovei!

Defileul Fetești

Defileul Fetești a apărut datorită acțiunii râului Draghiște asupra masivului recifal. Este considerat unul din cele mai pitorești defileuri din zona Toltrele Prutului. Împreună cu defileele Burlănești și Trinca, alcătuiește Complexul natural Trinca–Fetești–Burlănești din bazinul râului Draghiște. Situl include un recif de circa 90 m înălțime, de formă ovală, numit „Stânca lui Bunicul", cât și alte corpuri recifale, alcătuite din organisme marine fosile de vârstă badeniană. La vest este amplasat un recif badenian solitar, pe vârful căruia sunt urme ale activității omului din epoca paleolitică.

Fabrica de viori:

Fabrica de instrumente muzicale de la Fetești a fost înființată în baza parteneriatului dintre au-

torităţile locale şi antreprenorul român, Vasile Gliga, care a investit peste 100 de mii de euro în acest atelier.

Acum 30 ani, Vasile Gliga împreună cu soţia sa, au înfiinţat o fabrică de viori în România, la Reghin. La momentul dat, la Reghin se efectuează prelucrarea mecanică, apoi, părţile instrumentelor muzicale sunt livrate în atelierul de la Feteşti, unde se efectuează munca manuală. Montarea şi vopsirea acestora se face, de asemenea, la Reghin, de unde se şi distribuie comenzile pe tot globul pământesc.

Fabrica de instrumente muzicale de la Feteşti a oferit locuri de muncă la 30 de localnici, care au fost instruiţi timp de 3 luni în România. Această ofertă le-a deschis perspectiva de a munci în satul său, alături de familie, copii, cu program de muncă corect determinat, astfel dispărând necesitatea de pleca la muncă în străinătate.

Informații utile: Unităţi de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de informare turistică se află în incinta bibliotecii publice. Program de lucru: Luni-vineri 9:00-17:00.
Persoana de contact Aliona Cepuc. Tel. +37369554931;
e-mail: elenacepuc71@gmail.com

Fetești-Info, AO. Organizarea evenimente şi excursii.
Tel. +37324662555

Fabrica de viori. Organizarea excursiilor. Program de lucru: 8:00-17:00. Persoana de contact Ion Munteanu. Tel. +37369325120

Centrul medicilor de familie. Program de lucru: 8:00-17:00.
Tel. +37324662340

Oficiul postal. Program de lucru: 8:00-17:00.
Tel. +3732462333

Sector de poliție. Program de lucru: 8:00-17:00.
Tel. +37324662002

TRINCA

ISTOARIA SATULULUI BALATINA

Logotipul turistical satului Balatina

Primii oameni au apărut pe teritoriul actualei Trinci și împrejurimile ei încă din cele mai vechi timpuri. Cea mai veche stațiune se datează cu aproximativ 40 mii de ani în urmă și se referă la paleoliticul mijlociu, cu cele mai vechi stațiuni de pe teritoriul raionului Edineț. Stațiunile erau Peștera Hulubilor și Peștera lui Scridon. Aceste stațiuni au fost studiate de către arheologi, fiind așezări de scurtă durată a vânătorilor. O altă perioadă de colonizare a ținutului se referă la cultura geto-dacilor, ce datează cu sec. X-IX î.e.n., când s-a format un sat situat pe malul râului Draghișteț, lângă pădure.

O nouă etapă istorică se referă la perioada sec. XVI-XVII și corespunde culturii feudale moldovenești. Din perioada respectivă, datează primul document scris, în care este atestată localitatea Șficicăuți - prima denumire a satului. Prima informație despre locuitorii satului rezultă din recensământul anilor 1773-1774. Conform datelor erau 28 case, iar populația era reprezentată de 25 familii. În categoria acestora se menționează familiile Sorocan, Roșca, Mămăligă, Ivașco, Boboi, Voicul și Codreanu.

În 1809 pe moșia satului Trinca era stăpână Ecaterina Sturza. Conform legendei, anume în această perioadă a fost schimbată denumirea satului Sficicăuți în Trinca. Denumirea provine de la diminutivul Ecaterina – Catinca – Tinca Sturza. Familia Sturza rămâne stăpână pe moșie până în 1881. Ulterior, moșia trece în stăpânirea familiei Stroescu. Anume aici, în această familie se naște cel de-al 15-lea copil Vasile Stroescu, renumit filantrop român.

Pe parcursul secolului al XIX-lea satul Trinca se extinde vertiginos, de la 28 case atestate în 1774, ajunge la 118 gospodării și cu o populație de 1230 de locuitori.

ATRACȚII TUIRISTICE

Defileul Trinca

Defileul Trinca a luat naștere cu mii și mii de ani în urmă, atunci când râul Draghiște se adâncea nemilos în reciful de calcar badenian-sarmațian inferior. Astfel, s-a creat peisajul pitoresc cu o vale adâncă, cuprinsă de pereți stâncoși, abrupți pe alocuri. În versanții acestor toltre mărețe sunt amplasate câteva grote ce adăpostesc trecutul. În aceste grote timpul s-a oprit, aici bântuie istoria și amintirile vechii lumi, care ne-a lăsat dovadă a existenței sale - rămășițe scheletice ale animalelor vânate și ale oamenilor preistorici neanderthalieni.

Grotele din Defileu

Grotele erau stațiuni ale vânătorilor preistorici din paleoliticul mediu (80-60 mii ani în urmă). Datorită specificului activității locuitorilor, în grote au fost descoperite peste 440 de resturi scheletice, aparținând a 15 urși, 383 de rămășițe de la 15 specii de mamifere. La fel, au fost descoperite resturi de stațiuni din eneolitic, precum și o necropolă tracică.

Defileul Trinca are trei grote

Grota Hulubilor este situată în partea de vest a satului Trinca, pe partea dreaptă a coastei canionului râului Draghișteе, la o înălțime mai mare de 50 m de la nivelul apei.

Grota Vânătorilor se află la vest de sat, pe partea dreaptă a râului Draghișteе, cu 70 m spre vest de așezarea Grotei Hulubilor. Grota sub formă de cruce e deschisă spre sud, cu o lungime de 14 m, lățimea de 10 m și înălțimea de 1,5 m. În timpul săpăturilor arheologice au fost găsite oase de ren, cerb nobil, rinocer, bizoni, castor și urși, precum și obiecte de cremene din epoca paleoliticului mijlociu.

Grota lui Scridon se află la vest de sat, în canionul râului Draghișteе. Cele două odăi ale grotei au o suprafață de 300 de metri pătrați. În această grotă au fost descoperite multe obiecte vechi, care datează din epoca paleoliticului mediu.

Râul Draghişte

Hidronimul Draghişte, potrivit regretatului savant Ion Dron, este vechi, de origine daco-getică ori veche românească şi trecută prin filieră slavă – draga (bulgară, sârbă, slovenă), draha (cehă), droga (poloneză), însemnând în aceste limbi străine – „strămătură, defileu, lăsătură (în relief), loc de scurgere a apei, vale şi chiar drum; cale”.

Legenda spune că pe malul Draghiştei şi-au ţesut iubirea doi tineri, iar localnicii, încântaţi de povestea lor, au înveşnicit-o prin numele dat apei ce le scălda satul. Dragostea celor din satele de pe malurile Draghiştei pentru locul de basm cu care au fost binecuvântaţi de Cel de Sus. Şi nici n-are cum să nu-ţi fie drag acest colţ de lume! Şi nici n-ai cum să nu îndrăgeşti şi să porţi în suflet bijuteriile ce-ţi fură inima!

Draghişte, de altfel, porneşte din apropierea satului Romăncăuţi, regiunea Cernăuţi (Ucraina) şi are o lungime de 67 de kilometri. Draghişte traversează de-a lungul localităţii Trinca, unde îşi are începutul din Gura Stâncii de pe iaz (amplasat spre Constantinovca), traversând prin Defileul Trinca spre localitatea Burlăneşti.

Clădirea Bisercii şi Spitalului din Trinca

Biserica Trinca este situată pe teritoriul satului, pe traseul ce duce spre satul Constantinovca. Este o clădire veche, istorică, construită în anul 1902 de către Vasile Stroescu, binecuvântată de Ţarul Nicolai I şi Sfinţită de Episcopul Hotinului în 1904.
Pe teritoriul Bisericii se află şi monumentul funerar al familiei Stroescu, construită din granit negru, adus din Paris de către feciorul lui Vasile Stroescu şi instalat în anul 1904, care s-a păstrat foarte bine până în prezent.
Pe parcursul anilor au fost efectuate lucrări de restaurare, pentru menţinerea clădirii de către preotul Vasile Roşca, cu contribuţia şi susţinerea localnicilor.
Spitalul Trinca. Pe teritoriul spitalului sunt situate mai multe clădiri, construcţia cărora a fost finalizată în anul 1902 de Vasile Stroescu. Clădirile Spitalului Trinca au o importanţă istorico – ştiinţifică. Pentru prima dată, în istoria ţării, aici au fost instalate aparate de R-grafie, aduse din Germania de către Vasile Stroescu, iar spaţiile clădirilor au fost dotate cu tehnică medicală de cel mai înalt nivel. Pe teritoriul spitalului, una dintre clădiri a fost casa părintească a lui Vasile Stroescu, mai apoi fiind clădirea de maternitate. La momentul actual, doar una dintre clădiri este amenajată şi funcţionabilă. Aici este amplasat centrul medicilor de familie.

Informații utile: Unități de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de informare turistică se află în Casa de Cultură.
Program de lucru 9.00 – 18.00.
Persoana de contact: Razlog Elena. Tel: 060736938
email: razlogelena2@gmail.com

Unități de cazare:

Hotel & Restaurant „La Paris”
S. Corjeuți. Distanța: 5 km de la satul Trinca

Unități alimentare:

„La Rifca”, magazin. s. Trinca, Program de lucru: 8.00 – 22.00
Market „R.Grib”. s.Trinca.
Program de lucru: 8.00 – 21.00
Centrul de sănătate. Program de lucru: Luni – Sâmbătă, **ora 8.00 – 16,00 Tel: 0(246)41360**
Farmacie sat. Trinca. Program de lucru: Luni – vineri, 9.00 – 16.00 Sâmbătă – duminică, 9.00 – 14.00

GORDINEȘTI

ISTOARIA SATULULUI GORDINEŞTI

Logotipul turistical Gordineşti

Satul Gordineşti este atestat la 27 mai 1427.

Istoria ne relatează că în anul 1429 s-a făcut primul recensământ, conform căruia au fost înregistrate 18 gospodării de ţărani răzeşi. Satul era situat pe moşia boierului Neagoe-Negoiţă şi se numea Negoeşti. Mai târziu, pe aceste meleaguri s-a aşezat cu traiul un boer Gordinschii, de origine poloneză, de la care se schimbă denumirea satului din Negoeşti în Gurdineşti. El avea un bordei cu 3 odăi. După el au mai venit şase oameni de peste Prut, printre care şi o femeie cu numele Alba care i-a şi devenit soţie. Ei şi-au întemeiat gospodării, aveau oi, vaci, cultivau mălai tătăresc, din care s-au învăţat sa facă pâine şi mămăligă. Mălaiul îl păstrau în gropi de pământ. Unul dintre săteni, Tănase Ferea a construit o moară cu lopeţi, în grădina lui Iorga. (aici astăzi locuieşte Victor Mancuş). În afară de agricultură şi vitărit, se mai ocupau şi de sculptura în piatră. Până în zilele noastre se păstrează cea mai veche cruce din Moldova de stil Golgota, sculptată în 1552.

Recensământul din 1774 ne arată că în sat de acuma erau 23 de gospodării şi satul deja avea biserică din lemn, unde se păstrau arhivele guberniei Basarabiei. În 1862 în sat se deschide şi şcoala bisericească parohială. Puţin, câte puţin satul se măreşte şi

ajunge la 1.750 desetine și 161 gospodării.
În anul 1914 a început războiul cu Germania, iar în 1917 Gordineștii au fost ocupați de austrieci. Granița era hotarul satului Volodeni. În sat s-a stabilit cu traiul Hriţu, om priceput la multe lucruri. El a săpat și a întărit cariera de piatră din stânci.

Din 1941 a început războiul, în care au căzut 115 oameni din sat. Mai apoi au fost colhozuri, sovhozuri.
În prezent în sat sunt 1200 gospodării şi 3020 locuitori. Agricultura până în prezent este sursa materială a gordineștenilor, adevărata față a sufletului omului de la țară.

ATRACȚII TUIRISTICE

Defileul la castel

Aria naturală a acestui defileu cuprinde versanții abrupți ai văii râului Racovăț și reprezintă unul din cele mai adânci defileuri din Republica Moldova. În calcarul stâncilor mărețe de aici există mai multe grote ce servesc drept adăpost păsărilor și reptilelor din zonă.

Complexul natural Gordinești – Buzdugeni - Brînzeni din bazinul râul Racovăț formează rezervația peisagistică „La Castel". Localnicii din Gordinești afirmă cu siguranță că acel minunat Castel este nu numai o legendă, ci a fost cu adevărat. Se spune că Palatul din stânci a fost distrus după ocuparea Basarabiei, iar până acum câteva decenii, aici se mai păstrau unele elemente, dintre care o masă sculptată înconjurată de buturugi.

Legenda ne spune că denumirea de „La Castel" este legată de o poveste frumoasă de dragoste și de un castel care a dispărut în negura vremii, iar în locul lui au rămas doar stâncile înalte și amintirea unei tinere fete întemnițate în zidurile acestuia. Se zice că pe vremuri doi tineri trăiau o frumoasă poveste de dragoste. Și anume că în sat exista o fată foarte frumoasă de care s-a îndrăgostit un turc. Părinții fetei erau împotriva logodnei tinerei cu iubitul ei, astfel el a decis să o răpească și să o ascundă în castel. Au fost trimiși cete de vânători din sat ca să aducă fata, dar în zădar. Se spune că atunci când potera urca spre Castel, în peștera întâlnită în cale au dat de o masă foarte bogată. Au gustat de toate și au mai băut nu numai câte un păhărel, ca mai apoi să adoarmă cu toții buștean. Majoritatea au rămas sleiți de puteri și nu și-au mai continuat misiunea. În acel moment s-a întâmplat ceva și castelul s-a dus sub pământ. Nu a mai rămas nimic, nici frumoasa fată, nici tână-

rul îndrăgostit și nici castelul, doar legenda a supraviețuit și râul Racovăț ce șerpuiește printre stâncile acestui loc. Astăzi castelul nu mai este, în schimb a rămas enigmatica denumire „La Castel”.

Izvorul din stânci

La poalele rezervației peisagistice „La Castel”, la 5 km distanță de satul Gordinești, se află un izvor cu apă limpede și răcoritoare, unde turiștii fac popas, gustând din elixirul vieții. Acest izvor a fost săpat și amenajat în anul 1923 de tatăl lui Victor Cătărău și de sătenii care i-au sărit în ajutor. Tatăl domnului Victor a elaborat și o Cruce, ce a fost ridicată lângă izvor (astfel trecătorii i se închină, își fac Sfânta Cruce, apoi beau apa limpede a izvorului). A doua Cruce a fost făcută de Albu Panfil, în anul 1970. Aceste două monumente au fost realizate din

piatra de la mina lui Hrițu. În anul 2018 a mai fost făcută o Cruce cu suportul primăriei și a sătenilor. Piatra pentru aceasta din urmă a fost adusă de la Cosăuți.
Alături de izvor, în anul 2020, a fost construit un foișor, unde turiștii se odihnesc, iau masa și admiră natura din rezervația „La Castel".

Izvorul din centrul satului

În centrul satului Gordinești se află un izvor, amenajat în anul 1943 de Vasile Rață. Lângă izvorul dat a fost instalat Monumentul Eroilor Români, căzuți în luptele de eliberarea Basarabiei. În anul 2019, Sergiu Tureac, locuitor al satului Gordinești, a renovat izvorul pentru ca apele lui să potolească setea trecătorilor.

Stânca goală

Una dintre multele stânci ale satului Gordinești are denumirea de Stânca Goală. O drumeție spre culmile Stâncii Goale, ne face să descoperim formațiuni ciudate. Călătorind prin aceste locuri, străbătând orice traseu, pasul te poartă prin locuri neasemuite, cu privelişti de o spectaculozitate rară. Stânca Goală este unica în felul ei, ea are o formă ovală, cu o suprafață de 90 m2. În ultimii ani de săpături, arheologii au scos la iveală rămășițele a două locuințe. Din cercetările arheologilor s-a descoperit că, aproximativ cu 4000 de ani în urmă, aici a fost o așezare omenească. Meseria de bază a oamenilor de pe atunci era confecționarea topoarelor. Rezervația prezintă nu doar interes arheologic sau științific, dar și cognitiv. Aici deseori sunt organizate lecții de istorie.

Dintele dragonului

La hotarele dintre satul Gordinești și satul Volodeni se află o stâncă cu înălțimea de 8 metri și lungimea de 20 metri. Călătorii

veniți să viziteze Rezervația peisagistică „La Castel”, i-au dat denumirea de „Dintele dragonului”. De aici se deschide o panoramă uimitoare, ce ne prezintă toată frumusețea naturii.

Minele de Piatră

În satul Gordinești, spre atracția turiștilor, apar cinci mine de piatră, dintre care una activează până în prezent. Materia primă dobândită din mină este folosită și astăzi în construcții. Restul minelor de piatră nu sunt funcționale, însă, reprezintă o atracție turistică căutată deseori de călători.

Cimitirul vechi din satul gordinești

Cimitirul vechi din satul Gordinești, amplasat în partea de vest a satului, este împărțit în patru sectoare, situate consecutiv de la sud spre nord, despărțite prin șanțuri și rânduri de arbori și arbuști.

În cimitirul dat a fost o veche biserică, unde oamenii de vază ai satului erau îngropați alături de ctitoria lor. Aici s-au păstrat mai multe pietre de mormânt, care demonstrează existența unei tradiții remarcabile de sculptură populară din zonă. Cea mai veche fiind datată din anul 1552.

În cimitirul vechi este înmormântat voievodul GORDILĂ. Mormântul lui este însemnat printr-o piatră-necrolog. Pietrele masive sunt fixate adânc în pământ, iar crucile au rămas o mostră rară de piatră religioasă medievală ajunsă până în prezent. Cimitirul din satul Gordinești este cunoscut ca fiind cel mai vechi cimitir din Republica Moldova.

Moșia ciuhrii

La ieșirea din satul Gordinești, înspre satul Tîrnova, a fost înființat un loc de odihnă pitoresc, sub denumirea de „MOȘIA LUI CIUHRII”, la casa părintească a doamnei Iulia Ciuhrii. Aici se

află un foișor, un lac, unde cresc nuferi și o barcă ce plimbă turiștii, care se află la odihnă etc.
Prin contribuția Primăriei, pe moșia dată au avut loc două ediții ale festivalului „DOR-FEST”, unde au fost oaspeți și participanți atât din țară, cât și de peste hotare.

Lanuri de lavandă

Pe traseul Edineț-Gordinești, la intrare în sat, se află un lan de lavandă – un loc minunat pentru popas și fotografii. Proprietarii acestui lan confecționează buchețele de levănțică, produc uleiuri, parfumuri, articole de igienă etc.
Un alt lan de lavandă se află pe traseul Gordinești-Tîrnova, pe Vatra Iazului, unde, la fel, levănțica este prelucrată de același proprietar.

Informații utile: Unităţi de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de informare turistică se află în incinta primăriei. Program de lucru: Luni-vineri 8:00-17:00. Persoana de contact Rata Veronica. Tel. +37368174122

Unități de cazare

„Gurau Ala”, ÎÎ. s. Gordinești. Tel. +37368896888.

Unităţi de alimentare:

„Damir” Mini-market. Program de lucru; vara 08-22, iarna 08-20. Tel.+37360528825

„Pripa Elizaveta”, ÎI, magazin produse alimentare, s. Gordinesti. Tel. +37367679788

„Lungu Alexandru”. G.Ț., Producător miere de albine. satul Gordinesti, Program delucru 8:00-17:00. Tel. +37360796108

„Miros de lavandă”, SRL. S. Gordinești. Produse din lavandă. Program de lucru: 8:00-20:00. Persoana de contact Creciun Adela. Tel. +37360868666

Stâna de oi. Comercializarea produselor naturale (caș proaspăt, urdă proaspătă, miei). Persoane de contact Jaloba Ion Tel +37360057066: Cotogoi Vasile – tel. +37379236351

„Panciuc Ion” G.Ț. Comercializarea lapte natural. Program de lucru: 05-19. Tel. +37362154815

Atelier mestesugaresc. s.Gordinesti. Program de lucru 08:00-17:00. Persoana de contact Dorel Danciuc. Tel. +37368999090

„Covilora” S.R.L (MINA DE PIATRA), organizarea excursiilor in mina de piatra. Program de lucru: 08.00-17.00. Persoana de contact Albu Grigore. Tel +37368387702

BOROSENII NOI

ISTOARIA SATULULUI BOROSENII NOI

Logotipul turistic al satului Borosenii Noi

Sat situat la obârşia râului Camenca, într-o regiune de şes şi coline, la 8 km nord-vest de or. Rîşcani. Dealul ce desparte Borosenii Noi de Pîrjota are o altitudine de 248 m, de pe pisc coboară până la poarta localităţii o pădure seculară cu numeroase izvoare, rară privelişte în câmpia Bălţilor.

Din cele mai vechi timpuri există în Borosenii Noi o legenda despre Tărâmul mierii. Satul Borosenii Noi este înconjurat de păduri - o adevărată oază de linişte şi încântare vizuală. Copacii înalţi şi mândri te îmbie la o plimbare. La o asemenea plimbare au fost ademeniţi şi Borosanii. Aici Borosanii au descoperit în scobiturile căptuşite în trunchiurile albe ale copacilor albinuţe. Ei erau oameni harnici, ingenioşi, iubitori de muncă, de natură şi de aceste insecte, hotărând să le domesticească. Au împletit coşniţe din lozie şi le-au lipit cu lut. Astfel a început îndeletnicirea omului cu albinăritul. Dar teritoriile dintre Prut şi Nistru deseori erau atacate de hoardele nomade ale tătarilor, de armatele turceşti care ajungeau chiar şi pe teritoriul satului Boroseni. Borosanii, fiind înţelepţi, s-au gândit cum să se apere de duşmani. Astfel le-a venit o idee: au aşezat coşniţele cu albine şi le-au legat între dânsele cu o sfoară împletită, iar capătul sforii l-au adus la pragul casei. Când duşmanii se apropiau ei au tras de sfoară coşniţele s-au răsturnat şi albinele i-au întâmpinat, înţepându-i nemilos. Albinuţele au ieşit învingătoare.

Ele au salvat viaţa băştinaşilor. Legenda transmisă din generaţie în generaţie zice că denumirea localităţii se trage de la un fierar voinic pe care ortacii îl porecleau Borosan. O fi aşa sau altfel, e greu de spus. Biografia sa scrisă localitatea şi-o începe de la 10 iulie 1663. Data aceasta e fixată în Statutul comunei şi e susţinută de mai mulţi cercetători.

Prin anul 1750, moşierul Scaleţki pune la marginea moşiei sale un paznic - moşul Toader Borosanu, adică din Boroseni. El şi-a făcut o cocioabă pe malul pârâiaşului din apropiere. Locul era minunat. În faţă avea pârâiaşul cu apă cristalină, iar în spatele casei se întindea pe mii de hectare pădurea. Degrabă boierul a mai mutat aici cu traiul vreo 16 familii, fiindcă în partea de sud a moşiei sale îi apăruse un vecin hapsân. Noul sătuc a început să fie numit Borosenii Noi.

Crucile de pe biserica veche de lemn, care a ars în dec. VIII al sec. XVIII

ATRACȚII TURISTICE

Pădurea de stejari

Satul Borosenii Noi este înconjurat de păduri - o adevărată oază de liniște și încântare vizuală. Copacii înalți și mândri te îmbie la o plimbare. La o asemenea plimbare au fost ademeniți și Borosanii. Aici Borosanii au descoperit în scorburile căptușite în trunchiurile albe ale copacilor-albinuțe. Ei erau oameni harnici, ingenioși, iubitori de muncă, de natură și de aceste insecte, hotărând să le domesticească. Au împletit coșnițe din lozie și le-au lipit cu lut. Astfel a început îndeletnicirea omului cu albinele.
Actualmente în pădure se afla un restaurant cu 10 locuri de cazare sezonieră.

Monumentul 1902 al primei învățătoare

În ograda bisericii din sat (locul unde a fost construită prima școală) se află monumentul primei învățătoare Maria Andreevna Filipovna (1862-1902). Ea a fost fiica unui arendaș de prin părțile noastre. Se spune că era foarte cuminte și omenoasă. Înainte de moarte, ea a rugat să fie înmormântată în curtea școlii. Borosenenii nu numai că i-au respectat rugămintea, ci au ridicat la căpătâiul mormântului un monument de granit drept recunoștință pentru bunătatea sufletului ei.

Biserica Sf. Parascheva

Veți descoperi istoria bisericii care a rupt sufletele oamenilor, veți avea parte de tedeum pentru sănătate și veți afla despre viața sfinților și pilde. În acest lăcaș sfânt „Cuvioasa Parascheva” se află o copie a icoanei Maicii

Domnului de la Gîrbovăț pictată, în anul 1885 la Iași. Icoana pe care o găsiți doar la noi, este icoana sfinții Moldovei, icoana Sf. Nicolae care a rămas ne arsă de pe vremea turcilor.

Prisaca şi Muzeul „Tărâmul mierii”

Astăzi lăcaşul sfânt – „Cuvioasa Parascheva” se bucură de oamenii credincioşi din sat având în ogradă o prisacă de albine şi o nouă biserică din piatră construită de boierul Caceaun, în anul 1775. Tărâmul mierii din Boroseni este o unică stupină din nordul Moldovei, unde se îmbină alinarea sufletului cu rugăciune şi zumzet de albină. „Mergi la albină şi vezi cât e de harnică şi ce lucrare iscusită săvârşeşte. Munca ei o folosesc spre sănătate şi regii şi oamenii de rând. Ea e iubită şi lăudată de toţi” (Pilde din biblie 6,9.)
„Tărâmul mierii” este, în primul rând, o oportunitate pentru iubitorii de miere de a atinge lumea

Aşa sunt primiţi vizitatorii la „Tărâmul mierii”

Prisaca și Muzeul „Tărâmul mierii”

misterioasă și interesantă a albinelor, de a gusta miere din diferite plante, de a urmări istoria prieteniei dintre un om și o albină. Expoziția prezintă atât stupii de modă veche (scânduri, șezlonguri etc.), cât și cei mai moderni stupi, care sunt folosiți în majoritatea stupinelor industriale din întreaga lume.

Produse de vânzare:

Pasionați de apicultură în timpul nostru liber oferim spre vânzare o gamă variată de produse apicole, naturale, recoltate din stupina proprie. Produse noi, unici pe care doar la noi le găsiți sunt: Elixirul dragostei, limonadă, hidromel distilat, miedul Elenei, miere de salcâm, api-imuno-forte, miere poliflora, miere cremă, miere de răsărită, tinctură de propolis, gumă de propolis, tinctură de albine moarte, digestiv, coctail apicol de imunitate, cremă antirid-hidratantă, choco bee, miere pro polizată, rose bee, luciu de buze...și multe, multe alte produse, lumânări din ceară.

Adresa – Curtea bisericii din satul Borosenii Noi, raionul Rîșcani, Republica Moldova.
Persoana de contact –Pînzescu Daniela 373 676 56 402

Stâna lui Șchiopu

Odată la boierul Arestic a venit un cioban fără un picior și s-a împăcat să-i vândă imașul de lângă iazul Moscalului.
Apoi a adus o turmă de câteva sute de oi, a făcut ocoale, și-a încropit o locuință și a început să trăiască acolo și iarnă și vară, de unul singur.
Într-o iarnă la stânele lui se înnădise o haită de lupi. Odată, când lupii au început să dea târcoale ocoalelor, el a ieșit din casă cu arma încărcată, a tras și a ucis unul din lupi. Se vede că n-a împușcat lupoaica, fiindcă haita s-a aruncat asupra lui și l-a sfâșiat în bucăți.
De atunci acest loc de pe moșia satului poartă numele „La stâna lui Șchiopu”.

Tradiția se păstrează și în zilele noastre. Pe acest loc se află în prezent una dintre stânele satului, stâna lui Efrim Stepan – cel mai vestit fermier în domeniul ovinelor

Movilele de la intrarea în sat

Povesteau bătrânii că pe meleagurile noastre una dintre primele așezări a fost localitatea „Grădini”. Era un sătișor de vreo 30-35 de ogrăzi și locuitorii lui făceau de strajă la „movilă”. Așa era porunca domnească, să facă movile pe locurile cele mai ridicate, iar când intrau dușmanii în țară, paznicii acestor movile trebuiau să aprindă focurile pe ele, ca să dea de știre din timp la domnie.

Formația Folclorică „Țărăncuța”

Timpul liber de care dispun membrii acestei formații, îndră-

gostiți de frumos, sunt în căutarea cântecelor autentice, îmbogățind repertoriul cu adevărate perle ale cântecului popular. Sufletul și mentorul acestui colectiv este conducătorul formației, dna Felicia Bojii, laureat al multiplelor concursuri și festivaluri naționale. E de menționat faptul că membrii acestui colectiv se impun prin măiestria interpretării autentice culese de la bunicii și străbunicii din sat.

Teatrul popular „Brăzdenii”

De 70 de ani în sat activează o trupă de actori amatori care urcă periodic pe scena Teatrului Popular „Brăzdenii”. Trupa numără 25 de actori de diferite vârste. Majoritatea nu sunt din domeniul culturii, însă au o dragoste aparte față de tot ce fac în scenă.

Informații utile: Unități de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de Informare turistică se află în incinta bibliotecii sătești. Program de lucru: luni-vineri 9:00-17.00.
Persoana de contact Zinaida Țîbuleac, tel. +37376827886

Unități de cazare:

„Adina”, hotel, or. Rîșcani, tel. +3737671118

Unități alimentare:

„Aici de toate”, magazin, s. Borosenii Noi,
Program de lucru: 8-22, tel. +37325648690

„Cravțov Oleg” ÎI, magazin, s. Borosenii Noi,
Program de lucru: 8-22,

Oficiul medicilor de familie, s. Borosenii Noi,
Program de lucru: luni-vineri 8:00-16:00
Tel. +37368892849, +37325648340

MIHĂILENI

ISTOARIA SATULULUI MIHĂILENI

Logotipul turistical Mihăileni

Satul Mihăileni este situat pe două dealuri destul de pieptișe în lungul albiei râulețului Ochiul-Alb. Pe aceste locuri au fost descoperite obiecte de piatră, ceea ce confirmă, că aici au trăit oameni încă în epoca de piatră.

Tot pe locurile satului Mihăileni au fost descoperite statuete ale zeiței Fertilității și Feminității, fapt ce denotă perioada culturii arheologice Cucuteni-Tripoliene (5000-3500 î.Hr).

Cele mai vechi așezări cunoscute de pe vatra satului Mihăileni au fost șase, însă cele ce prezintă un mai mar interes istoric sunt la Rusca și moșia Curcovo, unde cândva a existat o mănăstire. La Rusca, accidental, fără cercetări arheologice organizate în scopuri științifice au fost descoperite vestigii, care mărturisesc vechea așezare omenească: cărămidă arsă, cioburi de oale de lut, oase, etc.

Conform celor mai vechi informații, primul locuitor ale acestei așezări ar fi fost Ion Samson, venit de prin părțile Gălășenilor. De acolo, luându-și turmele de cele câteva sute de mioare și s-a stabilit cu întreaga sa familie pe moșia satului Mihăileni, care aparținea pe atunci domnitorului Moldovei Ion Sturza. Și până astăzi una din mahalalele satului poarta numele „mahalaua Gălășenilor”. Urmași de ai lor au mai purtat numele de familie: Gălășanu, Samson, Scutaru. Aici în această mahala se așezau mai târziu cu traiul și locuitori de prin părțile Rîșcanilor. Mai târziu s-au format „mahalaua

brânzenilor” - cu locuitori veniți din satul Mărculesti, „mahalaua mustețenilor” – cu locuitori din satele Musteața, Scăieni, Ghizdita precum și din Ciubara, „mahalaua zăicănenilor” - cu locuitori din satele Zăicani și Șaptebani.

Biserica „Acoperământul Maicii Domnului” din satul Mihăileni a fost proiectată în anul 1876 de guvernatorul-adjunct Piche și arhitectul R. Savițchi. Biserica este construită în formă de cruce: lungimea – 29 metri; înălțimea – 22 metri, cu acoperiș de tinichea, două cruci de metal. Construcția a fost administrată de protoiereul Ioan Pavel Barbu, dascălul Malahii Nichifor Savițchi. În 1883 biserica a fost sfințită și și-a început activitatea.

Primul cărturar cu studii superioare a fost Tudor Musteață. El a fost membru al Dumei de Stat a Rusiei, a participat la evenimentele de la 1917. După cum atestă documentele, primul primar al satului a fost Simion Spataru.

ATRACȚII TUIRISTICE

Bustul lui Eugen Coșeriu

Bustul lui Eugen Coșeriu (sau Eugenio Coseriu, născut la 27 iulie 1921, comuna Mihăileni, județul interbelic Bălți, – decedat 7 septembrie 2002, Tübingen, Germania), lingvist român din exil, membru de onoare al Academiei Române (din 1991). Este fondatorul primei școli lingvistice din America de Sud și al Școlii lingvistice de la Tübingen. Părinte a ceea ce azi se numește lingvistica integrală, Eugeniu Coșeriu este unul dintre cei mai importanți lingviști ai secolului XX

Biserica „Acoperământul Maicii Domnului”

Biserica „Acoperământul Maicii Domnului” a fost proiectată în anul 1876 de guvernatorul-adjunct Piche și arhitectul R. Savitchi. Biserica este construită în formă de cruce: lungimea – 29 metri; înălțimea – 22 metri, cu acoperiș de tinichea, două cruci de metal. În 1883 biserica a fost sfințită și și-a început activitatea. La 3 aprilie 1964 biserica a fost închisă. În 1986 în incinta bisericii a fost deschis un muzeu. În 1988 biserica „Acoperământul Maicii Domnului” din satul

Mihăileni a fost redeschisă și activează până în prezent

Festivalul covorului „Mihăileni – oglindă de covoare”

În folclorul moldovenesc, covorul era simbolul hărniciei și iscusinței femeilor. Covoarele erau păstrate cu grijă, transmise prin moștenire. Arta covoarelor basarabene rămâne până astăzi acoperită de nenumărate enigme, în ceea ce privește originea, forma inedită de manifestare artistică, mesajul și valoarea spirituală a acestuia.

Festivalul Covorului din satul Mihăileni se desfășoară an de an în a treia duminică a lunii august în parcul de odihnă și agrement din centrul satului. Festivalul a fost lansat în anul 2015. La eveniment participă zeci de meșteri populari din diferite localități din țară și de peste hotare. Totodată, festivalul a devenit o posibilitate de prezentare a ansamblurilor folclorice de cântec și dans, port popular și tradiții, bucătărie tradițională din zonă. Cei interesați pot procura diferite obiecte și lucruri confecționate de meșterii populari.

Meșter popular Ludmila Scutaru

Meșter popular Ludmila Scutaru Ludmila Scutaru - meșter popular în arta țesutului covorului basarabean, care este inclus în patrimoniul internațional UNESCO. Țese covoare, lăicere mari și mici, cergi, burci, țolișoare. Oferă master-class la țesut, tors lână, vopsit. Deține spre realizare diferite articole, țese și la comandă

Atelier de meșteșugărit

Atelierul este locul unde sunt transmise tinerei generații tradițiile strămoșești. Aici copiii și adulții învață să țese covoare: tehnica țesutului covorului în bumbi, covorul în mițe și covorul tradițional. Tot aici copii învață să mânuiască abil croșeta și să confecționeze decorațiuni pentru diferite ocazii.

Meșter popular în prelucrarea lemnului - Sergiu Obadă

Sergiu Obadă, necătând la dezabilități fizice, deține un atelier, unde confecționează diferite obiecte din lemn.

Expo-târgul „Animale mici și păsări de casă”

Expo-târgul se petrece în fiecare an în prima duminică din luna septembrie. La acest expo-târg sunt invitați persoane pasionate de porumbei, păsări exotice, iepuri și multe alte păsări și animale domestice. Avem invitați din toată țara, Ucraina, România

Informații utile: Unități de alimentare

Centrul de informare turistică

Centrul de informare turistică se află în incinta bibliotecii publice. Persoana de contact Galina Vrabie
Tel. +37368562109

Unități alimentare:

Mariaj S.R.L., Restaurantul - Persoana de contact Elizaveta Josanu. Tel. +37368132917
Market S.R.L., magazin.
Program de lucru – 8.00-21.00 Tel. +37379971997

Centrul de Sănătate

Centrul de sănătate. Program de lucru Luni-vineri 8:00 –17.00. Persoana de contact Andrei Toma. Tel. +37369304367
Farmacie. Tel. +3736866418
Oficiul poștal. Program de lucru:
Luni-vineri 8.00 :15.30.

CUPRINS

Informații utile: Unităţi de alimentare

Valea prutului de mijloc	3
Paștele	13
Tradiții culturale	23
Viișoara	37
Balatina	53
Cobani	65
Camenca	75
Duruitoarea	85
Văratic	101
Horodiște	111
Druţa	129
Brînzeni	137
Feteşti	147
Trinca	155
Gordineşti	165
Borosenii Noi	177
Mihăileni	187
Cuprins	195